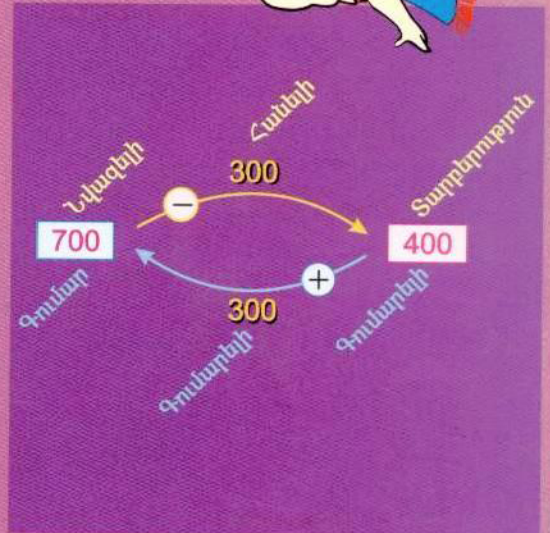
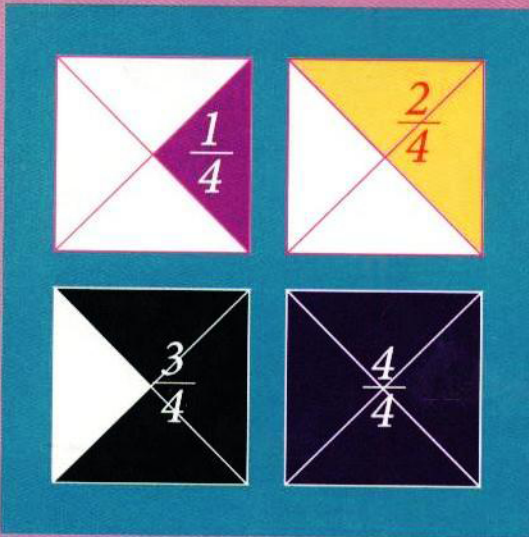

ՍՈՎՐԱՏ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
ՍՈՒՐԵՆ ԻՍԿԱՆ ԴԱՐՅԱՆ
ԱՐԱՄ ԱՐԻԱԿԱՍՅԱՆ
ՌՈՒԲԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Մ Ա Ռ Ե Մ Ա Տ Ի Կ Ա

«Զանգակ-97» հրատարակչություն

4

ՍՈՎՐԱՏ ՄԿՐՏՉՅԱՆ
ՍՈՒՐԵՆ ԻՍԿԱՆ ԴԱՐՅԱՆ
ԱՐԱՄ ԱՐԱԿԱՍՅԱՆ
ՌՈՒԲԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Մ Ա Ռ Ե Մ Ա Տ Ի Կ Ա

4

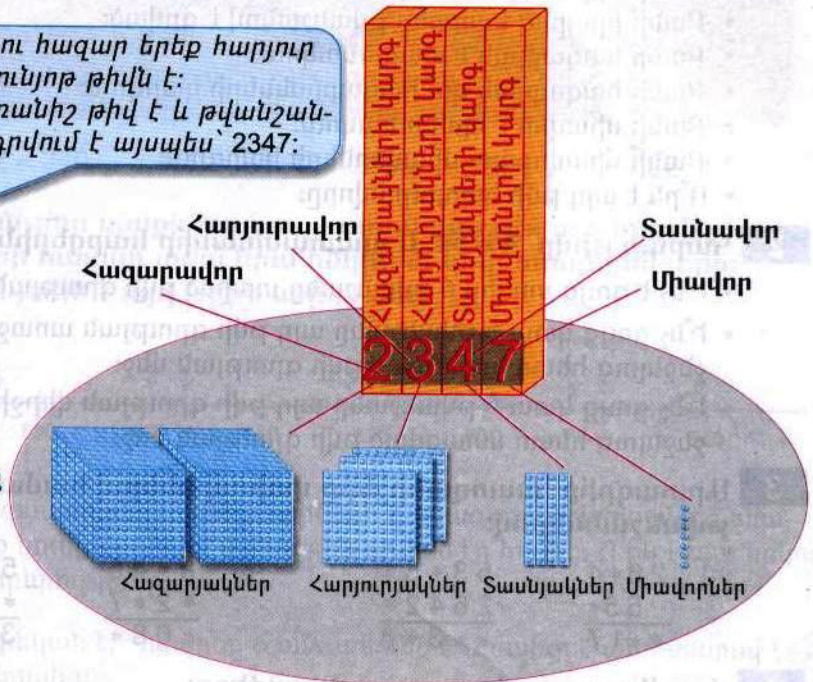
Դասագիրք 12-ամյա
հանրակրթական դպրոցի
չորրորդ դասարանի համար

Ե Ր Ե Վ Ա Ն 2 0 0 9

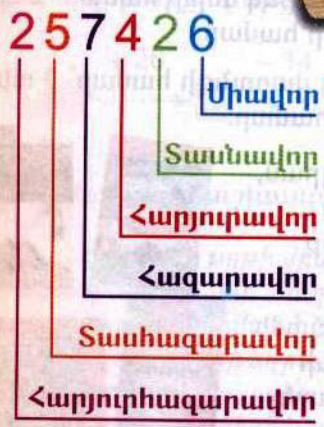
Սա երկու հազար երեք հարյուր քառասունյոթ թիվն է:
Այն քառանիշ թիվ է և թվանշաններով գրվում է այսպես՝ 2347:

Իսկ սա երկու հարյուր հիսունյոթ հազար չորս հարյուր քսանվեց թիվն է: Այն վեցանիշ թիվ է:

257426

- Ցույց է տալիս, թե քանի միավոր կա միավորների կարգում:
- Ցույց է տալիս, թե քանի տասնյակ կա տասնյակների կարգում:
- Ցույց է տալիս, թե քանի հարյուրյակ կա հարյուրյակների կարգում:
- Ցույց է տալիս, թե քանի հազարյակ կա հազարյակների կարգում:
- Ցույց է տալիս, թե քանի տասհազարյակ կա տասհազարյակների կարգում:
- Ցույց է տալիս, թե քանի հարյուրհազարյակ կա հարյուրհազարյակների կարգում:

1 Կարդա՛ և բնութագրիր թվերից յուրաքանչյուրը հարցաշարին համապատասխան. 4625, 45752, 725228:

- Քանի՞ նիշ ունի:
- Քանի՞ իրարից տարբեր թվանշանով է գրված:
- Քանի՞ հազարյակ է պարունակում:
- Քանի՞ հազարյակ կա հազարյակների կարգում:
- Քանի՞ միավոր է պարունակում:
- Քանի՞ միավոր կա միավորների կարգում:
- Ո՞րն է այդ թվի հարյուրավորը:

2 Կարդա՛ թիվը՝ 48764, և պատասխանիր հարցերին:

- Ի՞նչ է ցույց տալիս 6 թվանշանը տրված թվի գրության մեջ:
- Ի՞նչ ցույց կտա 6 թվանշանը այդ թվի գրության առաջին թվանշանը ջնջելուց հետո ստացված թվի գրության մեջ:
- Ի՞նչ ցույց կտա 6 թվանշանը այդ թվի գրության վերջին թվանշանը ջնջելուց հետո ստացված թվի գրության մեջ:

3 Արտագրիր՝ աստղանիշերը փոխարինելով համապատասխան թվանշաններով:

$$\begin{array}{r} \text{ա) } + \begin{array}{r} 28*4 \\ 55* \\ \hline **17 \end{array} \quad - \begin{array}{r} 53*51 \\ 2642* \\ \hline **3*8 \end{array} \quad \text{բ) } + \begin{array}{r} 8*45 \\ *2*7 \\ \hline *68* \end{array} \quad - \begin{array}{r} 502*4 \\ *5*72 \\ \hline 3*50* \end{array} \end{array}$$

4 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

$$\begin{array}{llll} \text{ա) } 4324 + 2676 & 60 \cdot 7000 & \text{բ) } 43712 + 1288 & 400 \cdot 50 \\ 420000 - 748 & 36000 : 900 & 324216 - 978 & 45000 : 50 \end{array}$$

5 Կազմիր արտահայտություն և գտիր՝

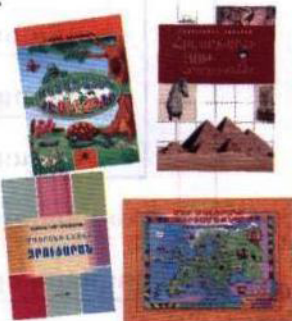
ա) 7045–ից 412–ով մեծ թիվը, 7045 և 412 թվերի գումարը,   բ) 50–ից 70 անգամ մեծ թիվը, 50 և 70 թվերի արտադրյալը:

6 ա) Հայկը ձմեռուկի համար վճարեց 2440 դրամ, իսկ սեխի համար՝ 2 անգամ պակաս: Հայկը որքան է վճարել այդ գնումների համար:

բ) Արան լոլիկի համար վճարեց 780 դրամ, իսկ վարունգի համար՝ 3 անգամ ավելի: Արան որքան է վճարել այդ գնումների համար:

7 ա) «Անտառային հեքիաթ» գիրքն արժե 1250 դրամ, որը 4750 դրամով էժան է «Մեր մոլորակի մայր-ցամաքները» գիրք–խճանկարից: Որքան պետք է վճարել այդ երկու գրքերը գնելու համար:

բ) «Հին աշխարհի յոթ հրաշալիքները» գիրքն արժե 3000 դրամ, որը 2250 դրամով թանկ է «Մայրենի լեզվի գրուցարան» գրքից: Որքան պետք է վճարել այդ երկու գրքերը գնելու համար:

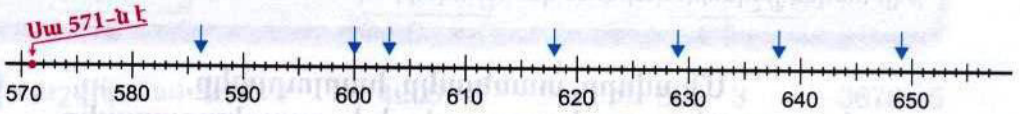
8 Հետևելով օրինակին՝ յուրաքանչյուր հավասարության համար արա՛յ չորս ճշմարիտ դատողություն:

$350 - 250 = 100$

- 350-ը 250-ից մեծ է 100-ով:
- 350 և 250 թվերի տարբերությունը 100 է:
- 250-ը 350-ից փոքր է 100-ով:
- 100-ը 350-ից փոքր է 250-ով:

$452 - 212 = 240, \quad 4502 - 2002 = 2500, \quad 6531 - 331 = 6200$

9 Ասա՛յ յուրաքանչյուր սլաքի համապատասխան թիվը: Այդ թվերից յուրաքանչյուրի համար ասա՛ նրա հարևան կլոր տասնյակները: Ո՞ր կլոր տասնյակն է այդ թվին ավելի մոտ:

10 Հեղինեն 3-րդ դասարանի մաթեմատիկայի դասագրքում վրիպակ էր նկատել: Խնդրի մեջ հունիս ամսվա փոխարեն գրված էր հուլիս: Ո՞րն է այդ երկու ամիսների տարբերությունը:

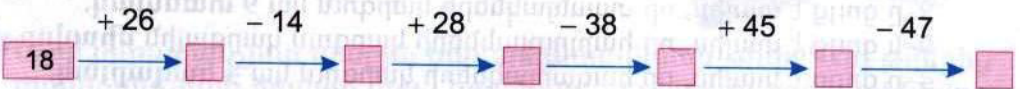
11 ա) Արան 9 տարեկան է: Պապիկը 6 անգամ մեծ է Արայից: Քանի՞ տարով է պապիկը մեծ Արայից:

բ) Հայրիկը 36 տարեկան է: Նա 27 տարով մեծ է Հայկից: Քանի՞ անգամ է հայրիկը մեծ Հայկից:

12 Գծիր մեկ հպումով՝ առանց մատիտը թղթից կտրելու՝ յուրաքանչյուր գիծ գծելով միայն մեկ անգամ:

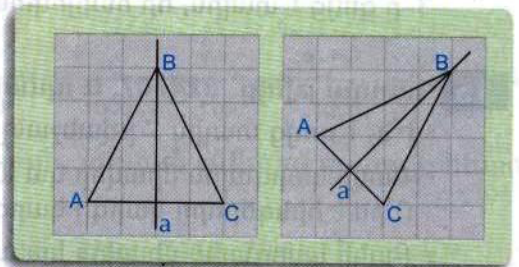

13 Մարզիր հիշողությունը:

14 Գործնական աշխատանք:

Վանդակավոր թղթի վրա գծիր ABC եռանկյունը և փար a ուղիղը այնպես, ինչպես պատկերված է նկարում: Կորիթի պատկերը եզրագծով և ծալելով a ուղիղով՝ պարզիր՝ համասահ է արդյոք այն a ուղիղի նկարմանը:

Ես արդեն գիտեմ, թե թվի գրության մեջ ինչ է ցույց տալիս յուրաքանչյուր կարգում գրված թվանշանը:

Օրինակ՝ 254647 թվի գրության երկրորդ և չորրորդ կարգերում գրված է միևնույն թվանշանը՝ 4-ը:

Տասնյակների կարգում (երկրորդ կարգ) գրված 4-ը ցույց է տալիս, որ այդ թվի տասնյակների կարգում կա 4 տասնյակ:

Հազարյակների կարգում (չորրորդ կարգ) գրված 4-ը ցույց է տալիս, որ այդ թվի հազարյակների կարգում կա 4 հազարյակ:

Միավորը, տասնյակը, հարյուրյակը, հազարյակը, տասնհազարյակը և հարյուրհազարյակը կարգային միավորներ են:

1-ը միավորների (առաջին) կարգի կարգային միավորն է:

10-ը տասնյակների (երկրորդ) կարգի կարգային միավորն է:

100-ը հարյուրյակների (երրորդ) կարգի կարգային միավորն է:

1000-ը հազարյակների (չորրորդ) կարգի կարգային միավորն է:

10000-ը տասնհազարյակների (հինգերորդ) կարգի կարգային միավորն է:

100000-ը հարյուրհազարյակների (վեցերորդ) կարգի կարգային միավորն է:

Թվի գրության յուրաքանչյուր թվանշան ցույց է տալիս, թե տվյալ կարգում քանի կարգային միավոր կա:

Օրինակ՝ 324098 թվի գրության մեջ՝

8-ը ցույց է տալիս, որ միավորների կարգում կա **8 միավոր**,

9-ը ցույց է տալիս, որ տասնյակների կարգում կա **9 տասնյակ**,

0-ն ցույց է տալիս, որ հարյուրյակների կարգում կարգային **միավոր չկա**,

4-ը ցույց է տալիս, որ հազարյակների կարգում կա **4 հազարյակ**,

2-ը ցույց է տալիս, որ տասնհազարյակների կարգում կա **2 տասնհազարյակ**,

3-ը ցույց է տալիս, որ հարյուրհազարյակների կարգում կա **3 հարյուր-հազարյակ**:

15 Կարդա՛ թիվը՝ 324707, և պատասխանիր հարցերին:

- Ի՞նչ է ցույց տալիս 7 թվանշանը տրված թվի գրության մեջ:
- Քանի՞ կարգային միավոր կա այդ թվի հինգերորդ կարգում: Ո՞րն է հինգերորդ կարգի կարգային միավորը:
- Քանի՞ կարգային միավոր կա այդ թվի երկրորդ կարգում:

16 Գրիր այն թիվը, որը պարունակում է միայն՝

- ա) 1-ին կարգում՝ 7 կարգային միավոր, 5-րդ կարգում՝ 6 կարգային միավոր:
բ) 2-րդ կարգում՝ 8 կարգային միավոր, 4-րդ կարգում՝ 9 կարգային միավոր:

17 Գրիր այն վեցանիշ թիվը, որի՝

- ա) միավորը 2 է, տասնազարավորը՝ 0, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 6,
բ) տասնավորը 0 է, հազարավորը՝ 3, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 2,
գ) հարյուրավորը 2 է, հազարավորը՝ 4, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 7:

18 Աստղանիշերը փոխարինիր համապատասխան թվանշաններով:

$$\begin{array}{r} \text{ա) } \cdot 5 * 2 4 * \\ \quad \quad \quad \quad \quad 3 \\ \hline * 5 0 * * 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{բ) } \cdot 8 * 0 3 * \\ \quad \quad \quad \quad \quad 8 \\ \hline 6 * 0 * * 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{գ) } \cdot 2 * * 2 \\ \quad \quad \quad \quad \quad 3 0 0 \\ \hline * 2 0 * * * \end{array}$$

- 19** Հաշվիր: ա) $218 \cdot 7$ $4205 \cdot 4$ բ) $888 \cdot 3$ $3670 \cdot 5$
                                  $532 \cdot 50$ $562 \cdot 700$ $555 \cdot 40$ $305 \cdot 400$

20 Կազմիր արտահայտություն և գտիր՝

- ա) 6248-ից 250-ով փոքր թիվը,   բ) 560-ից 70 անգամ փոքր թիվը,
6248 և 250 թվերի տարբերությունը,   560 և 70 թվերի քանորդը:

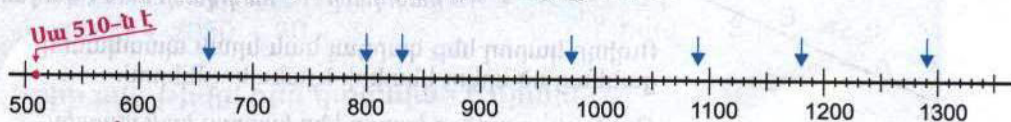
- 21** ա) «Պարտեզ» գիրքը (հեղ.՝ Ս. Կապուտիկյան) արժե 1200 դրամ: Այն 950 դրամով թանկ է «Կապույտ հեքիաթ» գրքից (հեղ.՝ Ե. Պետրոսյան): Հաշվիր, թե որքան պետք է վճարել այդ գրքերը գնելու համար:

- բ) «Հազար ու մի եթե» գիրքը (հեղ.՝ Ե. Պետրոսյան) արժե 900 դրամ: Այն 3 անգամ էժան է «Մանկական գանձարան» գրքից: Հաշվիր, թե որքան պետք է վճարել այդ գրքերը գնելու համար:

22 Ասա՛ յուրաքանչյուր սլաքին համապատասխան թիվը: Այդ թվերից յուրաքանչյուրի համար ասա՛ նրա հարևան կլոր հարյուրյակները: Ո՞ր կլոր հարյուրյակն է այդ թվին ավելի մոտ:

23 Արտագրիր և, ըստ օրինաչափության, տրված թվերից առաջ և հետո ավելացրո՛ւ ևս մեկական թիվ:

- ա) ..., 7630, 7623, 7616, ...   բ) ..., 7624, 7632, 7640, ...

24 Փորձիր կռահել պատասխանները:

- Թվերից մեկը մյուսից մեծ է 275-ով: Որքան է այդ թվերի տարբերությունը:
- Երկու թվերի տարբերությունը 420 է: Որքանով է մեկը մյուսից մեծ:
- Երկու թվերից մեկը մյուսից փոքր է 518-ով: Որքանով է մեկը մյուսից մեծ:
- Երկու թվերի քանորդը 5 է: Քանի անգամ է մեկը մյուսից մեծ:

25 Ո՞ր դատողությունն է ճշմարիտ: Մեկնաբանիր պատասխանդ:

- ա) Եռանկյունն այն բեկյալն է, որը բաղկացած է երեք հատվածներից:
- բ) Եռանկյունն այն փակ բեկյալն է, որը բաղկացած է երեք հատվածներից:
- գ) Քառակուսին այն ուղղանկյունն է, որի բոլոր կողմերը հավասար են:
- դ) Քառակուսին այն քառանկյունն է, որի բոլոր կողմերը հավասար են:

26 Մարզիր ուշադրությունդ: Դիտիր, ծածկիր և պատկերիր՝ պահպանելով կետերի դիրքերը:

27 Ժամը քանիսը պետք է ցույց տան երկրորդ և երրորդ ժամացույցները:

28 Կատարիր առաջադրանքները՝ հետևելով Այգի օրինակին:

Գծիր որևէ ուղիղ և այն անվանիր *a*: Նշիր *a* ուղիղին պատկանող հինգ կետ և անվանիր *A, B, C, D, E* տառերով: Գրիր այդ ծայրակետերով 10 հատվածների անվանումներ:

- Նշված կետերից ո՞րն է գրանվում մյուս երկու կետերի միջև:
- Այդ հատվածներից ո՞րն է կազմում մյուսի մաս:

Օրինակ՝

- *AB, AC, ...*
- *B* կետը գրանվում է *A* և *D* կետերի միջև:
- *AB* հատվածը *AC* հատվածի մաս է կազմում:

Ուղիղը կարող ենք կարդալ նաև նրան պատկանող ցանկացած երկու կետերի նշանակումներով:

Օրինակ՝ a ուղիղը կարող ենք կարդալ նաև այսպես՝ *AB* ուղիղ, *CD* ուղիղ, *AE* ուղիղ և այլն:

Ի հարկե, դու ձիշտ ես՝ *AB*-ն, *CD*-ն, *AE*-ն նաև համապատասխան հատվածների գրառումներն են:

Թվի գրության յուրաքանչյուր թվանշան
ցույց է տալիս, թե Վովյալ կարգում քանի
կարգային միավոր կա:

Գիտենք, որ յուրաքանչյուր
թիվ կարելի է ներկայացնել
կարգային գումարելիների
գումարի տեսքով:

Օրինակ՝ $2457 = 2000 + 400 + 50 + 7$

կամ $2457 = 2 \text{ հազ.} + 4 \text{ հ.} + 5 \text{ տ.} + 7 \text{ մ.}$

կամ $2457 = 2 \cdot 1000 + 4 \cdot 100 + 5 \cdot 10 + 7 \cdot 1$

**Յուրաքանչյուր կարգային գումարելի ցույց է տալիս
տվյալ կարգում միավորների քանակը:**

Օրինակ՝ 2457 թվի հազարյակների կարգում կա 2000 միավոր,
հարյուրյակների կարգում՝ 400 միավոր,
տասնյակների կարգում՝ 50 միավոր,
միավորների կարգում՝ 7 միավոր:

29 Տրված թիվը ներկայացրո՞ւ կարգային գումարելիների գումարի
տեսքով և պատասխանի՛ր հարցերին:

- Յուրաքանչյուր կարգում քանի միավոր կա:
- Յուրաքանչյուր կարգում քանի կարգային միավոր կա:

ա) 67, 308, 4552, 50305

բ) 24, 267, 3254, 10201

30 Կարգային գումարելիների գումարը գրի՛ր թվի տեսքով:

ա) $7 \text{ հազ.} + 3 \text{ հ.} + 3 \text{ տ.} + 5 \text{ մ.}$

բ) $60000 + 2000 + 50 + 5$

$8 \cdot 10000 + 3 \cdot 1000 + 2 \cdot 10$

$4 \cdot 100000 + 3 \cdot 100 + 2 \cdot 1$

$200000 + 400 + 5$

$6 \text{ հազ.} + 3 \text{ հ.} + 8 \text{ մ.}$

31 Պարզի՛ր, թե որ գումարն է կարգային գումարելիների գումար, և այն
ներկայացրո՞ւ թվի տեսքով:

ա) $7 \text{ հազ.} + 3 \text{ տ.} + 5 \text{ մ.}$

բ) $60000 + 2000 + 520 + 5$

$7 \cdot 10000 + 3 \cdot 1000 + 4 \cdot 10 + 6 \cdot 1$

$4 \cdot 100000 + 3 \cdot 1000 + 2 \cdot 1$

$40000 + 2050 + 30 + 5$

$7 \text{ հազ.} + 3 \text{ հ.} + 42 \text{ մ.}$

32 Գրի՛ր այն թիվը, որը կազմված է միայն՝

- 7 տասնհազարյակից, 3 հազարյակից և 8 միավորից,
- 2 հազարյակից, 2 հարյուրյակից և 2 միավորից,
- 5 հարյուրհազարյակից, 5 հազարյակից և 5 տասնյակից:

33 Կազմիր արտահայտություն և պարզիր.

- ա) Որքանով կմեծանա 34581 թիվը, եթե նրա գրության հինգերորդ կարգում գրված թվանշանը փոխարինենք 8-ով:
- բ) Որքանով կփոքրանա 34581 թիվը, եթե նրա գրության երրորդ կարգում գրված թվանշանը փոխարինենք 2-ով:
- գ) Որքանով կփոքրանա 434581 թիվը, եթե նրա գրության հազարավորը փոխարինենք 0-ով:

34 Կարդա Անիի մեկնաբանությունները և պատասխանիր հարցերին:

Կազմիր նմանադիպ առաջադրանքներ և առաջարկիր դասա-րանին:

Եթե 56-ին ձախից կցագրենք 2 թվանշանը, ապա կստանանք 256 թիվը:
 256-ը 56-ից մեծ է 200-ով:

Եթե 478-ին ձախից կցագրենք 2 թվանշանը, ապա կստանանք 2478 թիվը:
 2478-ը 478-ից մեծ է 2000-ով:

Փորձիր դապրողություններ անել:

- Որքանով կմեծանա երկնիշ թիվը, եթե նրա գրությանը ձախից կցագրենք 4 թվանշանը: Ասու՛ր օրինակներ:
- Որքանով կմեծանա եռանիշ թիվը, եթե նրա գրությանը ձախից կցագրենք 3 թվանշանը: Ասու՛ր օրինակներ:

35 Արտագրիր՝ աստղանիշերը փոխարինելով համապատասխան թվանշաններով:

ա)
$$\begin{array}{r} 78 \overline{) 3} \\ \underline{6} \\ 18 \\ \underline{18} \\ 0 \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r} 845 \overline{) 5} \\ \underline{*} \\ 34 \\ \underline{3*} \\ *5 \\ \underline{45} \\ * \end{array}$$

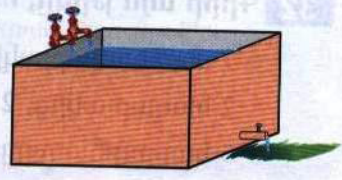
գ)
$$\begin{array}{r} 8454 \overline{) 6} \\ \underline{*} \\ 24 \\ \underline{24} \\ 054 \\ \underline{*} \\ * \end{array}$$

դ)
$$\begin{array}{r} 7420 \overline{) 7} \\ \underline{*} \\ 04* \\ \underline{42} \\ * \end{array}$$

36 Հաշվիր: ա) $2184 : 7$ $3215 \cdot 6$ բ) $8592 : 6$ $3320 \cdot 7$
                    $8540 : 70$ $242 \cdot 60$ $5580 : 60$ $308 \cdot 40$

37 Ջրոսաշրջիկները առաջին օրում անցան 20 կմ ճանապարհ, որը 5 անգամ քիչ է երկրորդ օրվա անցած ճանապարհից: Որքան ճանապարհ են անցել զրոսաշրջիկները այդ երկու օրում:

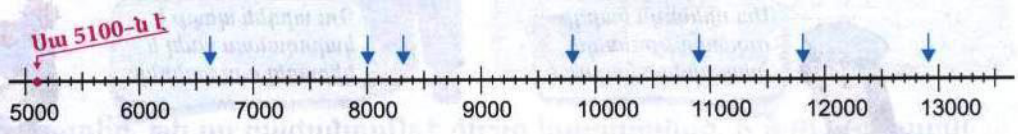
38 Առաջին ծորակով 1 ժամում ջրավազան կարող է լցվել 1450 լ ջուր, իսկ երկրորդով՝ 2 անգամ քիչ: Որքան ջուր կարող է ջրավազան լցվել 1 ժամում երկու ծորակներով միաժամանակ:

39 Հայկը Գագիկին առաջարկեց մտապահել որևէ եռանիշ թիվ և այդ թվին ձախից կցագրել 3 թվանշանը, այնուհետև ստացված թվից հանել մտապահած թիվը: Արդյունքը Հայկին պարզ էր: Ո՞րն էր այն:

Կազմիր նմանատիպ խնդիրներ երկնիշ և քառանիշ թվերի համար և առաջադիր ընկերոջը:

40 Ասա՛ յուրաքանչյուր սլաքին համապատասխան թիվը: Այդ թվերից յուրաքանչյուրի համար ասա՛ նրա հարևան կլոր հազարյակները: Ո՞ր կլոր հազարյակն է այդ թվին ավելի մոտ:

41 Ներկայացրո՛ւ հավասարության տեսքով:

- ա) 120 և 90 թվերի տարբերությունը 30 է: բ) 25 և 6 թվերի արտադրյալը 150 է:
- 340 և 40 թվերի գումարը 380 է: 350 և 50 թվերի քանորդը 7 է:
- 500-ը 50-ով փոքր է 550-ից: 5600-ը 70 անգամ մեծ է 80-ից:
- 500-ը 50-ով մեծ է 450-ից: 60-ը 70 անգամ փոքր է 4200-ից:

42 Տրված թվերը գրիր երեք արտադրիչների արտադրյալի տեսքով:

- ա) 12, 24, 20
- բ) 30, 36, 48

Օրինակ՝ $32 = 2 \cdot 4 \cdot 4$
կամ $32 = 8 \cdot 4 \cdot 1$

43 Տարբեր ձևերով կարդա՛ արտահայտությունը և հաշվիր արժեքը քանովոր:

- ա) $316 - 216$ բ) $300 \cdot 40$ գ) $499 + 500 + 501$
- 564 + 22   560 : 70   5 · 15 · 20

44 Մարզիր ուշադրությունդ: *Դիտիր, ծածկիր և գծիր աղյուսակը՝ պահպանելով թվերի դիրքերը:*

7		5	
	5		6
	6	7	

- 45** ա) Արմենը 5 տարեկան է, իսկ հայրիկը նրանից մեծ է 23 տարով: 5 տարի հետո հայրիկը Արմենից քանի՞ տարով մեծ կլինի:
- բ) Արտակը 5 տարեկան է, իսկ հայրիկը նրանից մեծ է 7 անգամ: 5 տարի հետո հայրիկը Արտակից քանի՞ անգամ մեծ կլինի:

46 Արտագրիր և, ըստ օրինաչափության, տրված թվերից առաջ և հետո գրիր ևս մեկական թիվ:

- ա) ..., 3458, 3568, 3678, ...   բ) ..., 3647, 3446, 3245, ...

Գումարումն ու հանումը միևնույն կարգի գործողություններ են:

Բազմապատկումն ու բաժանումը նույնպես միևնույն կարգի գործողություններ են:

Բազմապատկումն ու բաժանումը ավելի բարձր կարգի գործողություններ են համարվում, քան գումարումն ու հանումը:

Սա միևնույն կարգի գործողությունների կարգարման կարգն է:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնը:

Արտահայտության արժեքը հաշվելիս միևնույն կարգի գործողությունները կատարվում են գրված հերթականությամբ՝ ձախից աջ:

Օրինակ՝

$$4515^1 - 124^2 + 218^3 + 5412 = 10021$$

$$1) \begin{array}{r} 4515 \\ - 124 \\ \hline 4391 \end{array}$$

$$2) \begin{array}{r} 4391 \\ + 218 \\ \hline 4609 \end{array}$$

$$3) \begin{array}{r} 4609 \\ + 5412 \\ \hline 10021 \end{array}$$

$$462^1 \cdot 5^2 \cdot 3 = 770$$

$$1) \begin{array}{r} 462 \\ \cdot 5 \\ \hline 2310 \end{array}$$

$$2) \begin{array}{r} 2310 \overline{) 3} \\ \underline{21} \\ 21 \\ \underline{21} \\ 0 \end{array} \quad \begin{array}{l} 770 \\ 770 \\ \hline 0 \end{array}$$

47 Հաշվիր: ա) $2184 - 725 + 96542 - 7205$

$$1000 : 4 \cdot 80 : 200$$

$$215 \cdot 4 : 20 \cdot 30$$

բ) $8592 - 657 + 124567 - 7025$

$$5100 : 6 \cdot 40 : 200$$

$$33600 : 60 : 70 \cdot 22$$

48 Արտահայտիր.

ա) միլիմետրերով

5 սմ

7 մ

5 սմ 6 մմ

5 մ 55 սմ 6 մմ

գ) դեցիմետրերով

5 մ

3 կմ

5 կմ 2 մ

4 կմ 6 մ 7 դմ

բ) սանտիմետրերով

5 մ

35 դմ

25 մ 7 սմ

4 մ 5 դմ 6 սմ

դ) մետրերով

5 կմ

23 կմ 235 մ

318 կմ 16 մ

400 կմ 4 մ

$$1 \text{ սմ} = 10 \text{ մմ}$$

$$1 \text{ դմ} = 10 \text{ սմ}$$

$$1 \text{ դմ} = 100 \text{ մմ}$$

$$1 \text{ մ} = 10 \text{ դմ}$$

$$1 \text{ մ} = 100 \text{ սմ}$$

$$1 \text{ մ} = 1000 \text{ մմ}$$

$$1 \text{ կմ} = 1000 \text{ մ}$$

$$1 \text{ կմ} = 10000 \text{ դմ}$$

$$10 \text{ մմ} = 1 \text{ սմ}$$

$$10 \text{ սմ} = 1 \text{ դմ}$$

$$100 \text{ մմ} = 1 \text{ դմ}$$

$$10 \text{ դմ} = 1 \text{ մ}$$

$$100 \text{ սմ} = 1 \text{ մ}$$

$$1000 \text{ մմ} = 1 \text{ մ}$$

$$1000 \text{ մ} = 1 \text{ կմ}$$

$$10000 \text{ դմ} = 1 \text{ կմ}$$

49 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե $a = 3200$:

ա) $a + 308 - 1654$
 $5 \cdot a : 40$

բ) $a + 3208 - a$
 $a : 40 \cdot 64$

a-ի փոխարեն տեղադրենք իր արժեքը:

Օրինակ՝ հաշվենք $2457 + a - 5302$ արտահայտության արժեքը, եթե $a = 3200$:

$$2457 + 3200 - 5302 = 355$$

2457	5657
+ 3200	- 5302
5657	355

50 Ստուգիր, թե որ բաժանումն է ճիշտ կատարված, և այն մեկնաբանելով՝ արտագրիր տեսրիդ մեջ:

ա)
$$\begin{array}{r|l} 708 & 3 \\ \hline 6 & 206 \\ -18 & \\ \hline 18 & \\ -18 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r|l} 708 & 3 \\ \hline 6 & 236 \\ -10 & \\ \hline 9 & \\ -18 & \\ \hline 18 & \\ -18 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r|l} 84054 & 6 \\ \hline 6 & 1409 \\ -24 & \\ \hline 24 & \\ -054 & \\ \hline 54 & \\ -54 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r|l} 84054 & 6 \\ \hline 6 & 14009 \\ -24 & \\ \hline 24 & \\ -054 & \\ \hline 54 & \\ -54 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

51 ա) Աննան մեկ շաբաթում ավարտեց «Փոքրիկ իշխանը» գրքի ընթերցումը: Նա շաբաթվա առաջին օրը կարդաց 10 էջ, իսկ մյուս օրերին՝ 9-ական էջ: Քանի էջից է կազմված «Փոքրիկ իշխանը» գիրքը:

բ) Սոնան շաբաթվա առաջին երեք օրում կարդաց օրական 12 էջ, կիրակի օրը՝ 14 էջ, իսկ մնացած օրերին՝ 10-ական էջ, և մեկ շաբաթում ավարտեց ընթերցել «Հեքիաթների ընտրանի» գիրքը: Քանի էջից է կազմված այդ գիրքը:

52 ա) Մրգային աղցանի համար Սոնան օգտագործեց ինձոր, տանձ և դեղձ: Ինձորը 320 գ-ով ավելի էր դեղձից: Տանձը 120 գ-ով քիչ էր դեղձից: Հաշվիր, թե որքան միրգ օգտագործեց Սոնան՝ գիտենալով, որ դեղձը 600 գ է:

բ) Արան ունի 780 դրամ, իսկ Հայկը՝ Արայից 140 դրամով պակաս: Կարենն ունի այնքան, որքան Հայկն ու Արան միասին: Կարող են նրանք միասին գնել «Հայաստանի հրաշալիքներ» գիրքը, որն արժե 2400 դրամ:

53 Պատասխանիր հարցերին և ասա նմանատիպ օրինակներ:

- Որքանով կմեծանա թիվը, եթե նրա գրության հազարյակների կարգում գրված 0 թվանշանը փոխարինվի 7-ով:
- Որքանով կփոքրանա թիվը, եթե նրա գրության երկրորդ կարգում գրված 8 թվանշանը փոխարինվի 2-ով:

54 Արտագրիր և, ըստ օրինաչափության, տրված թվերից առաջ և հետո գրիր ևս մեկական թիվ:

ա) ..., 3424, 3529, 3634, ...   բ) ..., 8714, 8609, 8504, ...

55 Ասա՛ յուրաքանչյուր սլաքին համապատասխան թիվը: Այդ թվերից յուրաքանչյուրի համար ասա՛ նրա հարևան կլոր տասնյակները և կլոր հարյուրյակները: Ո՞ր կլոր տասնյակն է այդ թվին ավելի մոտ:

56 Կարդա՛ բառակապակցությունները և կազմիր այն տառերի խումբը, որոնք օգտագործվել են՝

- այդ երկու բառակապակցություններում,
- միայն առաջին բառակապակցության մեջ,
- միայն երկրորդ բառակապակցության մեջ,
- միաժամանակ և՛ առաջին, և՛ երկրորդ բառակապակցություններում:

- հարազատ երկիր
- հզոր հայրենիք

Ասա՛ մի քանի տառ, որոնք չեն օգտագործվել ո՛չ առաջին, ո՛չ երկրորդ բառակապակցություններում:

57 Տրված թվերը գրիր երկու հավասար արտադրիչների արտադրյալի տեսքով:

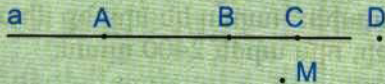
1, 4, 9, 16, 25, 36, 49, 64, 81, 100

58 Մարզիր հիշողությունդ:

59 Կարդա՛ Այգի մեկնաբանություններն ու կատարիր առաջադրանքը:

Կարելի է նշել ուղիղին պատկանող անթիվ կետեր:
Գծենք a ուղիղը և նշենք նրան պատկանող 4 կետ:

A, B, C, D կետերը պատկանում են a ուղիղին:

M կետը չի պատկանում a ուղիղին:

Գծիր որևէ a ուղիղ: Նշիր a ուղիղին պատկանող չորս կետ և նշանակիր A, B, C, D տառերով: Նշիր a ուղիղին չպատկանող չորս կետ և նշանակիր M, N, E, F տառերով:

Սա գործողությունների կապարման կարգն է:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնը:

Արտահայտության արժեքը հաշվելիս նախ կատարում ենք բարձր կարգի գործողությունները՝ գրված հերթականությամբ, ապա՝ ցածր կարգի գործողությունները:

$$\text{Օրինակ՝ } 2458^3 + 2476^1 : 4^4 - 236^2 \cdot 5 = 1897$$

$$1) \begin{array}{r} -2476 \overline{) 4} \\ \underline{24} \\ -07 \\ \underline{-4} \\ -36 \\ \underline{-36} \\ 0 \end{array}$$

$$2) \begin{array}{r} .236 \\ \underline{5} \\ 1180 \end{array}$$

$$3) \begin{array}{r} + 2458 \\ 619 \\ \hline 3077 \end{array}$$

$$4) \begin{array}{r} - 3077 \\ 1180 \\ \hline 1897 \end{array}$$

60 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $32406 - 2235 : 5$

բ) $2539 + 724 \cdot 7$

$30184 - 7025 : 5 + 9683$

$25300 - 7000 : 8 + 3494$

$42588 : 7 - 205 \cdot 6 + 960 : 3$

$4078 \cdot 7 - 204 : 6 + 777 : 3$

61 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե $a = 525$:

ա) $a \cdot 4 - 2640 : 3$

բ) $7 \cdot a - 4068 : 9$

$a : 3 + a \cdot 5 - 2800$

$7 \cdot a + a : 5 - 3780$

62 Կազմիր արտահայտություն և հաշվիր՝

ա) 5246 և 847 թվերի գումարը,

բ) 4521 և 789 թվերի տարբերությունը,

4221 և 7 թվերի քանորդը,

3214 և 7 թվերի արտադրյալը,

$345 \cdot 7$ և $3535 : 7$ արտահայտությունների տարբերությունը.

$2405 : 5$ և $216 \cdot 80$ արտահայտությունների գումարը:

63 Արտահայտիր նշված միավորներով:

ա) $5 \text{ ր } 40 \text{ վ} = \text{■} \text{ վ}$

բ) $7 \text{ ր } 14 \text{ վ} = \text{■} \text{ վ}$

$7 \text{ ժ } 18 \text{ ր} = \text{■} \text{ ր}$

$8 \text{ ժ } 35 \text{ ր} = \text{■} \text{ ր}$

$5 \text{ օր } 18 \text{ ժ} = \text{■} \text{ ժ}$

$6 \text{ օր } 12 \text{ ժ} = \text{■} \text{ ժ}$

7 տարի 11 ամիս = ■ ամիս

9 տարի 10 ամիս = ■ ամիս

10 դար 54 տարի = ■ տարի

12 դար 64 տարի = ■ տարի

64 24267 թվի 3-րդ կարգի կարգային միավորների թիվը ավելացրու 4-ով և հաշվիր ստացված և տրված թվերի տարբերությունը:

65 Հետևյալ դատողությանը համապատասխան ասա՛ օրինակներ:

Երկու թվերի տարբերությունը ցույց է տալիս, թե դրանցից մեկը որքանով է մեծ մյուսից:

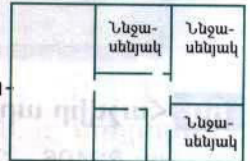
66 Գնացուցակում բերված տվյալներին համապատասխան կազմիր արտահայտություն և հաշվիր արժեքը:

ա) Որքան պետք է վճարել 2 կգ տավարի միս, 3 կգ խոզի միս և 2 կգ երշիկ գնելու համար:

բ) Հասմիկը գնեց 3 կգ տավարի միս, 2 կգ հավի միս, 1 կգ երշիկ և վճարեց 10000 դրամանոց մեկ թղթադրամ: Որքան դրամ պետք է վերադարձնի վաճառողը նրան:

Անվանումը	1 կգ-ի գինը
Տավարի միս	1650 դրամ
Խոզի միս	1800 դրամ
Հավի միս	1300 դրամ
Երշիկ	1200 դրամ

67 Բնակարանն ունի 3 ննջասենյակ: Առաջին ննջասենյակի մակերեսը 18 մ^2 է: Դա երկու անգամ մեծ է երկրորդի մակերեսից: Իսկ երկրորդի մակերեսը 6 մ^2 -ով փոքր է երրորդի մակերեսից: Որքան է այդ բնակարանի ննջասենյակների ընդհանուր մակերեսը:

68 Յուրաքանչյուր դրամանիշից քանի՞ հատ պետք է վերցնել՝ 3460 դրամ ստանալու համար: Կատարիր չորս տարբեր ընտրություն և յուրաքանչյուրին համապատասխան կազմիր արտահայտություն:

69 Գրքի և գրիչի գների տարբերությունը 270 դրամ է: Որքան արժե գիրքը, եթե գրիչն արժե 30 դրամ:

70 Հայկը մայրիկին հարցրեց, թե որքան է վճարել գրքի և որքան՝ գրիչի համար, մայրիկը պատասխանեց, որ դրանց գների տարբերությունը 270 դրամ է, և գրքի համար վճարել է 300 դրամ: Հայկն ասաց, որ հնարավոր չէ այդ տվյալներով որոշել գրիչի գինը: Երբ մայրիկն ավելացրեց, որ գրիչի գումարը կրավարարի այդ գրքից ևս մեկը գնելու համար, Հայր անմիջապես իմացավ գրիչի գինը: Որքան արժե գրիչը:

71 Պատասխանիր արագ:

- 7 ձկնորսներ 7 ձուկը ուտում են 7 օրում: Նույն պայմանների դեպքում 5 ձկնորսներ 5 ձուկը քանի՞ օրում կուտեն:
- Ձկնորս Աշտը 5 թուպեում բռնեց 5 ձուկ: Նա քանի՞ ձուկ կբռնի 7 թուպեում:

72 Արամը Նարեկին առաջարկեց մտապահել որևէ եռանիշ թիվ և այդ թվի գրությանը աջից կցագրել 6 թվանշանը: Այնուհետև պահանջեց ստացված թվից հանել մտապահած թվի և 10-ի արտադրյալը: Արդյունքը Արամին պարզ էր: Ո՞րն էր արդյունքը:

Դու՛ էլ կազմիր նմանատիպ խնդիրներ երկնիշ և քառանիշ թվերի համար և առաջադիր ընկերոջը:

73 ա) Հայկը գրել է բոլոր միանիշ և երկնիշ թվերը: Կարո՞ղ ես ասել, թե Հայկը քանի անգամ է օգտագործել յուրաքանչյուր թվանշան:

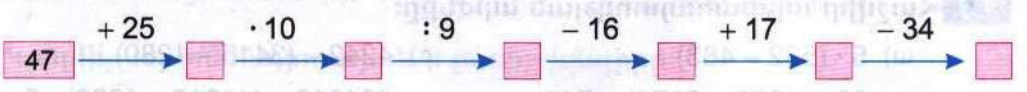
բ) Հայկը պարզեց, որ բոլոր երկնիշ թվերի քանակը 90 է: Իսկ դու կարո՞ղ ես պարզել բոլոր եռանիշ թվերի քանակը:

74 Կազմիր երեք գործողություն պարունակող երկու այնպիսի արտահայտություն, որոնց արժեքները հավասար լինեն 250-ի:

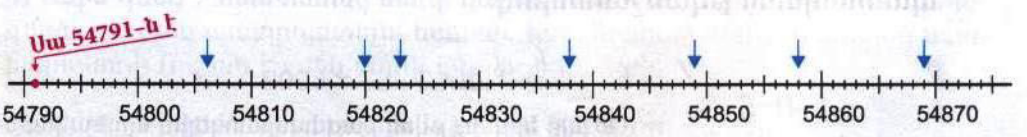
75 Վանդակները փոխարինիր գործողության նշաններով այնպես, որ ստանաս հավասարություն:

ա) $5 \blacksquare 5 \blacksquare 5 \blacksquare 5 \blacksquare 5 = 55$ բ) $6 \blacksquare 6 \blacksquare 6 \blacksquare 6 \blacksquare 6 = 66$

76 Մարզիր հիշողությունդ:

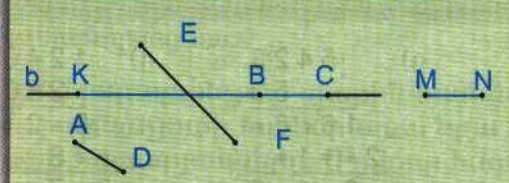
77 Ասա՛ յուրաքանչյուր սլաքին համապատասխան թիվը: Դրանցից յուրաքանչյուրի համար ասա՛ նրա հարևան կլոր տասնյակները, հարևան կլոր հարյուրյակները և հարևան կլոր հազարյակները: Ո՞րն է այդ թվի ամենամոտ կլոր տասնյակը:

78 Կարդա՛ Այգի մեկնաբանություններն ու կատարիր առաջադրանքը:

Կարելի է նշել միևնույն ուղիղի մաս կազմող անթիվ հատվածներ:

Օրինակ՝
 KB, KC, BC, MN հատվածներից յուրաքանչյուրը **b** ուղիղի մաս է կազմում:
 EF և AD հատվածները **b** ուղիղի մաս չեն կազմում:

Գծիր որևէ ուղիղ և այն նշանակիր **a**: Նշիր **a** ուղիղին պատկանող երկու հատված: Նշիր **a** ուղիղին չպատկանող երկու հատված:

82 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե $a = 3400$:

ա) $2458 \cdot (a - 3339)$
 $1647 \cdot (a - 3400)$

բ) $5642 \cdot (a - 3352)$
 $9999 : (a - 3399)$

83 Դիր փակագծեր այնպես, որ հավասարությունը դառնա ճշմարիտ:

ա) $610 + 300 - 120 - 20 = 810$
 $610 - 300 - 100 : 20 = 600$

բ) $600 - 600 - 500 \cdot 5 = 100$
 $600 - 300 - 500 : 5 = 400$

84 Արտահայտիր.

ա) գրամներով
 5 կգ, 7 կգ 250 գ, 5 գ, 5 գ 12 կգ 60 գ

բ) ցենտներներով
 5 տ, 12 տ 7 գ

գ) կիլոգրամներով
 12 տ, 22 տ 5 գ, 25 տ 7 կգ, 4 տ 5 գ 62 կգ

1 կգ = 1000 գ	1000 գ = 1 կգ
1 գ = 100000 զ	100000 զ = 1 գ
1 գ = 100 կգ	100 կգ = 1 գ
1 տ = 1000 կգ	1000 կգ = 1 տ
1 տ = 10 գ	10 գ = 1 տ

85 Կազմիր արտահայտություն և լուծիր խնդիրը:

ա) Բրիգադը մինչև ընդմիջում քաղեց 2 տ 450 կգ խնձոր, իսկ ընդմիջումից հետո՝ 600 կգ ավելի: Ամբողջ խնձորը հավասարապես լցրեցին 220 արկղի մեջ և ուղարկեցին պահեստ: Քանի՞ կիլոգրամ խնձոր լցրեցին յուրաքանչյուր արկղի մեջ:

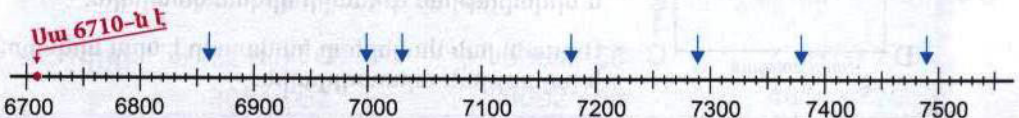
բ) Անին գնեց 7 միատեսակ տուփ կարագ: Այդ կարագից 540 գ նա օգտագործեց գաթա պատրաստելու համար, իսկ մնացած 860 գ-ը պահեց սառնարանում: Որքան էր մեկ տուփ կարագի զանգվածը:

86 Կազմիր արտահայտություն և լուծիր խնդիրը:

ա) Պահեստապետը պահեստում եղած 840 կգ շաքարավազից 2-ական կիլոգրամ լցրեց 180 տոպրակների մեջ և ուղարկեց խանութ: Որքան շաքարավազ մնաց պահեստում:

բ) Վարպետը 300 լիտր խաղողի հյութից լցրեց 2 լիտր տարողությամբ 75 շիշ: Մնացած հյութը նա լցրեց 3 լիտրանոց շիշերի մեջ: Քանի՞ 3 լիտրանոց շիշ օգտագործեց նա:

87 Ասա՛ յուրաքանչյուր սլաքին համապատասխան թիվը: Այդ թվերից յուրաքանչյուրի համար ասա՛ նրա հարևան կլոր հարյուրյակները և կլոր հազարյակները: Ո՞ր կլոր հարյուրյակն է այդ թվին ավելի մոտ:

88 Ասան որոնք են վեցանիշ թվի գրության կարգային միավորները և պատասխանիր հարցերին:

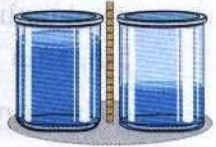
- Քանի՞ կարգային միավոր կարող է պարունակել թվի յուրաքանչյուր կարգ:
- Ասա մի քանի թիվ, որոնց հազարյակների կարգում կա 7 կարգային միավոր:
- Ասա մի քանի թիվ, որոնց հարյուրյակների կարգում կարգային միավոր չկա:

89 Բերված տվյալներին համապատասխան ասա, թե որ դատողությունն է ճշմարիտ:

Երբ Սոնան առաջին անոթից 3 լ ջուր օրեց երկրորդի մեջ, երկու անոթներում ջրի քանակները հավասարվեցին:

- Առաջին անոթում կար 3 լ ավելի ջուր, քան երկրորդում:
- Առաջին անոթում կար 6 լ ավելի ջուր, քան երկրորդում:
- Երկրորդ անոթում կար 6 լ պակաս ջուր, քան առաջինում:

90 Արտագրիր և լրացրո՛ւ բաց թողած թվերն ու թվանշանները:

ա) $7 \text{ հազ.} + \square \text{ հ.} + \square \text{ մ.} = *804$

բ) $40000 + \square + \square + 5 = *302*$

$\square \text{ հազ.} + \square \text{ հ.} + 3 \text{ տ.} + \square \text{ մ.} = 42*8$

$\square \cdot 1000 + \square \cdot 100 + 2 \cdot 1 = 7*5*$

91 Կազմիր երեքական գործողություն պարունակող երկու տարբեր արտահայտություններ, որոնցից յուրաքանչյուրի արժեքը լինի 420:

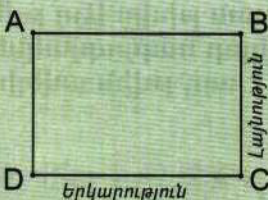
92 Մարզիր հիշողությունդ:

93 ա) Հաշվիր 15 սմ և 20 սմ կողմերով ուղղանկյան պարագիծն ու մակերեսը:

բ) Հաշվիր 20 սմ կողմով քառակուսու պարագիծն ու մակերեսը:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնները:

- Ուղղանկյան հանդիպակաց կողմերն իրար հավասար են:
- Ուղղանկյան պարագիծը հավասար է նրա լայնության և երկարության գումարի կրկնապատիկին:
- Ուղղանկյան մակերեսը հավասար է նրա երկարության և լայնության արտադրյալին:

Սա գումարման տեղափոխական հատկությունն է:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնը:

Գումարելիների տեղափոխությունից գումարը չի փոխվում:

Օրինակ՝

$$350 + 526 + 50 = 350 + 50 + 526 = 926$$

$$450 + 124 + 200 + 50 = 450 + 50 + 200 + 124 = 824$$

$$960 + 315 + 248 + 40 = 960 + 40 + 315 + 248 = 1315 + 248 = 1563$$

$$\begin{array}{r} 1315 \\ + 248 \\ \hline 1563 \end{array}$$

Այս հատկությունը կիրառում ենք մի քանի թվերի գումարը արագ հաշվելու համար:

94 Հաշվիր՝ օգտվելով գումարման տեղափոխական հատկությունից:

ա) $393 + 600 + 7 + 3000$

$12000 + 6214 + 8000$

$6480 + 224 + 500 + 20$

$375 + 254 + 600 + 25 + 312$

բ) $796 + 200 + 4 + 450$

$38000 + 6550 + 2000$

$42300 + 142 + 2000 + 700$

$750 + 2807 + 880 + 250$

95 Կատարիր գործողությունները:

ա) $90 \text{ կմ} + 234 \text{ կմ} + 210 \text{ կմ}$

$8 \text{ կմ } 250 \text{ մ} - 3 \text{ կմ}$

$6 \text{ կմ } 420 \text{ մ} + 3 \text{ կմ } 200 \text{ մ}$

$6 \text{ կմ } 700 \text{ մ} + 300 \text{ մ}$

բ) $30 \text{ կմ} + 352 \text{ կմ} + 170 \text{ կմ}$

$8 \text{ կմ } 420 \text{ մ} - 210 \text{ մ}$

$5 \text{ կմ } 385 \text{ մ} + 7 \text{ կմ } 400 \text{ մ}$

$8 \text{ կմ } 200 \text{ մ} + 800 \text{ մ}$

96 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե $a = 4200$:

ա) $a : (70 + 130) \cdot 45$

$32 \cdot (a + 800) : 80$

բ) $72 \cdot (a - 3504) : 6$

$a \cdot (a - 4160) : 70$

97 Հաշվիր:

ա) $2 \cdot 72 \text{ կգ}$

$6 \cdot 84 \text{ մ}$

$12 \cdot 32 \text{ Լ}$

$3 \cdot 15 \text{ վ}$

$12 \cdot 100 \text{ տ}$

$36 \cdot 24 \text{ մ}^2$

բ) $7 \cdot 3 \text{ ժ}$

$4 \cdot 27 \text{ կմ}$

$8 \cdot 27 \text{ կմ}^2$

$6 \cdot 8 \text{ ր}$

$8 \cdot 25 \text{ տ}$

$3 \cdot 25 \text{ ց}$

98 Հաշվիր:

ա) $62400 : 60$

$3054 \cdot 62$

բ) $5050 : 50$

$5002 \cdot 55$

գ) $350700 : 70$

$4564 \cdot 770$

99 Ասանայն թիվը, որի գրությունը վերջանում է 8 թվանշանով և գտնվում է 324 և 334 թվերի միջև:

100 ա) 345628 թվի II, III և V կարգերում գրված թվանշաններով կազմիր երկու եռանիշ թիվ և հաշվիր դրանց տարբերությունը:

բ) 578423 թվի I, III և VI կարգերում գրված թվանշաններով կազմիր երկու եռանիշ թիվ և հաշվիր դրանց գումարը:

101 ա) Հաշվիր ուղղանկյան պարագիծը, եթե նրա կողմերից մեկը 48 մմ է, իսկ մյուսը 18 մմ–ով մեծ է այդ կողմից:

բ) Հաշվիր ուղղանկյան պարագիծը, եթե նրա կողմերից մեկը 48 մմ է, իսկ մյուսը 3 անգամ մեծ է այդ կողմից:

102 Բերված տվյալներին համապատասխան ասան, թե որ դատողությունն է ճշմարիտ:

Երբ Սոնան առաջին անտից 3 լ ջուր լցրեց երկրորդի մեջ և 2 լ էլ դատարկեց, ապա այդ երկու անտիներում ջրի քանակները հավասարվեցին:

- Առաջին անտիում կար 2 լ ավելի, քան երկրորդում:
- Առաջին անտիում կար 3 լ ավելի, քան երկրորդում:
- Առաջին անտիում կար 5 լ ավելի, քան երկրորդում:
- Առաջին անտիում կար 8 լ ավելի, քան երկրորդում:
- Առաջին անտիում կար 7 լ ավելի, քան երկրորդում:

103 Եթե Աննայի մտապահած թվից հանենք 20, իսկ Սոնայի մտապահած թվին գումարենք 40, կստանանք հավասար թվեր: Որքանով է Աննայի մտապահած թիվը մեծ Սոնայի մտապահած թվից:

104 Եթե Գոհարի մտապահած թիվը մեծացնենք 120–ով, իսկ Լուսինեի մտապահած թիվը փոքրացնենք 100–ով, ապա կստանանք հավասար թվեր: Որքան է Լուսինեի ու Գոհարի մտապահած թվերի տարբերությունը:

105 Գրիր չորս թիվ նշված կարգով և պատասխանիր հարցերին: Առաջինը քո մտապահած թիվն է: Երկրորդը առաջինից մեծ է 10–ով: Երրորդը երկրորդից մեծ է 15–ով: Չորրորդը երրորդից մեծ է 20–ով:

- Որքան է երրորդ և առաջին թվերի տարբերությունը:
- Որքան է չորրորդ և առաջին թվերի տարբերությունը:
- Որքանով է երրորդ թիվը մեծ առաջինից:
- Որքանով է չորրորդ թիվը մեծ երկրորդից:

Այժմ քո կատարած աշխատանքը համեմատիր ընկերոջդ կատարածի հետ: Համեմատեք հարցերի պատասխանները: Այդ հարցերին պատասխանելու համար անհրաժեշտ էր արդյոք իմանալ մտապահած թիվը:

106 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

Հազարյակների դաս			Միավորների դաս			Թիվը
Հարյուր- հազարյակ	Տաս- հազարյակ	Հազարյակ	Հարյուրյակ	Տասնյակ	Միավոր	
						201412
	3	0	4	0	0	
						60032
1	9	0	7	0	4	

107 Փակագծերը դիր այնպես, որ ստանաս հավասարություն:

ա) $1500 : 300 - 40 \cdot 5 - 15 = 0$ բ) $2400 : 40 + 20 \cdot 5 - 400 = 0$
 $4800 : 600 - 30 \cdot 7 - 210 = 8$ $4500 : 90 - 40 \cdot 7 - 630 = 0$

108 Մարզիր ուշադրությունդ:

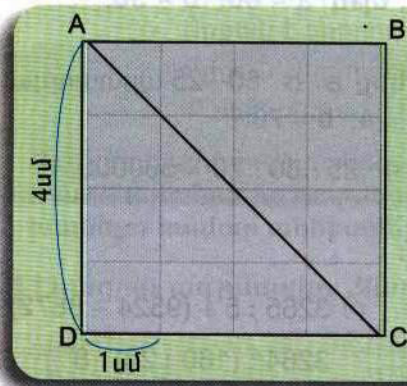
Դիտիր, ծածկիր և պատկերիր՝ պահպանելով կետերի դիրքերը:

109 Մարզիր հիշողությունդ:

110 Կարդա՛, մեկնաբանիր և կատարիր առաջադրանքները:

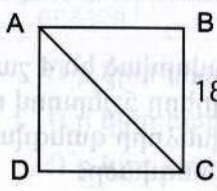
ABCD քառակուսու մակերեսը հավասար է 16 սմ^2 , քանի որ այն պարունակում է 16 հատ 1 սմ կողմով քառակուսի:

ABCD քառակուսին AC անկյունագծով բաժանվում է երկու հավասար եռանկյունների:

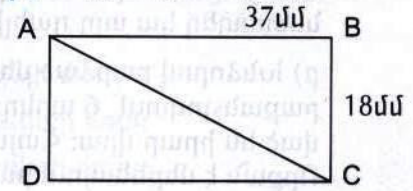
ABC եռանկյան մակերեսը հավասար է 8 սմ^2 :

Գծագրում բերված տվյալներին համապատասխան հաշվիր ADC եռանկյան մակերեսը:

ա) Քառակուսու դեպքում:

բ) Ուղղանկյան դեպքում:

Սա բազմապատկման տեղափոխական հատկությունն է:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնը:

Արտադրիչների տեղափոխությունից արտադրյալը չի փոխվում:

Այս հատկությունը կիրառում ենք մի քանի թվերի արտադրյալը արագ հաշվելու համար:

Օրինակ՝	$50 \cdot 52 \cdot 20 = 50 \cdot 20 \cdot 52 = 52000$	$\begin{array}{r} 12 \\ \cdot 3000 \\ \hline 36000 \end{array}$
	$20 \cdot 12 \cdot 30 \cdot 5 = 20 \cdot 5 \cdot 30 \cdot 12 = 3000 \cdot 12 = 36000$	$\frac{36000}{1}$

111 Հաշվիր՝ օգտվելով բազմապատկման տեղափոխական հատկությունից:

ա) $20 \cdot 718 \cdot 50$	բ) $40 \cdot 48 \cdot 25$
$80 \cdot 60 \cdot 50$	$40 \cdot 70 \cdot 50$
$30 \cdot 24 \cdot 50 \cdot 20$	$50 \cdot 42 \cdot 40 \cdot 2$

112 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե $a = 80$, $b = 50$:

- ա) $20 \cdot a \cdot 70 \cdot b$
բ) $a \cdot 2 \cdot 90 \cdot b$

Օրինակ՝ հաշվենք $a = 80$, $b = 50$ արտադրյալը, եթե $a = 4$, $b = 70$:

$4 \cdot 70 \cdot 80 \cdot 25 = 4 \cdot 25 \cdot 80 \cdot 70 = 560000$

113 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $450 \cdot 32 - 526 + (9324 - 872) : 2$	բ) $3265 : 5 + (9324 - 8872) \cdot 7$
$4500 : 3 \cdot (275 : 5)$	$3264 : (160 : 20) : 8$

114 Կազմիր արտահայտություն և լուծիր խնդիրը:

- ա) Համերգային դահլիճում 5 շարքով տեղադրված են 9-ական նստատեղ ունեցող նստարան: Յուրաքանչյուր շարքում 6 նստարան է: Ընդամենը քանի նստատեղ կա այդ դահլիճում:
- բ) Խնձորով բարձած մեքենայում արկղերը դասավորված են 4 շարքով, յուրաքանչյուրում՝ 6 արկղ: Այդպիսի շարքերով արկղերը 5 շերտով դասավորված են իրար վրա: Հայտնի է նաև, որ մեկ արկղ խնձորի զանգվածը 20 կգ է: Որքան է մեքենայում բարձած ամբողջ խնձորի զանգվածը:

115 Կազմիր արտահայտություն և հաշվիր արժեքը:

- ա) Գրիր որևէ թիվ: Այդ թվին ավելացրո՛ւ 15 և ստացված գումարը բազմապատկիր 10–ով: Արդյունքից հանիր 150:
- բ) Գրիր որևէ թիվ: Այդ թվին գումարիր 125: Ստացված գումարը մեծացրո՛ւ 5 անգամ: Արդյունքը փոքրացրո՛ւ 625–ով:
- գ) Գրիր որևէ թիվ: Այն բազմապատկիր 10–ով: Ստացված արտադրյալը մեծացրո՛ւ 150–ով: Արդյունքը բաժանիր 10–ի:

116 Կատարիր գործողությունները:

ա) $60 \text{ կգ} + 274 \text{ կգ} + 440 \text{ կգ}$	բ) $250 \text{ g} + 618 \text{ g} + 50 \text{ g}$
$12 \text{ կգ } 250 \text{ գ} - 8 \text{ կգ}$	$82 \text{ g } 42 \text{ կգ} - 65 \text{ g}$
$7 \text{ կգ } 425 \text{ գ} + 5 \text{ կգ } 575 \text{ գ}$	$5 \text{ տ } 385 \text{ կգ} + 12 \text{ տ } 615 \text{ կգ}$
$5 \text{ կգ } 400 \text{ գ} + 600 \text{ գ}$	$12 \text{ տ } 2 \text{ g} + 6 \text{ տ } 8 \text{ g}$

117 Հաշվիր: Արագ հաշվելու համար այն նախ ներկայացրո՛ւ արտադրյալի տեսքով:

- ա) $62 + 62 + 62 + 62 + 62$ բ) $45 + 45 + 45 + 45 + 45$

118 Գրիր երեք թիվ նշված կարգով և պատասխանիր հարցերին: Առաջինը քո մտապահած միանիշ թիվն է: Երկրորդը առաջինից մեծ է 2 անգամ: Երրորդը երկրորդից մեծ է 10 անգամ:

- Որքան է երկրորդ և առաջին թվերի քանորդը:
- Որքան է երրորդ և առաջին թվերի քանորդը:
- Որքան է երրորդ և երկրորդ թվերի քանորդը:
- Քանի՞ անգամ է երրորդ թիվը մեծ առաջին թվից:

Այժմ քո կատարած աշխատանքը համեմատիր ընկերոջդ կատարածի հետ: Համեմատե՛ք հարցերի պատասխանները: Այդ հարցերին պատասխանելու համար անհրաժեշտ է արդյոք իմանալ մտապահած թիվը:

119 Լրացրո՛ւ աղյուսակը: Կարող ես կատարել բանավոր:

Նախորդ կլոր տասնյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր տասնյակը	Նախորդ կլոր հարյուրյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր հարյուրյակը	Նախորդ կլոր հազարյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր հազարյակը
	4328			4328			4328	
	4001			4001			4001	
	54328			54328			54328	
	654328			654328			654328	

- Ո՞ր կլոր տասնյակն է տրված թվին ավելի մոտ:
- Ո՞ր կլոր հարյուրյակն է տրված թվին ավելի մոտ:
- Ո՞ր կլոր հազարյակն է տրված թվին ավելի մոտ:

120 Կարդա՛ Աննայի, Սոնայի և Հայկի գրած թվերի խմբերը, որոնց անվանում ենք նաև բազմություններ, և պատասխանիր հարցերին:

- Աննա — { 7, 35, 88, 452, 4875, 56478, 654789 }
- Սոնա — { 3, 44, 88, 452, 5687, 56478, 789654 }
- Հայկ — { 7, 35, 88, 452, 4875, 32654, 546321 }

- Ո՞ր թվերն են, որ կան միաժամանակ երեք բազմություններում:
- Ո՞ր թվերն են, որ կան ն Աննայի, ն Սոնայի գրած բազմություններում:
- Ո՞ր թվերն են, որ կան միայն Հայկի գրած բազմությունում:

121 Արտագրիր և լրացրո՛ւ բաց թողած թվերն ու թվանշանները:

ա) $\square \cdot 10000 + \square \cdot 1000 + \square \cdot 1 = 23**1$ բ) $2 \text{ հազ.} + \square \text{ մ.} = ***5$
 $800000 + \square + \square = ****31$ $4 \text{ հազ.} + \square \text{ հ.} + 8 \text{ մ.} = *2**$

122 Կարդա՛, մեկնաբանիր և պատասխանիր հարցերին:

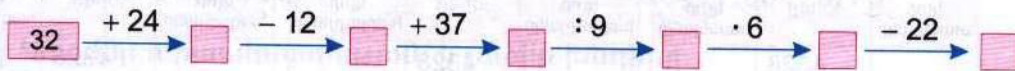
Եթե 543 թվի գրությանը աջից կցագրենք 0 թվանշանը, ապա կստանանք 5430 թիվը: Եթե որևէ թվի աջից կցագրենք 0 թվանշանը, կստանանք նրանից 10 անգամ մեծ թիվ:

- Եթե 218 թվի գրությանը աջից կցագրենք 0 թվանշանը, ապա ի՞նչ ցույց կտա ստացված թվի յուրաքանչյուր թվանշան:
- Քանի՞ անգամ կմեծանա թիվը, եթե նրա գրությանը աջից կցագրենք երկու հատ 0 թվանշան: Ասա՛ օրինակներ:

123 Ժամը քանի՞սը պետք է ցույց տան երկրորդ և երրորդ ժամացույցները:

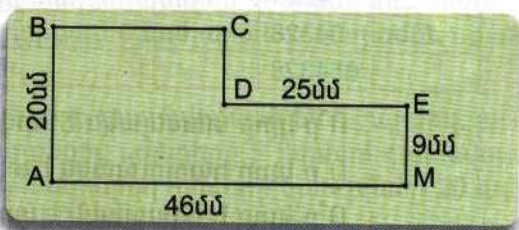

124 Մարզիր հիշողությունդ:

125 Հաշվիր տրված պատկերի պարագիծն ու մակերեսը:

Մակերեսը հաշվելու համար պարկերը կարող ես փրոհել երկու ուղղանկյունների:

126 Գրիր այն հնգանիշ թիվը, որի՝

- միավորը 3 է, տասնազարավորը՝ 1, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 4,
- տասնավորը 2 է, հազարավորը՝ 0, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 3,
- հարյուրավորը 4 է, հազարավորը՝ 1, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 9:

127 Պատասխանիր հարցերին: Ընկերոջդ առաջարկիր այդպիսի հարցեր:

- Որքանով կմեծանա 642418 թիվը, եթե նրա գրության հինգերորդ կարգում գրված թվանշանը փոխարինենք 9-ով:
- Որքանով կփոքրանա 654823 թիվը, եթե նրա գրության հազարյակների կարգում գրված թվանշանը փոխարինենք 1-ով:
- Որքանով կփոքրանա թիվը, եթե նրա գրության հարյուրյակների կարգում գրված թվանշանը փոքրացնենք 4-ով:

128 Լրացրո՛ւ աղյուսակը: Աղյուսակները կարող ես լրացնել բանավոր:

Նախորդ կլոր տասնյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր տասնյակը	Նախորդ կլոր հարյուրյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր հարյուրյակը	Նախորդ կլոր հազարյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր հազարյակը
20	5228	5230	100	5228	300	400	5228	5000
30	74348	60	200	74348	400	3600	74348	5000
90	50505	10	400	50505	600	9000	50505	10000
90	650308	10	200	650308	400	9000	650308	10000

- Ո՞ր կլոր տասնյակն է տրված թվին ավելի մոտ:
- Ո՞ր կլոր հարյուրյակն է տրված թվին ավելի մոտ:
- Ո՞ր կլոր հազարյակն է տրված թվին ավելի մոտ:

129 Պատասխանիր բանավոր:

- Քանի՞ կարգային միավոր կա 324098 թվի 4-րդ կարգում:
- Որո՞նք են 9000-ի նախորդ և հաջորդ թվերը:
- Ո՞րն է ամենափոքր հնգանիշ թիվը:
- Ասա՛ բոլոր հնգանիշ թվերի քանակը:
- Ո՞րն է ամենամեծ քառանիշ թիվը:
- Ո՞րն է 583987 թվի տասնազարավորը:

130 20507, 40032 թվերը ներկայացրո՛ւ կարգային գումարելիների գումարի տեսքով և պատասխանիր հարցերին:

- Յուրաքանչյուր թվի յուրաքանչյուր կարգում քանի՞ միավոր կա:
- Յուրաքանչյուր թվի յուրաքանչյուր կարգում քանի՞ կարգային միավոր կա:

131 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $125 \cdot (126 : 3)$

բ) $90231 - 321 \cdot 23$

$5250 - (3425 : 5 + 1796)$

$82848 - (3425 + 415 : 5)$

$125 \cdot (126 : 3) - (3425 : 5 + 1796)$ $(90231 - 321 \cdot 23) - (3425 + 415 : 5)$

132 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե $a = 777$:

ա) $a : (72 \cdot 15 - 1077) + 741$

բ) $702 + (a - 3605 : 7) \cdot 62$

$a \cdot (a - 689) : 4$

$a - a : 7 : 3$

133 Կազմիր արտահայտություն և գտիր՝

ա) 55499 և 35499 թվերի գումարը,   բ) 8542-ից 854-ով փոքր թիվը,

6400 և 64 թվերի տարբերությունը,   7584-ից 758-ով մեծ թիվը,

25 և 64 թվերի արտադրյալը,   3288-ից 6 անգամ փոքր թիվը,

32550 և 70 թվերի քանորդը.   78-ից 82 անգամ մեծ թիվը:

134 Դիր փակագծերն այնպես, որ վերականգնվի հավասարությունը:

ա) $840 + 200 - 280 - 80 = 840$

բ) $700 - 700 - 600 \cdot 5 = 200$

$550 - 370 - 400 : 20 = 200$

$600 - 300 + 800 : 4 = 100$

135 Հաշվիր հեշտ եղանակով:

ա) $70 + 52 + 130$

բ) $4 + 427 + 96$

$120 + 177 + 600 + 80$

$380 + 355 + 2000 + 120 + 45$

$2 \cdot 70 \cdot 9 \cdot 5$

$4 \cdot 8 \cdot 50 \cdot 5$

136 ա) Հաշվիր այն երկու հաջորդական թվերի գումարը, որոնցից փոքրի գրության վերջին թվանշանը 2 է, և նրանում տասնյակների քանակը 541 է:

բ) Հաշվիր այն երկու հաջորդական թվերի գումարը, որոնցից մեծը գտնվում է 3214 և 3224 թվերի միջև և վերջանում է 8 թվանշանով:

137 ա) Եռանկյան մի կողմը 44 մմ է, իսկ մյուս երկու կողմերի գումարը 104 մմ է: Հաշվիր այդ եռանկյան պարագիծը:

բ) Քառանկյան երկու կողմերի գումարը 54 մմ է, որը 15 մմ-ով փոքր է մյուս երկու կողմերի գումարից: Հաշվիր այդ քառանկյան պարագիծը:

138 Կիրակի օրը խանութը չի աշխատել: Երկուշաբթի օրը վաճառել է 15 տուփ ձու, իսկ շաբաթվա մնացած օրերին՝ 18-ական տուփ: Հաշվիր, թե որքան գումար է ձու է վաճառել խանութը այդ շաբաթվա ընթացքում՝ գիտենալով, որ մեկ ձուն արժե 50 դրամ, և մեկ տուփի մեջ կա 12 ձու:**139** Արտադրամասում 800 լ մասուրի հյութից որոշ քանակ լցրին 3 լ տարողության տուփերի մեջ, և այդ տուփերը 5-ական տեղավորելով 40 արկղերի մեջ՝ ուղարկեցին խանութ: Քանի լիտր հյութ մնաց արտադրամասում:

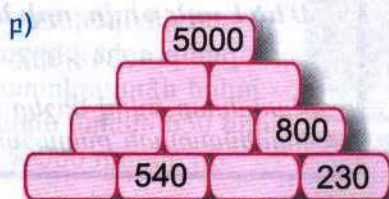
140 Արտագրիր և լրացրո՛ւ բաց թողած թվերն ու թվանշանները:

ա) $6 \text{ հազ.} + \square \text{ տ.} + \square \text{ մ.} = **23$ բ) $\square \cdot 10000 + \square \cdot 100 + \square \cdot 10 = 2*38*$

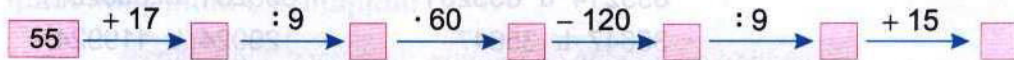
141 Հաշվիր բանավոր և կազմիր նման այլ արտահայտություններ:

- $215432 \cdot 1 - 0 \cdot (42240 : 60 - 704) - 215432 : 1$
- $7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 25$
- $12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 12 + 80$
- $12 \cdot 12 \cdot 12 \cdot 12 \cdot 0 \cdot 12 \cdot 12 \cdot 12 \cdot 12 \cdot 12$

142 Լրացրո՛ւ դատարկ վանդակները:

143 Մարզիր հիշողությունդ:

144 Կազմիր 4 գործողություն և փակագծեր պարունակող արտահայտություն, որի արժեքը լինի 580:

145 Ժամը քանի՞սը պետք է ցույց տան երկրորդ և երրորդ ժամացույցները:

146 ա) Հաշվիր BC հատվածի երկարությունը՝ գիտենալով, որ.

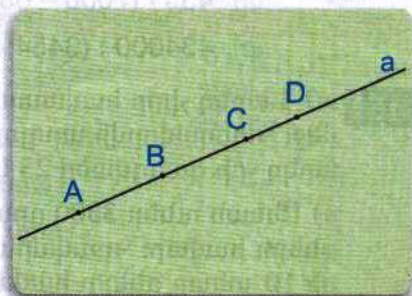
$AD = 31 \text{ մմ}, AB = 12 \text{ մմ}, CD = 7 \text{ մմ}:$

բ) Հաշվիր CD հատվածի երկարությունը՝ գիտենալով, որ.

$AD = 31 \text{ մմ}, AC = 24 \text{ մմ}:$

գ) Հաշվիր AD հատվածի երկարությունը՝ գիտենալով, որ.

$AB = 12 \text{ մմ}, BD = 19 \text{ մմ}:$

152 ա) Ավտոմեքենայի բաքի տարողությունը 60 լ է: 1 լ բենզինն արժե 360 դրամ: Կբավարարի արդյոք 20000 դրամը դատարկ բաքը ամբողջովին բենզին լցնելու համար:

բ) Ավտոմեքենայի բաքի տարողությունը 60 լ է: Բաքում կա 12 լ բենզին: 1 լ բենզինն արժե 360 դրամ: Կբավարարի արդյոք 20000 դրամը բաքն ամբողջովին բենզին լցնելու համար:

153 ա) Առաջին ծորակով 1 ժամում ջրավազան կարող է լցվել 1350 լ ջուր, իսկ երկրորդով՝ 3 անգամ քիչ: Որքան ջուր կարող է ջրավազան լցվել 2 ժամում երկու ծորակներով միաժամանակ:

բ) Առաջին ծորակով 1 ժամում ջրավազան կարող է լցվել 1350 լ ջուր, իսկ երկրորդով՝ 2 անգամ ավելի: Որքան ջուր կարող է ջրավազան լցվել 2 ժամում երկու ծորակներով միաժամանակ:

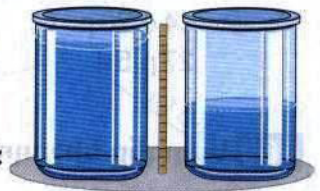
154 6 մ 25 սմ երկարությամբ և 3 մ լայնությամբ ջրավազանի հատակը սալիկապատելու համար Գագիկը հայրիկի հետ գնաց սալիկներ ընտրելու: Կային 30 սմ կողմով քառակուսաձև երկու տեսակի սալիկներ, որոնցից մի տեսակի հատն արժեքը 650 դրամ, իսկ մյուսինը՝ 700 դրամ: Նրանց ունեցած 145000 դրամը ո՞ր տեսակի սալիկ գնելուն կբարարի:

155 Բերված տվյալներին համապատասխան ասա, թե որ դատողությունն է ճշմարիտ:

Երբ Սոնան առաջին անոթից 5 լ ջուր լցրեց երկրորդի մեջ և 3 լ էլ դատարկեց, այդ երկու անոթներում ջրի քանակները հավասարվեցին:

- Առաջին անոթում կար 3 լ ավելի, քան երկրորդում:
- Առաջին անոթում կար 5 լ ավելի, քան երկրորդում:
- Առաջին անոթում կար 8 լ ավելի, քան երկրորդում:
- Առաջին անոթում կար 13 լ ավելի, քան երկրորդում:

156 Լրացրո՛ւ աղյուսակը: Կարող ես կատարել բանավոր:

Նախորդ կլոր տասնյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր տասնյակը	Նախորդ կլոր հարյուրյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր հարյուրյակը	Նախորդ կլոր հազարյակը	Թիվը	Հաջորդ կլոր հազարյակը
	5487			2348			6532	
	54687			12435			50423	
	424105			989874			321456	

- Ո՞ր կլոր տասնյակն է տրված թվին ավելի մոտ:
- Ո՞ր կլոր հարյուրյակն է տրված թվին ավելի մոտ:
- Ո՞ր կլոր հազարյակն է տրված թվին ավելի մոտ:

157 Կարդա՛ Անիի մեկնաբանությունները և աստղանիշերը փոխարինի՛ր համապատասխան թվանշաններով:

Ես այսպես եմ մտածում, իսկ դու:

$$\begin{array}{r} \cdot 63 \\ ** \\ + ** \\ \hline 2** \\ **** \end{array} \quad \begin{array}{r} \cdot 63 \\ *1 \\ + ** \\ \hline 2** \\ **** \end{array} \quad \begin{array}{r} \cdot 63 \\ 41 \\ + ** \\ \hline 2** \\ **** \end{array}$$

Երկրորդ արտադրիչի միավորը չի կարող 1-ից մեծ լինել, որովհետև նրա և 63-ի արտադրյալը երկնիշ է: Երկրորդ արտադրիչի գասնավորը 4 է, որովհետև միայն այդ դեպքում է հնարավոր, որ նրա և 63-ի արտադրյալը սկսվի 2 թվանշանով:

ա)
$$\begin{array}{r} \cdot 83 \\ ** \\ + ** \\ \hline 2** \\ **** \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r} \cdot 62 \\ ** \\ + 2** \\ \hline 3** \\ *9** \end{array}$$

գ)
$$\begin{array}{r} \cdot 84 \\ ** \\ + ** \\ \hline 3** \\ **** \end{array}$$

158 ա) Գրի՛ր 5 այնպիսի թվեր, որոնցից առաջինը 25 է, իսկ յուրաքանչյուր հաջորդը, սկսած երկրորդից, նախորդից մեծ է 10-ով:

բ) Գրի՛ր 5 այնպիսի թվեր, որոնցից առաջինը 10 է, իսկ յուրաքանչյուր հաջորդը, սկսած երկրորդից, նախորդից մեծ է 2 անգամ:

159 Մեծ միավորներից մեկն արտահայտի՛ր փոքր միավորով:

ա) 18 օր 5 ժ
14 ժ 20 ր
27 ր 5 վ

բ) 24 կմ 52 մ
28 մ 5 դմ
24 սմ 7 մմ

գ) 3 տ 500 կգ
24 կգ 200 գ
27 գ 50 կգ

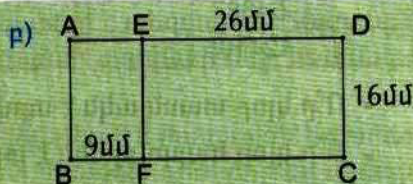
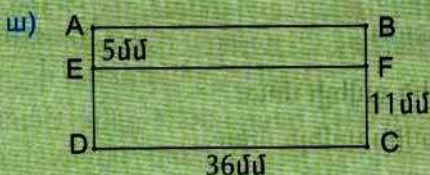
Օրինակ՝

21օր 10ժ = 20օր 34ժ
18կմ 200մ = 17կմ 1200մ
6կգ 150գ = 5կգ 1150գ

160 Մարզի՛ր հիշողությունդ:

161 Ըստ գծագրում բերված տվյալների՝ հաշվի՛ր ABCD, ABFE և EFCD ուղղանկյունների մակերեսներն ու պարագծերը:

Սա գումարման զուգորդական հատկությունն է:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնը:

Մի քանի գումարելիների գումարը չի փոխվի, եթե որևէ երկու հարևան գումարելիներ փոխարինվեն իրենց գումարով:

Այս հատկությունը նույնպես կիրառում ենք մի քանի թվերի գումարը արագ հաշվելու համար:

Օրինակ՝ $354 + 520 + 80 = 354 + (520 + 80) = 954$

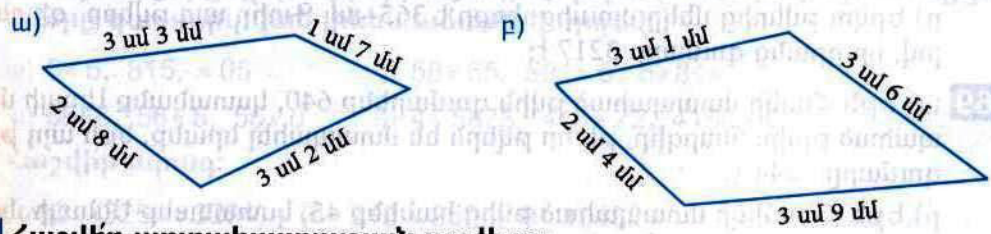
$520 + 700 + 300 + 15 = 520 + (700 + 300) + 15 = 1535$

$450 + 50 + 12 + 88 = (450 + 50) + (12 + 88) = 600$

162 Հաշվիր՝ օգտվելով գումարման զուգորդական հատկությունից:

- ա) $700 + 630 + 70$
- բ) $415 + 392 + 8$
- $120 + 800 + 200 + 40$
- $330 + 700 + 300 + 15$
- $5440 + 60 + 493 + 7$
- $4550 + 50 + 395 + 5$

163 Հաշվիր տրված կողմերով քառանկյան պարագիծը՝ օգտվելով գումարման զուգորդական հատկությունից:

164 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

- ա) $45342 : 6 \cdot 7 - (56452 - 4084) : 8 - 46253$
- բ) $45344 : 4 \cdot 42 - (345668 - 14095 : 5)$

165 Մեծ միավորներից մեկը արտահայտիր փոքր միավորով:

- ա) 20 օր 12 ժ
- բ) 32 կմ 6 մ
- գ) 2 տ 5 ց
- 21 ժ 15ր
- 11 մ 8 սմ
- 23 ց 15 կգ
- 45ր 18վ
- 33 մ 6 դմ
- 32 կգ 50 գ

Օրինակ՝

$12ր 10վ = 11ր 70վ$

$21մ 2դմ = 20մ 12դմ$

$6ց 15կգ = 5ց 115կգ$

- 166** Հակոբն ունի 120 դրամով ավելի գումար, քան Արան: Նրանք միասին ունեն 1320 դրամ: Որքան դրամ ունի նրանցից յուրաքանչյուրը:

Ես մրաժույթ եմ այրալեռ: Դու՝ ինչպես ես մրաժույթ:

Արա Հակոբ

120 դրամ

1320 դրամ

Եթե Հակոբն ունենար այնքան դրամ, որքան Արան, ապա նրանք միասին կունենային.

$$1320 - 120 = 1200 \text{ (դրամ)}$$

1200-ը բաժանելով 2-ի՝ պարզում եմ, թե որքան դրամ ունի Արան.

$$1200 : 2 = 600 \text{ (դրամ)}$$

600-ին գումարելով 120՝ ստանում եմ, թե որքան դրամ ունի Հակոբը.

$$600 + 120 = 720 \text{ (դրամ)}$$

Պատ.՝ Արան՝ 600 դրամ, Հակոբը՝ 720 դրամ:

- 167** ա) Երկու կից հողամասերից մեկի մակերեսը 225 մ²-ով մեծ է մյուսի մակերեսից: Որքան է հողամասերից յուրաքանչյուրի մակերեսը, եթե դրանց ընդհանուր մակերեսը 2445 մ² է:

բ) Կարենը խաղողի համար վճարեց 450 դրամով ավելի, քան դեղձի համար: Նա որքան վճարեց մրգերից յուրաքանչյուրի համար, եթե այդ գնումների համար ընդամենը վճարեց 2650 դրամ:

- 168** ա) Երկու թվերից մեկը մյուսից մեծ է 325-ով: Գտիր այդ թվերը՝ գիտենալով որ դրանց գումարը 4217 է:

բ) Երկու թվերից մեկը մյուսից փոքր է 365-ով: Գտիր այդ թվերը՝ գիտենալով, որ դրանց գումարը 3217 է:

- 169** ա) Եթե Հայկի մտապահած թվին գումարենք 640, կստանանք Արայի մտապահած թիվը: Պարզիր, թե որ թվերն են մտապահել նրանք, եթե այդ թվերի գումարը 2344 է:

բ) Եթե Հասմիկի մտապահած թվից հանենք 45, կստանանք Աննայի մտապահած թիվը: Պարզիր, թե որ թվերն են մտապահել նրանք, եթե այդ թվերի գումարը 2349 է:

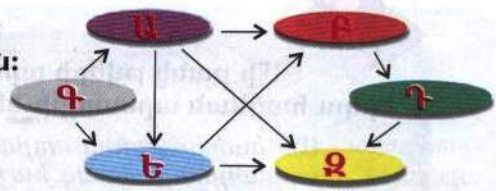
- 170** Գտիր այն թվերը, որոնց տարբերությունը 21 է, իսկ գումարը՝ 4483:

- 171** Համեմատիր:
ա) 5 կմ 400 մ և 6 կմ 200 մ	բ) 7 կգ 850 գ և 8 կգ 200 գ
8 մ 40 սմ և 8 մ 4 դմ	8 տ 40 կգ և 8 տ 400 գ
5 մ 75 սմ և 5 մ 7 դմ	90 տ 10 գ և 91 տ
12 դմ 8 սմ և 128 սմ	75 գ 32 կգ և 7 տ 532 կգ

172 240 լ մասուրի հյութը պետք է լցնել կան 2 լ, կան 5 լ տարողությամբ շշերի մեջ: 2 լիտրանոց դատարկ շիշն արժե 100 դրամ, իսկ 5 լիտրանոցը՝ 300 դրամ: Շշերը պետք է տեղավորել 1000 դրամանոց արկղերի մեջ: Մեկ արկղի մեջ կարելի է տեղավորել կան 4 հատ 5 լիտրանոց, կան 8 հատ 2 լիտրանոց շիշ: Այս ծախսերի տեսանկյունից ո՞ր տեսակի շշերի օգտագործումն է քիչ ծախսատար: Որքան է այդ ծախսերի տարբերությունը: Ո՞ր շշերի օգտագործումն է ավելի նպատակահարմար:

173 Թվերը տեղադրիր շրջանների մեջ: Սկաքը փոխարինում է մեծի նշանին:

724, 35467, 35520,
781, 35099, 36000

174 Մտապահիր մի թիվ: Այդ թվին ավելացրո՞ւ 15 և ստացված արդյունքը բազմապատկիր 10-ով: Արդյունքից հանիր 150: Այժմ ասա՛, թե ինչ թիվ ստացար, և ես կասեմ՝ որ թիվն ես մտապահել:

Պարզիր, թե ես ինչպես եմ հաշվելու, և նմանատիպ խնդիր կազմիր ու առաջարկիր ընկերոջը:

175 Հարցերին պատասխանիր բանավոր:

- Երեք հավասար թվերի գումարը 600 է: Որքան է այդ թվերից երկուսի գումարը:
- Երեք թվերի գումարը 500 է: Դրանցից երկուսի գումարը նույնպես 500 է: Ո՞րն է երրորդ թիվը:
- Հինգ թվերի արտադրյալը 0 է: Ի՞նչ կարող ես ասել արտադրիչների մասին:
- Կարո՞ղ է արդյոք 10 հավասար թվերի գումարը վերջանալ 8 թվանշանով:

176 Աստղանիշերը փոխարինիր այնպիսի թվանշաններով, որ ստացված թվերը դասավորված լինեն աճման կարգով:

- ա) $8 * 6$, 815, * 05   գ) $58 * 65$, $581 * 5$, $5 * 81 *$
բ) 5648, $56 * 5$, $56 * 0$ դ) $4 * 5878$, $415 * 72$, $4158 * 4$

177 Հաշվիր արագ:

- $250 \cdot (3254 : 3254) - (0 \cdot 215 + 250) - 0 : 15432$
- $95 + 96 + 96 + 96 + 96 + 96 + 96 + 96 + 96 + 96 + 40$
- $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 0 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5$

178 Արան պարզեց, որ բոլոր երկնիշ թվերը գրելու համար օգտագործվում է 180 թվանշան: Իսկ դու փորձիր պարզել, թե բոլոր եռանիշ թվերը գրելու համար քանի թվանշան պետք է օգտագործել:

179 Հաշվիր DB հատվածի երկարությունը՝ գիտենալով, որ AC = 41 մմ, AD = 16 մմ, BC = 9 մմ:

Սա բազմապարկման զուգորդական հատկությունն է:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնը:

Մի քանի թվերի արտադրյալը չի փոխվի, եթե որևէ երկու հարևան արտադրիչներ փոխարինվեն իրենց արտադրյալով:

Այս հատկությունը նույնպես կիրառում ենք մի քանի թվերի արտադրյալը արագ հաշվելու համար:

Օրինակ՝ $35 \cdot 5 \cdot 20 = 35 \cdot (5 \cdot 20) = 3500$

$7 \cdot 5 \cdot 20 \cdot 9 = 7 \cdot (5 \cdot 20) \cdot 9 = 6300$

$2 \cdot 40 \cdot 5 \cdot 20 = (2 \cdot 40) \cdot (5 \cdot 20) = 8000$

180 Հաշվիր՝ օգտվելով բազմապատկման զուգորդական հատկությունից

ա) $7 \cdot 60 \cdot 5$

$172 \cdot 2 \cdot 5$

$60 \cdot 50 \cdot 90$

$5 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 5 \cdot 4$

$2 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 + 6 \cdot 7 \cdot 5 \cdot 2$

բ) $6 \cdot 40 \cdot 5$

$5 \cdot 20 \cdot 314$

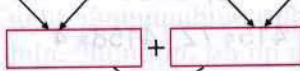
$70 \cdot 50 \cdot 40$

$6 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 5$

$3 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 6 + 8 \cdot 9 \cdot 2 \cdot 5$

181 Գծապատկերին համապատասխան կազմիր արտահայտություն և հաշվիր արժեքը:

ա) $2345 : 5$ $185 \cdot 65$

$\square - 3163$

բ) $234 \cdot 25$ $2184 : 6$

$\square + 3016$

182 Վերականգնիր հավասարությունները:

ա) $2 \text{ կմ} = \square + 1 \text{ կմ } 200 \text{ մ}$

$8 \text{ կմ} = \square + 4 \text{ կմ } 900 \text{ մ}$

$6 \text{ մ} = \square + 2 \text{ մ } 50 \text{ սմ}$

$12 \text{ սմ} = \square + 10 \text{ սմ } 6 \text{ մմ}$

$14 \text{ դմ} = \square + 10 \text{ դմ } 7 \text{ սմ}$

բ) $2 \text{ կմ } 350 \text{ մ} + \square = 3 \text{ կմ}$

$7 \text{ կմ } 550 \text{ մ} + \square = 10 \text{ կմ}$

$2 \text{ մ } 25 \text{ սմ} + \square = 3 \text{ մ}$

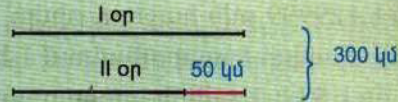
$2 \text{ սմ } 2 \text{ մմ} + \square = 15 \text{ սմ}$

$2 \text{ մ } 7 \text{ դմ} + \square = 18 \text{ մ}$

- 183** Համեմատիր: ա) 5 կգ 600 գ **և** 6 կգ 500 գ   բ) 23 կմ 30 մ **և** 30 կմ 23 մ
 12 տ 40 կգ **և** 12 տ 4 գ   12 դմ 5 սմ **և** 10 դմ 8 սմ
 11 գ 65 կգ **և** 1 տ 70 կգ   3 մ 24 սմ **և** 2 մ 3 դմ

- 184** Ավտոմեքենան 2 օրում անցավ 300 կմ ճանապարհ: Հաշվենք, թե որքան ճանապարհ է անցել նա յուրաքանչյուր օրում՝ գիտենալով, որ 1-ին և 2-րդ օրվա անցած ճանապարհների տարբերությունը 50 կմ է:

Ես մտածում եմ նաև այսպես, իսկ դու՞ ինչպես ես մտածում:

1-ին և 2-րդ օրվա անցած ճանապարհների տարբերությունը 50 կմ է, դա նշանակում է, որ 1-ին օրը նա անցել է 50 կմ ավելի, քան 2-րդ օրը:

Եթե 2-րդ օրն անցներ այնքան, որքան անցել էր 1-ին օրը, ապա երկու օրում նրա անցած ճանապարհը կլիներ.

$$300 + 50 = 350 \text{ (կմ)}$$

350-ը բաժանելով 2-ի՝ պարզում ենք, թե որքան ճանապարհ է անցել նա 1-ին օրը.

$$350 : 2 = 175 \text{ (կմ)}$$

175-ից հանելով 50՝ կստանանք, թե որքան ճանապարհ է անցել նա 2-րդ օրը.

$$175 - 50 = 125 \text{ (կմ)}$$

Պար.՝ 1-ին օրը՝ 175 կմ, 2-րդ օրը՝ 125 կմ:

- 185** Դպրոցում սովորում է 450 աշակերտ: Աղջիկները 12-ով քիչ են տղաներից: Քանի՞ տղա է սովորում այդ դպրոցում:
- 186** Գտիր այն թվերը, որոնց տարբերությունը 450 է, իսկ գումարը՝ 12500:
- 187** 280 տեղանոց համերգային դահլիճում համերգի ժամանակ զբաղեցված տեղերը 120-ով շատ էին ազատ տեղերից: Հաշվիր մուտքի տոմսի արժեքը՝ գիտենալով, որ այդ օրվա վաճառված տոմսերի ընդհանուր գումարը 120000 դրամ է:
- 188** 2 պարկերից առաջինում կար 24 կգ ալյուր: Երբ վաճառողը այդ պարկից 4 կգ լցրեց երկրորդի մեջ, ապա պարկերում ալյուրի քանակները հավասարվեցին: Որքան ալյուր կար երկրորդ պարկում:
- 189** 2 պարկերից առաջինում կար 27 կգ ալյուր: Երբ վաճառողը այդ պարկից 5 կգ վաճառեց և 3 կգ լցրեց երկրորդի մեջ, ապա պարկերում ալյուրի քանակները հավասարվեցին: Որքան ալյուր կար երկրորդ պարկում:
- 190** 85 մ երկարությամբ մետաղյա խողովակի ներկած և չներկած մասերի երկարությունների տարբերությունը 25 մ է: 1 մ խողովակի ներկման ծախսը կազմում է 3000 դրամ: Որքան դրամ է անհրաժեշտ այդ խողովակի չներկած մասը ներկելու համար:

191 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)

a	235	606	700
b	5	6	100
$a \cdot b + a : b$			

բ)

a	2044	64080	9000
b	7	80	1000
$a \cdot b - a : b$			

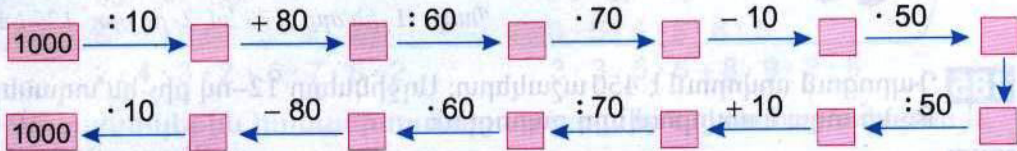
192 Պատասխանիր արագ: Կազմիր նմանատիպ հարցեր և առաջարկիր ընկերոջդ:

- Ո՞րն է 129999 թվի հաջորդ թիվը:
- Քանի՞ միավոր է պարունակում 1 հարյուրյակը:
- Որքան է 53 և 2 թվերի արտադրյալը:
- Որքան է երկու հաջորդական թվերի տարբերությունը:
- Քանի՞ օր ունի 3 շաբաթը:

193 Նկարում բերված տվյալներով որոշիր մրգերից յուրաքանչյուրի գինը:

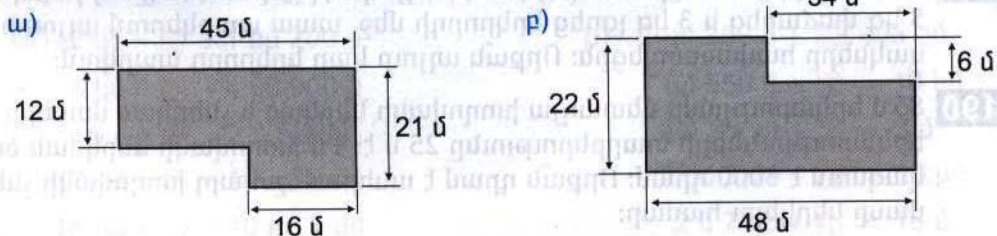
194 Մարզիչի հիշողությունը:

195 Մարզիչի ուշադրությունը: Ուշադիր դիտիր, ծածկիր և ասա՛, թե օրվա որ ժամն է ցույց տալիս ժամացույցներից յուրաքանչյուրը:

196 Հողամասի գծագրին համապատասխան՝ հաշվիր ցանկապատի երկարությունն ու մակերեսը:

Սա գումարման տեղափոխական
և զուգորդական հատկությունների
համատեղ կիրառությունն է:

Դու արդեն պետք է
կարողանաս ասել և
կիրառել այս կանոնը:

Մի քանի թվերի գումարը չի փոխվի, եթե որևէ
երկու գումարելիներ փոխարինվեն իրենց գումարով:
Այս հատկությունը նույնպես կիրառում ենք մի քանի թվերի
գումարը արագ հաշվելու համար:

Օրինակ՝ $94 + 77 + 6 = 100 + 77 = 177$

$2 + 2 + 2 + 8 + 18 + 28 = 10 + 20 + 30 = 60$

197 Հաշվիր՝ օգտվելով գումարման հատկություններից:

ա) $8 + 56 + 12$

$240 + 60 + 248$

$247 + 950 + 50$

$98 + 998 + 9998 + 2 + 2 + 2$

$7 + 8 + 9 + 10 + 11 + 12 + 13$

բ) $24 + 48 + 6$

$80 + 320 + 332$

$170 + 30 + 193$

$99 + 999 + 9999 + 1 + 1 + 1$

$17 + 18 + 19 + 20 + 21 + 22 + 23$

198 Ասա, թե որ արտահայտությունների արժեքներն են հավասար:

$524 + 160$

$400 + 220 + 800$

$300 + 180$

$400 + 124 + (80 + 80)$

$620 + 800$

$(80 + 100) + 300$

$524 + (100 + 60)$

$120 + 400 + 800$

$160 + 140 + 180$

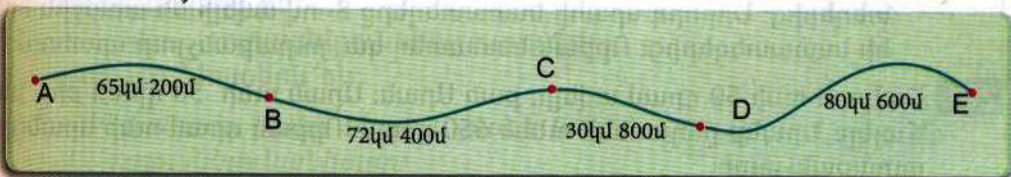
199 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $453000 : (6 \cdot 50) - (200000 - 36 \cdot 5530)$

բ) $427400 : (4 \cdot 50) - (34 \cdot 66 - 345) : 3$

200 Հաշվիր՝ օգտվելով
գծագրում բերված
տվյալներից.

- A-ից D ճանապարհի երկարությունը,
- B-ից E ճանապարհի երկարությունը,
- A-ից E ճանապարհի երկարությունը:

201 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

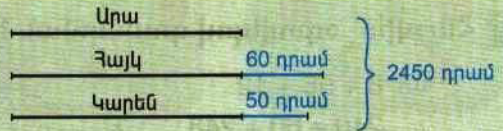
Անվանումը	Հայնությունը	Երկարությունը	Մակերեսը	Պարագիծը
Ուղղանկյուն	15 սմ	25 սմ		
Քառակուսի	25 սմ			

202 Գրի՛ր արտահայտության տեսքով և հաշվի՛ր արժեքը:

- ա) 345 և 186 թվերի գումարը մեծացրո՛ւ 12 անգամ:
- բ) 3402 և 1713 թվերի տարբերությունը փոքրացրո՛ւ 3 անգամ:
- գ) 56 և 42 թվերի արտադրյալը փոքրացրո՛ւ 518-ով:
- դ) 45720 և 30 թվերի քանորդը մեծացրո՛ւ 6247-ով:

203 Հայկը, Կարենն ու Արան միասին ունեն 2450 դրամ: Հայկն ունի 60 դրամով ավելի, քան Արան: Կարենն ունի 50 դրամով ավելի, քան Արան: Որքա՞ն դրամ ունի նրանցից յուրաքանչյուրը:

Ես մտածում եմ այսպես, իսկ դու՝ ինչպես ես մտածում:

Եթե Հայկն ու Կարենն ունենային այնքան դրամ, որքան Արան, ապա նրանք միասին կունենային՝

$$2450 - 60 - 50 = 2340 \text{ (դրամ)}$$

2340-ը բաժանելով 3-ի՝ պարզում ենք, թե որքան դրամ ունի Արան.

$$2340 : 3 = 780 \text{ (դրամ)}$$

760-ին գումարելով 60՝ կստանանք, թե որքան դրամ ունի Հայկը.

$$780 + 60 = 840 \text{ (դրամ)}$$

760-ին գումարելով 50՝ կստանանք, թե որքան դրամ ունի Կարենը.

$$780 + 50 = 830 \text{ (դրամ)}$$

Պար.՝ Արան՝ 780 դրամ, Հայկը՝ 840 դրամ, Կարենը՝ 830 դրամ:

204 ա) Երեք արկղում միասին կա 135 կգ խնձոր: Առաջինում կա 15 կգ ավելի, քան երրորդում, իսկ երկրորդում՝ 12 կգ ավելի, քան երրորդում: Որքա՞ն խնձոր կա յուրաքանչյուր արկղում:

բ) 440 ուղևորի համար նախատեսված «Բոյինգ-777» ինքնաթիռն ունի երեք սրահ: Երկրորդ սրահի նստատեղերը 30-ով ավելի են առաջինի նստատեղերից: Երրորդ սրահի նստատեղերը 8-ով ավելի են առաջին սրահի նստատեղերից: Որքա՞ն նստատեղ կա յուրաքանչյուր սրահում:

205 Հակոբն ունի 50 դրամ ավելի, քան Արան: Արան ունի 30 դրամ քիչ, քան Հայկը: Նրանք ընդամենն ունեն 650 դրամ: Որքա՞ն դրամ ունի նրանցից յուրաքանչյուրը:

206 Երեխաների անունները պետք է գրել նրանց տարիքների նվազման կարգով:

Աշոտը մեծ է Սուրենից և Հայկից: Մայիսը փոքր է Սուրենից և մեծ է Հայկից: Կարենը մեծ է Աշոտից և Մայիսից:

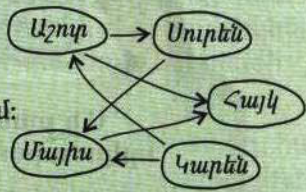

Ես մտածում եմ այսպես, իսկ դու՝ ինչպես ես մտածում:

Երբ խնդիրը ներկայացնում են գծագրի տեսքով, ապա ավելի հեշտ եմ կողմնորոշվում:

Սլաքը ուղղված է մեծից փոքրը:

Պապ, Կարեն, Աշոտ, Սուրեն, Մայիս, Հայկ:

- ա) Աշոտը մեծ է Բարկենից, սակայն փոքր է Երեմից: Զավենը փոքր է և Երեմից, և Բարկենից:
- բ) Կարենը փոքր է Գագիկից, սակայն մեծ է Պարույրից: Արան փոքր է Պետիկից, սակայն մեծ է Հայկից:
- գ) Երեմը մեծ է և Աշոտից, և Հայկից: Մայիսը փոքր է Աշոտից, սակայն մեծ է Հայկից: Բարկենը փոքր է Աշոտից, սակայն մեծ է Մայիսից:

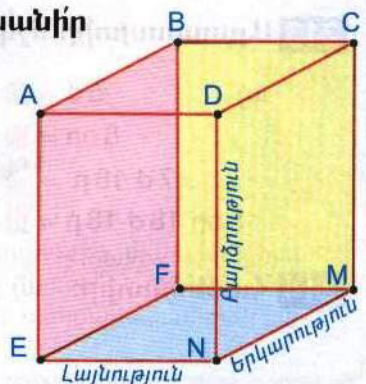
207 Գտիր **1, 8, 0, 3, 2** թվանշաններով գրվող ամենամեծ և ամենափոքր հնգանիշ թվերի տարբերությունը:

208 Մարզիր հիշողությունդ:

ա) $12 + 12$	բ) $80 : 2$	գ) $2 \cdot 2$	դ) $70 - 14$
$+ 12$	$: 2$	$\cdot 2$	$- 14$
$+ 12$	$: 2$	$\cdot 2$	$- 14$
$+ 12$	$: 2$	$\cdot 2$	$- 14$
$+ 12$	$: 5$	$\cdot 2$	$- 14$

209 Լրացրու նախադասությունները և պատասխանիր հարցերին:

- A, B, C, D, E, ... կետերը ուղղանկյունանիստի գագաթներն են:
- AB, BC, AE, ... հատվածները ուղղանկյունանիստի կողերն են:
- ABFE, BCMF, ... ուղղանկյունները ուղղանկյունանիստի նիստերն են:

- Քանի գագաթ, քանի նիստ և քանի կող ունի ուղղանկյունանիստը:

Սա բազմապարկման տեղափոխական և զուգորդական հատկությունների համարել կիրառությունն է:

Դու արդեն պետք է կարողանաս ասել և կիրառել այս կանոնը:

Մի քանի թվերի արտադրյալը չի փոխվի, եթե որևէ երկու արտադրիչներ փոխարինվեն իրենց արտադրյալով: Այս հատկությունը կիրառում ենք մի քանի թվերի արտադրյալը արագ հաշվելու համար:

Օրինակ՝ $4 \cdot 7 \cdot 5 = (4 \cdot 5) \cdot 7 = 140$

$2 \cdot 6 \cdot 8 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 = (2 \cdot 5) \cdot (6 \cdot 5) \cdot (8 \cdot 5) = 10 \cdot 30 \cdot 40 = 12000$

210 Հաշվիր՝ օգտվելով բազմապատկման հատկությունից:

ա) $8 \cdot 70 \cdot 5$

բ) $6 \cdot 30 \cdot 5$

գ) $6 \cdot (50 \cdot 7)$

$5 \cdot 5 \cdot 6 \cdot 4$

$3 \cdot 70 \cdot 10 \cdot 2$

$5 \cdot (80 \cdot 90)$

$5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 4 \cdot 4$

$6 \cdot 6 \cdot 6 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5$

$(8 \cdot 8) \cdot 5$

$7 \cdot 7 \cdot 7 \cdot 0 \cdot 6 \cdot 6 \cdot 6$

$8 \cdot 8 \cdot 8 \cdot 0 \cdot 9 \cdot 9 \cdot 9$

$(8 \cdot 24) \cdot 0$

211 Առանց հաշվելու ասա՛, թե որ արտադրյալներն են հավասար:

$5 \cdot 24 \cdot 16$

$6 \cdot 20 \cdot 8$

$8 \cdot 30 \cdot 18$

$5 \cdot (6 \cdot 4) \cdot 16$

$6 \cdot (4 \cdot 5) \cdot 8$

$8 \cdot 30 \cdot (9 \cdot 2)$

$48 \cdot 2 \cdot 10$

$5 \cdot 8 \cdot 2 \cdot 24$

$8 \cdot 10 \cdot 3 \cdot 18$

$2 \cdot 9 \cdot 240$

212 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե $a = 5$:

ա) $a \cdot (20 \cdot 43)$

բ) $20 \cdot (a \cdot 63)$

գ) $22 \cdot (a \cdot 0)$

$a \cdot (36 \cdot 200)$

$200 \cdot (17 \cdot a)$

$218 \cdot (0 \cdot a)$

213 Արտահայտիր նշված միավորներով:

ա)

$5 \text{ ժ} = \text{■} \text{ վրկ}$

բ)

$7 \text{ կմ} = \text{■} \text{ սմ}$

գ)

$7 \text{ կգ} = \text{■} \text{ գ}$

$8 \text{ օր} = \text{■} \text{ ր}$

$6 \text{ կմ} = \text{■} \text{ դմ}$

$6 \text{ գ} = \text{■} \text{ գ}$

$7 \text{ ժ } 18 \text{ ր} = \text{■} \text{ վրկ}$

$2 \text{ կմ } 2 \text{ դմ} = \text{■} \text{ սմ}$

$2 \text{ տ } 2 \text{ գ} = \text{■} \text{ կգ}$

$5 \text{ օր } 18 \text{ ժ } 18 \text{ ր} = \text{■} \text{ ր}$

$6 \text{ կմ } 300 \text{ մ} = \text{■} \text{ դմ}$

$6 \text{ տ } 8 \text{ գ } 7 \text{ կգ} = \text{■} \text{ կգ}$

214 Համեմատիր: ա) 4587 և 895

բ) 3547 և 3506

36545 և 36578

4527 և 32506

42987 և 42986

425136 և 425136

215 Երկու անոթներում միասին կա 46 լ ջուր: Եթե առաջին անոթում ավելացնենք ևս 8 լ ջուր, ապա անոթներում ջրի քանակները կհավասարվեն: Որքան ջուր կա յուրաքանչյուր անոթում:

216 Ասա՛ ա և բ խնդիրների տարբերությունը և բանավոր լուծիր դրանք:

ա) Երկու պարկում կա ընդամենը 40 կգ ալյուր: Երբ առաջին պարկից վաճառեցին 8 կգ, իսկ երկրորդից՝ 5 կգ, ապա պարկերում ալյուրի քանակները հավասարվեցին: Ամենաքիչը որքան ալյուր կարելի է վաճառել, որպեսզի պարկերում ալյուրի քանակները հավասարվեն:

բ) Երկու պարկում կա ալյուր: Երբ առաջին պարկից վաճառեցին 10 կգ, իսկ երկրորդից՝ 6 կգ, ապա պարկերում ալյուրի քանակները հավասարվեցին: Ամենաքիչը որքան ալյուր կարելի է վաճառել, որպեսզի պարկերում ալյուրի քանակները հավասարվեն:

217 Խնդիրները լուծիր բանավոր:

ա) Հայկն ուներ մի քանի տուփ: Նա իր ունեցած մատիտներից 35 հատը տեղավորեց այդ տուփերի մեջ՝ յուրաքանչյուրում դնելով 5 մատիտ: Քանի տուփ ուներ Հայկը:

բ) Կարենն ուներ մի քանի տուփ, յուրաքանչյուրում՝ որոշ քանակությամբ մատիտներ: Երբ նա յուրաքանչյուր տուփում ավելացրեց ևս 5-ական մատիտ, ապա մատիտների ընդհանուր քանակը ավելացավ 35-ով: Քանի տուփ մատիտ ուներ Կարենը:

218 Կարդա՛ Անիի մեկնաբանությունները և ասա՛, թե թվային ժամացույցներից յուրաքանչյուրի ցույց տված ժամը սլաքավոր ժամացույցներից որի ցույց տված ժամին է համապատասխանում:

Օրն ունի 24 ժամ:

Յուրաքանչյուր օր սկսվում է ժամը 00:00-ով և ավարտում՝ ժամը 24:00-ով:

00:00-ից մինչև ժամը 12:00-ն օրվա առաջին կեսն է:

12:00-ն ուղիղ կեսօրն է:

12:00-ից մինչև ժամը 24:00-ն օրվա երկրորդ կեսն է:

Օրինակ՝

Ժամը 4:00-ն, 8:45-ը, 11:52-ը օրվա առաջին կեսում են:

Ժամը 12:14-ը, 18:45-ը, 21:50-ը օրվա երկրորդ կեսում են:

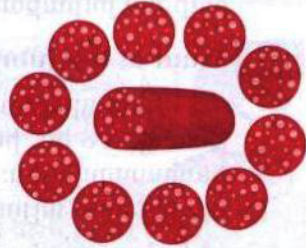
Հաճախ, հատկապես երբ օգտվում են սլաքավոր ժամացույցից, օրվա երկրորդ կեսի ժամերն անվանում են երեկոյան ժամեր: Օրինակ՝ երեկոյան ժամը 5:00-ին կամ երեկոյան ժամը 8:45-ին: Այս դեպքում ժամը 12-ը պայմանականորեն համարվում է ժամը 00-ն, 13-ը՝ 1-ը, 14-ը՝ 2-ը և այլն:

219 Օգտագործելով փակագծեր և թվաբանական բոլոր գործողությունները, կազմիր արտահայտություն, որի արժեքը լինի 2000:

220 Քանի տեղից է կտրվել երշիկը:

Հաշվիր, թե որքան է յուրաքանչյուր փոքր կտորի զանգվածը, եթե երշիկի ձողիկի զանգվածը 1 կգ 200 գ էր, և կտրտվել է նրա կեսը:

Խնդիրը հեշտ լուծելու համար կարող ես երշիկի զանգվածը արտահայտել գրամներով:

221 Մարզիր հիշողությունդ:

$$\begin{array}{r} \text{ա) } 16 + 16 \\ + 16 \\ + 16 \\ + 16 \\ + 16 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{բ) } 60 : 2 \\ : 5 \\ \cdot 10 \\ \cdot 2 \\ \hline : 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{գ) } 60 \cdot 2 \\ : 4 \\ \cdot 8 \\ : 40 \\ \cdot 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{դ) } 96 - 16 \\ - 16 \\ - 16 \\ - 16 \\ - 16 \\ \hline \end{array}$$

222 Ո՞ր թվանշանով է վերջանում 1-ից 8 թվերի արտադրյալը:

223 Աղջիկների անունները պետք է գրել նրանց տարիքների նվազման կարգով:

ա) Անին մեծ է Հասմիկից և Սոնայից: Գրետան փոքր է Հասմիկից, սակայն մեծ է Սոնայից և Նունեից: Նունեն փոքր է նաև Հասմիկից, և Սոնայից:

բ) Գրետան մեծ է Լալայից, սակայն փոքր է Հասմիկից: Անին մեծ է նաև Հասմիկից, և Սոնայից: Լալան փոքր է Հասմիկից, սակայն մեծ է Սոնայից:

224 Կարդա՛ Այգի մեկնաբանությունները և փորձիր բացատրել ընկերոջդ:

Ուղիղ a

Ուղիղը ծայրակետեր չունի:
Գծապատկերով նշում ենք նրա միայն մի մասը:

A Հատված B a

Հատվածը ուղիղի մաս է:
Այն ունի երկու ծայրակետ: Գծապատկերով նշում ենք հատվածն ամբողջությամբ:

A Ճառագայթ a

Ճառագայթը նույնպես ուղիղի մաս է:
Այն ունի միայն մեկ ծայրակետ, որն անվանում են սկզբնակետ: Գծապատկերով նշում ենք Ճառագայթի միայն մի մասը:

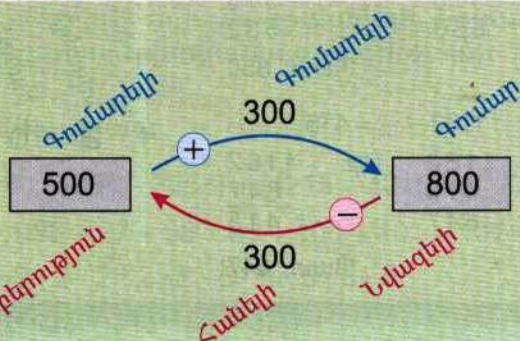
Հաճախ հարկավոր և Ճառագայթը գծապատկերով նշում ենք առանց ուղիղը նշելու:

A Հատված B

A Ճառագայթ

Երբ ուզում եմ գումարումը արուզել, հիշում և կիրառում եմ այս կանոնը:

Եթե գումարից հանենք գումարելիներից որևէ մեկը, կատանանք մյուս գումարելին:

$$500 + 300 = 800$$

$$800 - 300 = 500$$

Կարդա՛ և մեկնաբանիր Այգի կատարած աշխատանքը:

Օրինակ՝ կատարենք գումարում և այն ստուգենք հանումով:

$$132 + 680 = 812$$

132	Ստուգում՝	812
+ 680		- 680
812		132

225 Կատարիր գումարումը և արդյունքը ստուգիր հանումով:

ա) $585 + 585$

բ) $672 + 672$

$82844 + 7258$

$91826 + 98$

226 Հանումով ստուգիր՝ ճիշտ է արդյոք կատարվել գումարումը:

ա) $9999 + 55 = 10054$

բ) $99999 + 555 = 100554$

$25 + 7897 = 7922$

$250 + 78970 = 79220$

227 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $99 \cdot (909 - 555) + 7890 : (3218 - 3188) + 78 \cdot 90$

բ) $25 \cdot (5316 - 4897) - (79 \cdot 22 - 1188) : 50$

228 Արտագրիր՝ աստղանիշերը փոխարինելով համապատասխան թվանշաններով:

ա)
$$\begin{array}{r} 4235 \\ + 3*57 \\ \hline 3*23* \\ *45*9 \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r} *19 \\ + 264* \\ \hline 30987 \\ **2*7 \end{array}$$

գ)
$$\begin{array}{r} 4235 \\ + 3057 \\ \hline 3723* \\ *** *9 \end{array}$$

դ)
$$\begin{array}{r} 245 \\ + 83*44 \\ \hline *72007 \\ 8**2** \end{array}$$

229 Գտիր անհայտ բաղադրիչը:

ա) $\square - 178 = 3457$

բ) $5564 - \square = 3485$

գ) $\square - 1248 = 3358$

$\square - 124 = 2358$

$4607 - \square = 2278$

$3007 - \square = 2085$

Հիշում ես.

Անհայտ նվազելին գտնելու համար կարելի է տարբերությանը գումարել հանելին:

$\square - 318 = 532$

+ 532	<i>Սյր.</i>	- 850
+ 318		318
850		532

Պատ. 850

Անհայտ հանելին գտնելու համար կարելի է նվազելիից հանել տարբերությունը:

$1162 - \square = 415$

- 1162	<i>Սյր.</i>	- 1162
415		647
647		415

Պատ. 647:

նվազելի
 հանելի
 տարբերություն

$a - b = c$

230 Օրինակներից որո՞նք են համապատասխանում հետևյալ ճշմարիտ դատողությանը:

Որքանով մեծացնում ենք գումարելին, այնքանով մեծանում է գումարը:

- $(200 + 220) + 700 = 900 + 220$
- $(200 + 220) + 700 > 900$
- $200 + (700 + 220) = 900 + 220$
- $200 + (700 + 220) > 900$

231 Երբ կանգառում ավտոբուսից իջավ 7 ուղևոր և ավտոբուս բարձրացավ 12 ուղևոր, ավտոբուսում ուղևորների թիվը դարձավ 24: Քանի ուղևոր կար ավտոբուսում մինչև կանգառ:

232 ա) Գնացքը երկու օրում անցավ 1255 կմ ճանապարհ: Երկրորդ օրն այն անցավ 25 կմ–ով պակաս ճանապարհ, քան անցել էր առաջին օրը: Որքան ճանապարհ է անցել գնացքը երկրորդ օրը:

բ) 350 նստատեղ ունեցող ինքնաթիռն ունի 2 սրահ: Առաջին սրահի նստատեղերը 46–ով քիչ են երկրորդ սրահի նստատեղերից: Քանի նստատեղ կա առաջին սրահում:

233 Եռանկյան պարագիծը 230 մմ է: Այդ եռանկյան երկու կողմերը իրար հավասար են, իսկ երրորդ կողմը դրանցից մեծ է 20 մմ–ով: Հաշվիր այդ եռանկյան կողմերի երկարությունները:

234 Երկու օրում Գայանեն վաճառեց 240 կգ վարունգ: Առաջին օրը նա վաճառեց 20 կգ ավելի, քան երկրորդ օրը: Հաշվիր, թե որքան է կազմում երկրորդ օրվա վաճառքի գումարը, եթե առաջին օրվանը կազմում է 10400 դրամ:

235 Արտագրիր և լրացրո՛ւ բաց թողած թվերն ու թվանշանները:

ա) $2 \text{ հազ.} + \square \text{ հ.} + 8 \text{ տ.} = *2**$ բ) $\square \cdot 10000 + \square \cdot 1000 + 3 = 87***$

236 Արտագրիր և, ըստ օրինաչափության, տրված թվերից հետո գրիր ևս երեք թիվ:

ա) 8, 7, 15, 22, 37, ...   բ) 5, 7, 12, 19, 31, ...

237 Եթե 147 թիվը՝ որպես գումարելի, գումարենք 100 անգամ, ապա դր թվանշանով կվերջանա այդ գումարը:

238 Հաշվիր արագ:

- $316 \cdot (3254 - 3253) + (4215 - 4215) : 6 - 316 : 1$
- $95 + 96 + 97 + 98 + 99 + 100 + 101 + 102 + 103 + 104 + 105$
- $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5$
- $316 \cdot 35 - 315 \cdot 35 - 35$

239 Մարզիր ուշադրությունը:

Ուշադիր դիտիր, ծածկիր և ասա՛, թե որ մետաղադրամներն են պատկերված և ինչ հերթականությամբ են դասավորված:

240 Կարդա՛ Այգի մեկնաբանությունները և կատարիր առաջադրանքը:

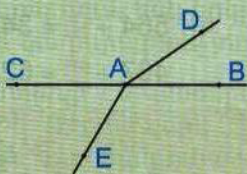
Ճառագայթը սովորաբար գրառում ենք երկու տառով, որոնցից առաջինը նրա սկզբնակետի գրառումն է, իսկ երկրորդը՝ նրան պատկանող որևէ կետի գրառումը: Օրինակ՝ **OM**:

Դու ձիշտ եկատեցիր՝ **OM**-ը նաև համապատասխան հատվածի գրառումն է:

Կարելի է նշել նույն սկզբնակետ ունեցող բազմաթիվ ճառագայթներ:

Օրինակ՝ **AC, AD, AB, AE** ճառագայթներն ունեն միևնույն **A** սկզբնակետը:

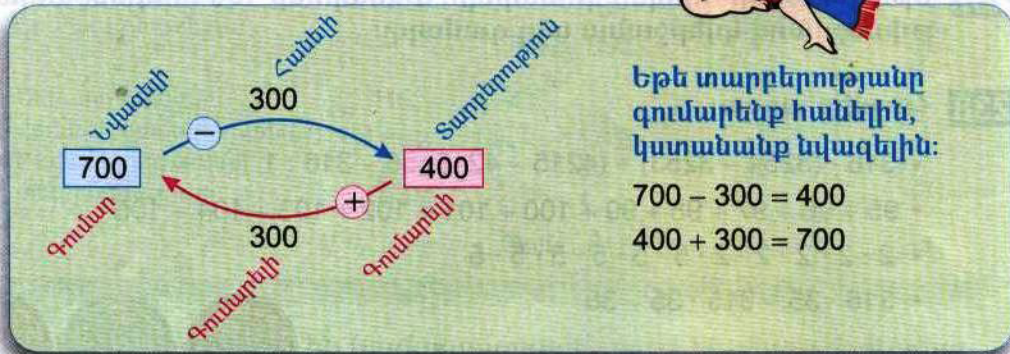
*Իսկ ահա **AB** և **AC** ճառագայթները միևնույն ուղիղի մասեր են:*

Գծիր միևնույն **O** սկզբնակետ ունեցող 5 ճառագայթներ այնպես, որ դրանցից երկուսը լինեն միևնույն ուղիղի մասեր: Նշիր այդ ճառագայթներին պատկանող երեքական կետ:

Երբ ուզում եմ հանումը արուզել, հիշում և կիրառում եմ այս կանոնը:

Եթե տարբերության գումարենք հանելին, կստանանք նվազելին:

$$700 - 300 = 400$$

$$400 + 300 = 700$$

Օրինակ՝ կատարենք հանում և այն ստուգենք գումարումով:

$$4250 - 691 = 3559$$

4250	Ստուգում	3559
- 691		+ 691
3559		4250

241 Կատարիր հանումը և արդյունքը ստուգիր գումարումով:

ա) $785 - 385$

բ) $672 - 672$

$45844 - 8158$

$90126 - 9008$

242 Գումարումով ստուգիր՝ ճիշտ է արդյոք կատարվել հանումը:

ա) $5555 - 99 = 5456$

բ) $90000 - 7777 = 82223$

$25252 - 7897 = 17355$

$71587 - 42786 = 28801$

243 Գտիր անհայտ գումարելին և կատարիր ստուգում:

ա) $\square + 127 = 2509$

բ) $\square + 2054 = 6425$

գ) $564 + \square = 3485$

$\square + 348 = 1250$

$\square + 2436 = 5437$

$467 + \square = 6278$

Հիշում ես.

Անհայտ գումարելին գրենքու համար կարելի է գումարից հանել հայտնի գումարելին:

$\square + 324 = 516$

516	Ստ.	+ 192
- 324		+ 324
192		516

Պատ.՝ 192:

գումարելի
 գումարելի
 գումար

$a + b = c$

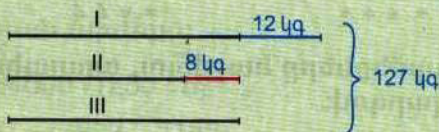

244 Կատարիր գործողությունները:

- ա) 15 օր 20 ժ – 2 օր 18 ժ   բ) 12 կգ 250 գ – 6 կգ 50 գ   գ) 22 կմ 45 մ – 6 կմ 35 մ
 18 ժ 18 ր – 2 ժ 18 ր   26 տ 20 կգ – 8 տ 20 կգ   36 մ 20 սմ – 7 մ 20 սմ
 27 ր 55 վ – 7 ր 45 վ   18 տ 8 գ – 6 տ 2 գ   18 մ 9 դմ – 6 մ 8 դմ

245 Երեք արկղում կա 127 կգ խնձոր: Առաջին արկղում կա 12 կգ–ով ավելի, քան երրորդում: Երկրորդում կա 8 կգ–ով պակաս, քան երրորդում: Որքան խնձոր կա արկղերից յուրաքանչյուրում:

Ես մտածում եմ այսպես, իսկ դու՝ ինչպես ես մտածում:

Եթե I և II արկղերում լինեն այնքան, որքան III–ում, ապա երեք արկղերում միասին կլինեն:

$$127 - 12 + 8 = 123 \text{ (կգ)}$$

123–ը բաժանելով 3–ի՝ կարող ենք պարզել, թե որքան խնձոր կա III արկղում.

$$123 : 3 = 41 \text{ (կգ)}$$

41–ին գումարելով 12՝ կհմանանք, թե որքան խնձոր կա I արկղում.

$$41 + 12 = 53 \text{ (կգ)}$$

Իսկ 41–ից հանելով 8՝ կհմանանք, թե որքան խնձոր կա II արկղում.

$$41 - 8 = 33 \text{ (կգ)}$$

Պատ.՝ 53 կգ, 33 կգ, 41 կգ:

246 Երեք թվերի գումարը 5418 է: Առաջին թիվը 333–ով մեծ է երրորդից: Երկրորդ թիվը 444–ով փոքր է երրորդից: Որո՞նք են այդ թվերը:

247 Երեք թվերի գումարը 3456 է: Առաջին թիվը 345–ով մեծ է երկրորդից, իսկ երկրորդը 612–ով փոքր է երրորդից: Որո՞նք են այդ թվերը:

248 Տատիկը գուլպաներ գործելու համար օգտագործեց 140 մ թել՝ կապույտ, կարմիր և սպիտակ գույների: Կապույտը 25 մ–ով երկար էր կարմիրից: Սպիտակը 14 մ–ով կարճ էր կարմիրից: Յուրաքանչյուր գույնից քանի՞ մետր թել է օգտագործել տատիկը:

249 Երեք պարկերում կա 135 կգ ցորեն: Առաջինում կա 15 կգ–ով ավելի, քան երկրորդում, իսկ երկրորդում՝ 12 կգ–ով պակաս, քան երրորդում: Որքան ցորեն կա յուրաքանչյուր պարկում:

250 Հատակի 1 մ² մակերես ունեցող մասը ներկելու համար անհրաժեշտ է 400 գ ներկ: Որքան ներկ է հարկավոր սենյակի 5 մ լայնությամբ և 6 մ երկարությամբ ուղղանկյունաձև հատակը ներկելու համար:

251 Խանութ բերեցին միևնույն տարողությամբ 250 շիշ ծիրանի և մասուրի հյութ: Երբ վաճառեցին 25 շիշ ծիրանի և 31 շիշ մասուրի հյութ, ապա խանութում մնաց հավասար քանակությամբ ծիրանի ու մասուրի հյութ: Քանի՞ շիշ ծիրանի և քանի՞ շիշ մասուրի հյութ էր ստացել խանութը:

252 Այն հարցին, թե քանի տարեկան է եղբայրը, Գոհարը պատասխանեց՝ «Ես 15 տարեկան եմ, 5 տարի հետո եղբայրս 2 անգամ փոքր կլինի ինձնից: Ինքը հաշվիր, թե այժմ քանի տարեկան է եղբայրս»:

253 Աստղանիշերը փոխարինիր համապատասխան թվանշաններով:

$$\begin{array}{r} \text{ա) } \quad \begin{array}{r} 324 \\ \quad ** \\ + ****8 \\ \quad ***6 \\ \hline ****** \end{array} \qquad \text{բ) } \quad \begin{array}{r} 168 \\ \quad ** \\ + **** \\ \quad *** \\ \hline **44 \end{array} \qquad \text{գ) } \quad \begin{array}{r} 542 \\ \quad ** \\ + **** \\ \quad ***0 \\ \hline ****2 \end{array} \end{array}$$

254 Առանց արժեքները հաշվելու, արտահայտությունները դասավորիր աճման կարգով:

35 + 48   46 + 54   62 + 65   46 + 48   62 + 54   70 + 65

255 Պատասխանիր հարցերին:

- Քանի միավոր է պարունակում 3458 թիվը:
- Քանի հարյուրյակ է պարունակում 26452 թիվը:
- Քանի հարյուրյակ կա 26452 թվի հարյուրյակների կարգում:
- Քանի կարգային միավոր կա 34698 թվի 4-րդ կարգում:

256 Բերված դատողությանը համապատասխան դու նույնպես ասա մի քանի օրինակ:

Եթե գումարեկներից մեկը մեծացնենք մի քանի միավորով, իսկ մյուսը փոքրացնենք նույնքան միավորով, ապա դրանից գումարը չի փոխվի:

Օրինակ $400 + 600 = 1000$
 $(400 + 150) + (600 - 150) = 1000$

257 Կարող է արդյոք 10 հավասար թվերի գումարը վերջանալ 5 թվանշանով: Մեկնաբանիր պատասխանդ:

258 Մարզիր հիշողությունդ:

259 Նշիր որևէ A կետ: Տարբեր ուղիղներ այնպես, որ A կետը միաժամանակ պատկանի դրանցից յուրաքանչյուրին: Նշանակիր ստացված ճառագայթները տառերի զույգերով և գրառիր դրանք: Նշիր 2 այնպիսի կետ, որոնք չեն պատկանում այդ ճառագայթներից ոչ մեկին:

260 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $193 + 194 + 195 + 7 + 6 + 5$ բ) $498 + 499 + 500 + 501 + 502$
 $297 + (3 + 238)$ $640 + (60 + 186)$
 $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 78 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5$ $2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 99 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5$
 $50 \cdot (20 \cdot 27)$ $20 \cdot (50 \cdot 90)$

261 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $37 \cdot (709 - 5 \cdot 55) + 64000 : (250 \cdot 8)$
 բ) $88 \cdot (53 \cdot 16 - 48 \cdot 12) - (7922 - 1188)$

262 Վանդակները փոխարինիր այնպիսի թվերով, որ ստանաս հավասարություններ:

ա) $\square + 314 = 4521$ բ) $32784 = 24205 + \square$ գ) $50604 + \square = 73485$
 $\square - 448 = 2574$ $45214 = 65421 - \square$ $40607 - \square = 2208$

263 Տրված թվերը դասավորիր.

ա) աճման կարգով
 22024, 7845, 324, 22105, 7842, 350, 16, 333333, 5
 բ) նվազման կարգով
 324, 1875, 35687, 24, 371, 1880, 35609, 777777, 7

264 Աստղանիշը փոխարինիր այնպիսի թվանշանով, որ ստանաս անհավասարություն:

ա) $567 < 5 * 5$ $60812 < 60 * 05$ բ) $7614 > 76 * 4$ $87654 < 87 * 105$
 $8172 > 8 * 88$ $123178 > 123 * 78$ $1234 > 12 *$ $206752 < 206 * 25$

265 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)	Գումարելի	55555		8888	բ)	Նվազելի	44444		3333
	Գումարելի	6666	7777			Հանելի	999	7777	
	Գումար		11111	22222		Տարբերություն		777	888

266 Կազմիր արտահայտություն և պարզիր.

- Որքանո՞վ պետք է 4530-ը մեծացնել՝ 5000 ստանալու համար:
- Որքանո՞վ պետք է 4530-ը փոքրացնել՝ 3000 ստանալու համար:
- Քանի՞ միավորով է 3459-ը մեծ 2516-ից:
- Քանի՞ միավորով է 6548-ը փոքր 78961-ից:

267 Գրիր անհավասարության տեսքով:

- 324 և 215 թվերի գումարը մեծ է 324-ից:
- 324 և 215 թվերի տարբերությունը փոքր է այդ թվերի գումարից:
- 250 և 50 թվերի արտադրյալը մեծ է 36-ից:
- 250 և 50 թվերի արտադրյալը մեծ է այդ թվերի քանորդից:

268 Արտագրիր՝ աստղանիշերը փոխարինելով համապատասխան թվանշաններով:

$$\begin{array}{r} \text{ա) } 3 * 3 5 \\ + 4 0 5 * \\ \hline 2 7 2 * 7 \\ ** 5 2 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{բ) } * 1 8 \\ + 1 6 4 * \\ \hline 3 0 9 * 5 \\ ** 0 0 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{գ) } 2 2 3 * \\ + * 0 0 5 \\ \hline 1 7 * 3 4 \\ * 2 4 7 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{դ) } 2 * 2 \\ + 3 3 0 4 * \\ \hline 7 * 2 * 0 7 \\ * 4 * 2 9 3 \end{array}$$

269 Արան հայրիկի հետ ժամը 7 : 00-ին Երևանից ճանապարհվեց Ստեփանակերտ: Ճանապարհին 1 ժ 25 րոպե կանգ առան Արփա գետի ափին և 45 րոպե՝ Գորիսում: Ժամը քանիսին նրանք հասան Ստեփանակերտ, եթե նրանց անընդմեջ երթևեկությունը տևեց 6 ժ 20 րոպե:

270 ա) Երկու թվերի գումարը 2410 է: Երկրորդ թիվը 420-ով մեծ է առաջին թվից: Որո՞նք են այդ թվերը:

բ) Երկու թվերի գումարը 1852 է: Երկրորդ թիվը 450-ով փոքր է առաջին թվից: Որո՞նք են այդ թվերը:

271 ա) Գտիր այն թվերը, որոնց գումարը 3450 է, իսկ տարբերությունը՝ 520:

բ) Գտիր այն թվերը, որոնց գումարը 3450 է, իսկ տարբերությունը՝ 0:

272 ա) Երեք թվերի գումարը 1230 է: Երկրորդ թիվը 42-ով մեծ է առաջին թվից: Երրորդ թիվը 54-ով մեծ է առաջին թվից: Որո՞նք են այդ թվերը:

բ) Երեք թվերի գումարը 2380 է: Երկրորդ թիվը 52-ով մեծ է առաջին թվից: Երրորդ թիվը 60-ով փոքր է առաջին թվից: Որո՞նք են այդ թվերը:

273 Երեք թվերի գումարը 852 է: Առաջին թիվը 45-ով մեծ է երկրորդից, իսկ երկրորդը 51-ով մեծ է երրորդից: Որո՞նք են այդ թվերը:

274 Սոնան ու Անին ունեն ընդամենը 62 կարմիր և 38 կանաչ ուլունք: Եթե Անին 10 կարմիր ուլունք տա Սոնային, իսկ Սոնան 4 կանաչ ուլունք տա Անիին, ապա նրանց կարմիր ուլունքների քանակները իրար կհավասարվեն, կանաչները՝ իրար: Քանի՞ կարմիր և քանի՞ կանաչ ուլունք ունի Սոնան:

275 ա) Վարպետը պատի մակերևույթի 1 մ² մակերեսը վերանորոգելու համար ստանում է 1200 դրամ աշխատավարձ: Որքան կկազմի վարպետի 5 օրվա աշխատավարձը, եթե նա 1 օրում վերանորոգում է 4 մ² մակերես:

բ) Դերձակը 1 անդրավարտիք կարելու համար ստանում է 3000 դրամ աշխատավարձ: Նա 1 օրում կարում է 2 անդրավարտիք: Որքան է կազմում նրա մեկ շաբաթվա աշխատավարձը, եթե շաբաթ և կիրակի նա չի աշխատում:

276 Պատասխանիր բանավոր:

ա) Երկու թվերի տարբերությունը 200 է: Թվերից մեկը 500-ն է: Ո՞ր թիվը կարող է լինել մյուսը: *Քանի լուծում ունի այս խնդիրը:*

բ) Երկու ընկերների ունեցած դրամների տարբերությունը 1200 դրամ է: Նրանցից մեկի մոտ կա 2500 դրամ: Որքան դրամ կա մյուսի մոտ: *Քանի լուծում ունի այս խնդիրը:*

277 Պատասխանիր բանավոր:

- Որքանով կփոքրանա թիվը, եթե նրա հազարավորը փոքրացնենք 2-ով:
- Որքանով կմեծանա քառանիշ թիվը, եթե նրա գրությանը ձախից կցագրենք 2 թվանշանը: *Ասա օրինակներ:*

278 Մարզիր հիշողությունդ:

$$\begin{array}{r} \text{ա) } 18 + 18 \\ + 18 \\ + 18 \\ + 18 \\ + 18 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{բ) } 160 : 2 \\ : 2 \\ : 2 \\ : 2 \\ : 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{գ) } 3 \cdot 2 \\ \cdot 2 \\ \cdot 2 \\ \cdot 2 \\ \cdot 2 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{դ) } 90 - 18 \\ - 18 \\ - 18 \\ - 18 \\ - 18 \\ \hline \end{array}$$

279 Առանց հաշվելու ասա՛, թե որ արտահայտություններն են հավասար:

$250 + 450$

$(100 + 250) + 450$

$350 + 250$

$450 + (100 + 150)$

$450 + 350$

$(100 + 250) + 250$

$(300 + 50) + 450$

$200 + 50 + 350$

$100 + 150 + 450$

280 Աղջիկների անունները գրիր նրանց տարիքների նվազման կարգով:

Անին մեծ է և Հասմիկից, և Սոնայից: Գրեպան փոքր է Հասմիկից և Կարինեից, սակայն մեծ է Սոնայից: Հասմիկը մեծ է և Կարինեից, և Սոնայից:

281 Մարզիր ուշադրությունդ:

Դտիր, ծածկիր և գծիր աղյուսակը՝ պահպանելով կետերի դիրքերը:

•	•••	••	•	••	•••
••	•••	•	•••	••	•

282 Մարզիր հիշողությունդ:**283 Արտագրիր և, ըստ օրինաչափության, տրված թվերից հետո գրիր ևս 3 թիվ:**

ա) 2, 4, 8, ...

բ) 7, 14, 21, ...

284 Օգտագործելով փակագծեր և թվաբանական բոլոր գործողությունները՝ կազմիր արտահայտություն, որի արժեքը լինի 3000:

285 Փորձիր հասկանալ բազմանիշ թիվը եռանիշ թվով բազմապատկման պրունակաձև գրելու եղանակը, և աստղանիշերը փոխարինիր համապատասխան թվանշաններով:

$$2453 \cdot 274 = 672122$$

		2	4	5	3		
			2	7	4		
				9	8	1	2
+		1	7	1	7	1	
		4	9	0	6		
		6	7	2	1	2	2

Թիվը եռանիշ թվով բազմապատկելիս պրունակաձև գրելու դեպքում նախ այն բազմապատկում ենք միավորով՝ 4-ով, ապա տասնավորով՝ 7-ով, հետո՝ հարյուրավորով՝ 2-ով, և արդյունքները գումարում այնպես, ինչպես ցույց է տրված օրինակում:

Գրում ենք 1 նիշ խորքից:

Գրում ենք 2 նիշ խորքից:

ա)
$$\begin{array}{r} 423 \\ \cdot 184 \\ + 1**2 \\ 33** \\ *23 \\ \hline 7**3* \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r} 2457 \\ \cdot 325 \\ + 12**5 \\ 49** \\ 7*71 \\ \hline *9**2* \end{array}$$

գ)
$$\begin{array}{r} 3004 \\ \cdot 237 \\ + 2*0* \\ 90** \\ 6*08 \\ \hline *1***8 \end{array}$$

դ)
$$\begin{array}{r} 1244 \\ \cdot 205 \\ + *2** \\ 0000 \\ 2**8 \\ \hline *5***0 \end{array}$$

286 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $585 \cdot 55$	բ) $6702 : 6$	գ) $548 \cdot 66$	դ) $6072 : 6$
$828 \cdot 882$	$9189 : 9$	$555 \cdot 555$	$9918 : 9$
$625 \cdot 304$	$7700 : 50$	$642 \cdot 704$	$3400 : 50$
$8624 \cdot 126$	$6090 : 30$	$1932 \cdot 126$	$6018 : 3$

287 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

- ա) $(700209 - 524 \cdot 415) + 64400 : 400$
 բ) $(153 \cdot 126 - 58 \cdot 24) - (8000 - 3547)$

20 կգ-ից 1 կգ-ը վերցրել և արդյունքը երեք անգամ գրամներով:

288 Կատարիր գործողությունները:

ա) 60 կգ – 270 գ	բ) 25 գ – 61 կգ
12 գ – 82 կգ	72 գ 42 կգ – 65 կգ
7 տ – 5 գ	5 տ – 5 կգ
5 կգ 400 գ – 600 գ	22 տ 2 գ – 8 գ

Օրինակ՝ 20 կգ – 300 գ = 19 կգ 1000 գ – 300 գ = 19 կգ 700 գ

289 Տրված թվերից ընտրիր այն թիվը, որը տեղադրելով b -ի փոխարեն՝ կստանանա հավասարություն:

300, 2000, 2500, 3500, 5000, 700

ա) $4800 + 200 = b + 1500$

$1400 - 800 = b - 100$

$2250 - 150 = b + 1800$

բ) $2850 + 150 = b + 1000$

$6000 - 3000 = b + 500$

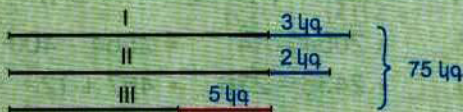
$5450 - 2450 = b - 2000$

290 ա) Երեք պարկերից առաջինում կար 140 ընկույզ: Երբ առաջինից 20 ընկույզ լցրին երկրորդի մեջ, 10-ը՝ երրորդի մեջ, ապա պարկերում ընկույզի քանակները հավասարվեցին: Քանի՞ ընկույզ կար այդ պարկերում միասին:

բ) Երեք պարկերից առաջինում կար 200 ընկույզ: Երբ առաջինից 20 ընկույզ լցրին երկրորդի մեջ, 10-ը՝ երրորդի, ապա պարկերում ընկույզի քանակները հավասարվեցին: Քանի՞ ընկույզ կար երկրորդ և երրորդ պարկերում միասին:

291 Երեք արկղում կա 75 կգ խնձոր: Երբ առաջին արկղից 3 կգ և երկրորդից 2 կգ լցրին երրորդի մեջ՝ արկղերում խնձորի քանակները հավասարվեց: Քանի՞ կիլոգրամ խնձոր կար արկղերում նախքան տեղափոխությունները:

Ես մտածում եմ նաև այսպես: Դու՞ ինչպես ես մտածում:

Միմյանց մեջ կատարված տեղափոխությունների արդյունքում խնձորի ընդհանուր քանակը չի փոխվում:

75-ը բաժանելով 3-ի՝ կարող եմ պարզել, թե հավասարեցնելուց հետո որքան խնձոր եղավ յուրաքանչյուր արկղում:

$75 : 3 = 25$ (կգ)

25-ին գումարելով 3՝ կիմանանք, թե որքան խնձոր կար I արկղում. $25 + 3 = 28$ (կգ)

25-ին գումարելով 2՝ կիմանանք, թե որքան խնձոր կար II արկղում. $25 + 2 = 27$ (կգ)

25-ից հանելով 5՝ կիմանանք, թե որքան խնձոր կար III արկղում. $25 - 5 = 20$ (կգ)

Պատ.՝ 28 կգ, 27 կգ, 20 կգ:

292 ա) Երեք բրիզադում կային 150 բանվոր: Երբ առաջինից 10 հոգի և երրորդից 8 հոգի տեղափոխվեցին երկրորդ բրիզադ, ապա բրիզադներում բանվորների թվաքանակները հավասարվեցին: Քանի՞ բանվոր կար յուրաքանչյուր բրիզադում նախքան տեղափոխությունները:

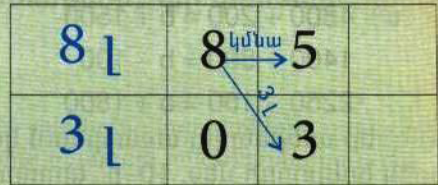
բ) Երեք պահեստներում ընդամենը կար 540 պարկ ալյուր: Երբ առաջինից 20 պարկ տեղափոխեցին երկրորդ և 15 պարկ՝ երրորդ պահեստ, ապա պահեստներում ալյուրի քանակները հավասարվեցին: Քանի՞ պարկ ալյուր կար յուրաքանչյուր պահեստում:

293 Ընկերոջդ հետ կարդա՛ Անիի առաջարկած խնդիրը, փորձե՛ք հասկանալ լուծման ընթացքը և լուծել նաև մյուս խնդիրները:

Ես մտածում եմ այսպես, իսկ դու՝ ինչպես ես մտածում:

Կան 8 լ և 3 լ տարողությամբ դատարկ դուլներ: Ինչպես ծորակից վերցնել 5 լիտր ջուր:

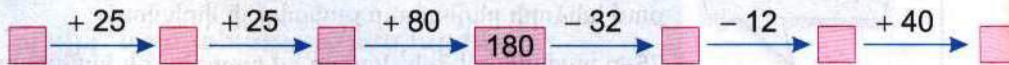
Եթե 8 լիտրանոց դուլը ամբողջությամբ լցնենք ջրով, այնուհետև այդ դուլից լցնենք 3 լիտրանոցը ամբողջությամբ, ապա 8 լիտրանոցում կունենանք 5 լ ջուր:

- Կան 8 լ և 3 լ տարողությամբ դատարկ ամաններ: Ինչպես ծորակից վերցնել 1 լիտր ջուր:
- Կան 8 լ և 3 լ տարողությամբ դատարկ ամաններ: Ինչպես ծորակից վերցնել 9 լիտր ջուր:

294 Կարդա՛ արտահայտությունը և ասա՛ դրա արժեքը:

- $400 + 127$
- $2054 - 14$
- $2564 - 400$
- $256 \cdot 100$
- $7 \cdot 24$
- $348 + 300$
- $2436 - 236$
- $467 + 12$
- $4500 : 900$
- $45 \cdot 6$

295 Մարզիր հիշողությունը:

296 174, 36, 77, 18, 188, 182, 123, 12, 26, 164 թվերից ընտրիր երկու թիվ, որոնց գումարը 200 է: Ընտրիր այդպիսի թվերի մի քանի գույգ:

297 Կարդա՛ Այգի մեկնաբանությունները և կատարիր առաջադրանքը:

Արդեն գիրես, որ ճառագայթը կարողում ենք այսպես. Նշում ենք այդ ճառագայթին պարկանոց որևէ կետ և այն կարողում սկզբնակետի հետ միասին:

Օրինակ՝ AB, AD:

Դու ճիշդ նկարագիր՝ AB-ն, AD-ն միաժամանակ համապարասխան հարվածների գրառումներն են:

Այո, իհարկե, AB-ն, AD-ն միաժամանակ նաև համապարասխան ուղիղների գրառումներն են:

Դրանք զանազանելու համար գրում ենք այսպես. AB ուղիղը, AB հարվածը, AB ճառագայթը:

Գծիր ուղիղ և նշիր նրան պատկանող երեք կետ՝ M, N, E: Օգտագործելով այդ տառերը՝ կատարիր այդ ուղիղի բոլոր գրառումները: Գրառիր նաև առաջացած ճառագայթներն ու հատվածները:

298 Փորձիր հասկանալ բազմանիշ թվի բաժանումը երկնիշ թվի գրելու անկյունաձև եղանակին և աստղանիշերը փոխարինել համապատասխան թվանշաններով:

94 : 2 = 47

9	4	2
8		4 7
1	4	
1	4	
		0

Բազմանիշ թիվը երկնիշ թվի բաժանելու համար օգտվում ենք բազմանիշ թիվը միանիշ թվի բաժանելու քայլաշարից, որը դու արդեն օգտագործում ես:

Օրինակ՝ 6417 : 23 = 279

6	4	1	7	23
4	6			279
1	8	1		
1	6	1		
	2	0	7	
	2	0	7	
			0	

ա) $\begin{array}{r} 7840 \overline{) 35} \\ \underline{70} \\ 84 \\ \underline{70} \\ 140 \\ \underline{140} \\ 0 \end{array}$

բ) $\begin{array}{r} 8303 \overline{) 23} \\ \underline{69} \\ 140 \\ \underline{***} \\ -2* \\ \underline{23} \\ 0 \end{array}$

գ) $\begin{array}{r} 64604 \overline{) 62} \\ \underline{62} \\ 260 \\ \underline{***} \\ -124 \\ \underline{***} \\ 0 \end{array}$

դ) $\begin{array}{r} 75025 \overline{) 25} \\ \underline{75} \\ 25 \\ \underline{**} \\ 0 \end{array}$

299 Կատարիր բաժանում և արդյունքը ստուգիր հաշվիչով:

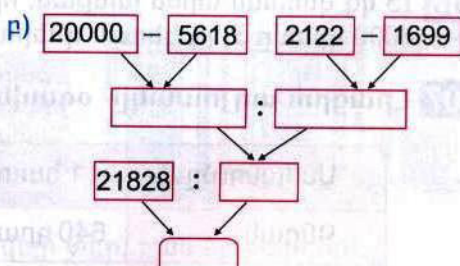
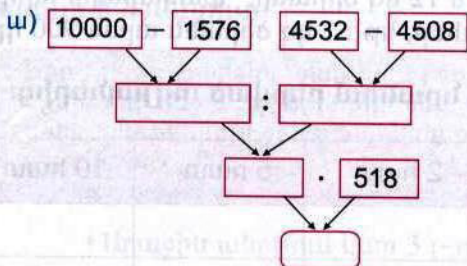
ա) 2170 : 35
7310 : 34

բ) 1428 : 14
114036 : 36

գ) 58500 : 25
1472 : 23

դ) 4590 : 45
19965 : 33

300 Գծապատկերին համապատասխան կազմիր արտահայտություն և հաշվիր արժեքը:

301 Կատարիր գործողությունները:

ա) 24 մ – 35 սմ
12 սմ – 8 մմ
7 կմ – 505 մ
8 կմ 400 մ – 850 մ

բ) 12 մ – 6 դմ
62 մ 12 սմ – 28 սմ
5 կմ – 5 մ
15 մ 2 դմ – 8 դմ

28 մ – 80 սմ = 27 մ 100 սմ – 80 սմ = 27 մ 20 սմ
8 մ 40 սմ – 60 սմ = 7 մ 140 սմ – 60 սմ = 7 մ 80 սմ

302 Տրված թվերից առանձնացրո՛ւ այն թվերը, որոնք տեղադրելով **a**-ի փոխարեն՝ կստանաս անհավասարություն:

0, 88, 6784, 5147, 321, 12591, 1, 655654, 100, 3645, 324

ա) $a < 1200$

բ) $a > 4587$

գ) $5000 > a$

303 Աննան 6 ձու գնելու համար վճարեց 330 դրամ: Այդ նույն ձվերից 8 հատ գնեց նաև Սոնան: Սոնան որքան վճարեց իր գնած ձվերի համար:

Ես մտածում եմ այսպես,
իսկ դու՝ ինչպես ես մտածում:

Նախ պարզենք, թե ինչ արժե 1 ձուն.

$$330 : 6 = 55 \text{ (դրամ)}$$

Այժմ արդեն կարող ենք հաշվել, թե ինչ արժե 8 ձուն.

$$55 \cdot 8 = 440 \text{ (դրամ)}$$

Պատ.՝ 440 դրամ:

304 ա) Անին գնեց տոնածառի 6 խաղալիք և վճարեց 480 դրամ: Այդ նույն խաղալիքներից Լուսինեն գնեց 8 հատ: Որքան վճարեց Լուսինեն:

բ) 50 մ երկարությամբ մետաղալարի փաթեթն արժե 7500 դրամ: Վարպետը որքան պետք է վճարի այդ լարից 24 մ գնելու համար:

գ) 20 լ բենզինն արժե 6800 դրամ: Որքան պետք է վճարել 15 լ բենզինի համար:

305 5 պաղպաղակն արժե 400 դրամ: Արան գնեց այդպիսի 6 պաղպաղակ և վճարեց 1000 դրամ: Որքան դրամ պետք է նրան վերադարձնի վաճառողը:

306 15 կգ կեռասն արժե այնքան, որքան 12 կգ ծիրանը: Կրավարարի արդյոք 4000 դրամը 5 կգ կեռաս գնելու համար, եթե 1 կգ ծիրանն արժե 900 դրամ:

307 Լրացրո՛ւ աղյուսակը՝ օգտվելով նրանում բերված տվյալներից:

Անվանումը	1 հատ	2 հատ	5 հատ	10 հատ
Գնդակ	640 դրամ			
Տետր		70 դրամ		
Գրիչ			600 դրամ	

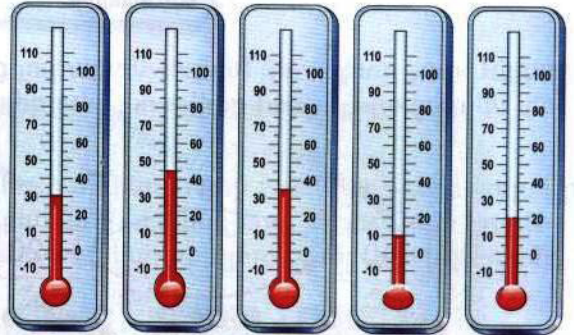
308 Աննան, Սոնան ու Անին ունեն ընդամենը 72 ուլունք: Եթե Անին իր ուլունքներից 2-ը, իսկ Սոնան 5-ը նվիրեն Աննային, ապա երեքն էլ կունենան հավասար քանակով ուլունքներ: Քանի՞ ուլունք ունի նրանցից յուրաքանչյուրը:

309 Աստղանիշը փոխարինիր այնպիսի թվանշանով, որ ստանաս անհավասարություն:

ա) $364 < 3 * 5$ $6298 < 62 * 9$ բ) $6254 > 62 * 4$ $12654 < 12 * 00$
 $9547 > 9 * 43$ $345171 > 345 * 90$ $3015 > 30 * 5$ $101801 < 101 * 01$

310 Մարզիր ուշադրությունը:

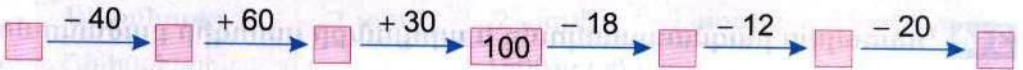
Ուշադիր դիրհի, ծածկիր և ասա՛, թե ինչ ջերմաստիճան է ցույց տալիս ջերմաչափերից յուրաքանչյուրը:

311 Հարդատուսիում կա 12 կարմիր, 18 սպիտակ և 15 կապույտ ուլունք:

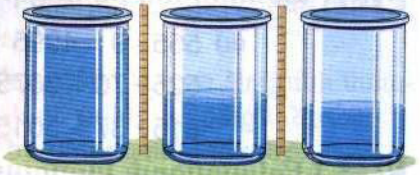
- ա) Ամենաքիչը քանի՞ ուլունք պետք է վերցնես, որ համոզված լինես, որ դրանցից գոնե մեկը կապույտ է:
- բ) Ամենաքիչը քանի՞ ուլունք պետք է վերցնես, որ համոզված լինես, որ դրանց մեջ կան գոնե մեկական սպիտակ և կապույտ ուլունքներ:
- գ) Ամենաքիչը քանի՞ ուլունք պետք է վերցնես, որ համոզված լինես, որ դրանց մեջ բոլոր գույներից գոնե մեկական կան:

312 Մարզիր հիշողությունդ:

313 Բերված տվյալներին համապատասխան՝ ասա՛, թե որ դատողությունն է ճշմարիտ:

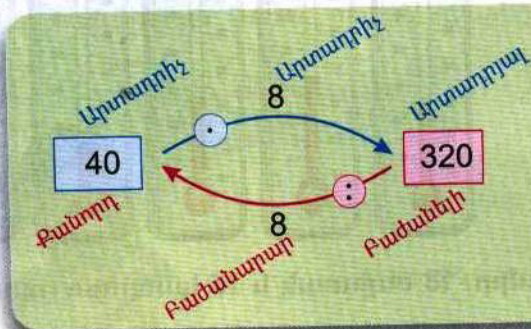
Երբ Հայկը առաջին անոթից 3 լ ջուր լցրեց երկրորդի մեջ և 2 լ՝ երրորդի մեջ, ապա այդ երեք անոթներում ջրի քանակները հավասարվեցին:

- Առաջին անոթում կար 3 լ-ով ավելի ջուր, քան երկրորդում:
- Առաջին անոթում կար 5 լ-ով ավելի ջուր, քան երկրորդում:
- Առաջին անոթում կար 8 լ-ով ավելի ջուր, քան երկրորդում:
- Առաջին անոթում կար 2 լ-ով ավելի ջուր, քան երրորդում:
- Առաջին անոթում կար 5 լ-ով ավելի ջուր, քան երրորդում:
- Առաջին անոթում կար 7 լ-ով ավելի ջուր, քան երրորդում:

Երբ ուզում եմ բազմապատկումը ստուգել, հիշում և կիրառում եմ այս կանոնը:

Եթե արտադրյալը բաժանենք արտադրիչներից որևէ մեկին, կարանանք մյուս արտադրիչը:

$$40 \cdot 8 = 320$$

$$320 : 8 = 40$$

Օրինակ՝ կատարենք բազմապատկում և այն ստուգենք բաժանումով:

$832 \cdot 6 = 4992$

$\begin{array}{r} 832 \\ \times 6 \\ \hline 4992 \end{array}$	Ստուգում՝	$\begin{array}{r} 4992 \overline{)6} \\ \underline{48} \\ 19 \\ \underline{18} \\ 12 \\ \underline{12} \\ 0 \end{array}$
---	-----------	---

Իհարկե, եթե արտադրիչը 0 է, ապա նրա վրա բաժանել չի կարելի:

Օրինակ՝ $42 \cdot 0 = 0$
 $0 : 8$

314 Կատարիր բազմապատկումը և արդյունքը ստուգիր բաժանումով:

- ա) $853 \cdot 8$ $715 \cdot 32$ բ) $723 \cdot 6$ $811 \cdot 65$
 $583 \cdot 20$ $642 \cdot 210$ $126 \cdot 90$ $621 \cdot 920$

315 Բաժանումով ստուգիր՝ ձիշտ է արդյոք կատարվել բազմապատկումը

- ա) $555 \cdot 9 = 4995$ բ) $926 \cdot 7 = 6482$
 $525 \cdot 70 = 36750$ $715 \cdot 40 = 28600$
 $815 \cdot 37 = 30155$ $624 \cdot 42 = 26208$

316 Ներկայացրո՛ւ կարգային գումարելիների գումարի տեսքով:

- ա) 55, 50005, 100003   բ) 777, 3300, 606060

317 Կատարիր գործողությունները:

- ա) 24 օր – 18 ժ   բ) 12 տարի – 6 ամիս
12 ժ – 25 ր   6 դար – 28 տարի
7 ր – 45 վ   5 ժ 12 ր – 52 ր
8 օր 12 ժ – 22 ժ   5 տարի 2 ամիս – 8 ամիս

$$6 \text{ ժ} - 40 \text{ ր} = 5 \text{ ժ } 60 \text{ ր} - 40 \text{ ր} = 5 \text{ ժ } 20 \text{ ր}$$

$$4 \text{ ժ } 20 \text{ ր} - 50 \text{ ր} = 3 \text{ ժ } 80 \text{ ր} - 50 \text{ ր} = 3 \text{ ժ } 30 \text{ ր}$$

318 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)	a	215	555	707
	b	3006	888	6000
	$22 \cdot a - b : 6$			

բ)	a	3044	64080	9000
	b	238	5802	9
	$22 \cdot (a - b) : 6$			

319 Պատասխանիր հարցերին:

ա) 5 հատ 12 լիտրանոց դոյլերից յուրաքանչյուրում կա 7 լիտր ջուր: Ընդամենը քանի՞ լիտր ջուր կա այդ դոյլերում: Ընդամենը քանի՞ լիտր ջուր ևս կարելի է լցնել այդ դոյլերի մեջ:

բ) 5 հատ 10 լիտրանոց դոյլերի մեջ կար հավասար քանակությամբ ջուր: Երբ յուրաքանչյուր դոյլի մեջ ավելացրին ևս 2-ական լիտր, ապա բոլոր դոյլերում միասին եղավ 40 լ ջուր: Որքան ջուր կար դոյլերից յուրաքանչյուրում:

գ) Երբ Սուրենը իր դոյլերի մեջ ավելացրեց 3-ական լիտր ջուր, դոյլերում ջրի ընդհանուր քանակն ավելացավ 24 լիտրով: Քանի՞ դոյլ ուներ Սուրենը:

դ) Մի քանի դոյլի մեջ կար ընդամենը 48 լ ջուր: Երբ Հայկն այդ դոյլերի մեջ ավելացրեց 2-ական լիտր ջուր, դոյլերում ջրի ընդհանուր քանակը դարձավ 64 լիտր: Քանի՞ դոյլ ջուր կար:

320 Լրացրո՛ւ աղյուսակը՝ օգտվելով բերված տվյալներից:

Անվանումը	1 տուփ	2 տուփ	5 տուփ	10 տուփ
Ծեփամածիկ		1500 դրամ		
Գունավոր թուղթ			4750 դրամ	

321 ա) Հայկի ու Կարենի մտապահած թվերի տարբերությունը 400 է, իսկ գումարը՝ 1000: Ո՞ր թվերն են մտապահել նրանք:

բ) Սուրենի ու Արամի մտապահած թվերի գումարը 500 է: Եթե Սուրենի մտապահած թվից հանենք 20, իսկ Արամի մտապահած թվին ավելացնենք 20, ապա կստանանք հավասար թվեր: Ո՞ր թվերն են մտապահել նրանք:

322 ա) Մտապահել եմ մի թիվ, մեծացրել եմ այն 78-ով և արդյունքը կրկին մեծացրել 22-ով: Արդյունքում ստացել եմ 240: Ո՞ր թիվն եմ մտապահել:

բ) Եթե Արայի մտապահած թիվը փոքրացնենք 54-ով, այնուհետև ստացված թիվը մեծացնենք 154-ով, կստանանք 350: Ո՞ր թիվն է մտապահել Արան:

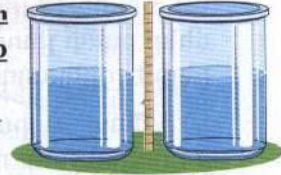
323 Ավտոմեքենան առաջին օրն անցավ 240 կմ ճանապարհ, որը 3 անգամ ավելի էր երկրորդ օրվա անցածից: Որքան է առաջին և երկրորդ օրվա անցած ճանապարհների տարբերությունը:

324 Օգնիր տղաներին՝ որոշելու իրենց զանգվածները:

Արամը, Հայկը, Կարենը, Գագիկն ու Սուրենը կշռվեցին և գրանցվեց հետևյալ արդյունքները՝ 36 կգ 300 գ, 38 կգ, 41 կգ 600 գ, 36 կգ 600 գ, 41 կգ 800 գ: Սակայն նրանք շփոթել էին արդյունքները, բայց հիշում էին, որ.

Արամը ծանր էր Կարենից և Սուրենից: Հայկը ծանր էր Սուրենից և Գագիկից, սակայն թեթև էր Կարենից: Գագիկը թեթև էր և՛ Սուրենից, և՛ Կարենից:

325 Երկու անոթներում կա հավասար քանակությամբ ջուր: Եթե առաջին անոթից երկրորդի մեջ լցնենք 3 լ ջուր, ապա երկրորդում կլինի 2 անգամ շատ, քան առաջինում: Որքան ջուր կա անոթներից յուրաքանչյուրում:

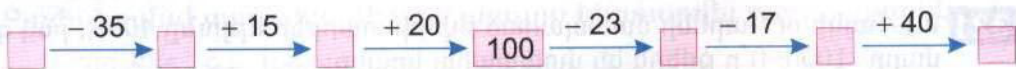
326 Խնդիրը լուծիր բանավոր:

- Երկու թվերի գումարը 400 է: Գումարելիներից մեկը 150-ն է: Ո՞րն է մյուս գումարելին:
- Երեք թվերի գումարը 800 է: Գումարելիներից մեկը 240-ն է: Որքան է մյուս երկու գումարելիների գումարը:
- Երեք թվերի գումարը 1000 է: Դրանցից երկուսի գումարը 700 է: Ո՞րն է մյուս գումարելին:
- a, b, c, d թվերի գումարը 100 է: a, b, c թվերի գումարը 72 է: Ո՞րն է d թիվը:

327 Համեմատիր: Անհրաժեշտություն կա՞ արդյոք հաշվելու արտահայտության արժեքը:

ա) $934 + 85$	$\square$	$934 + (85 + 45)$	բ) $6245 + 842$	$\square$	$934 + (842 + 64)$
$518 + 67$	$\square$	$518 + (67 - 54)$	$7418 + 336$	$\square$	$518 + (336 - 88)$
$324 + 45$	$\square$	$324 + (45 \cdot 15)$	$3202 + 435$	$\square$	$518 + (435 \cdot 26)$

328 Մարզիր հիշողությունդ:

329 Կարդա՛ արտահայտությունը և ասա՛ դրա արժեքը:

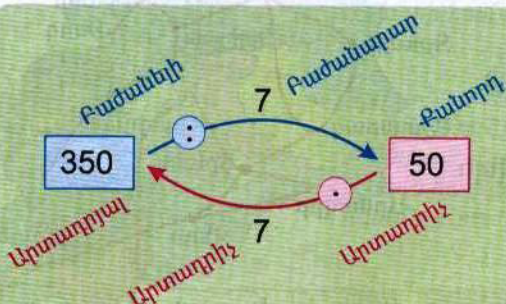
• $99 + 101$	• $92 + (8 + 76)$	• $7 \cdot (85 - 15)$	• $15 \cdot 25 - 14 \cdot 25$
• $99 + 99$	• $(53 + 80) + 20$	• $(78 - 28) \cdot 30$	• $4 \cdot 48 + 6 \cdot 48$

330 Գծիր ABCD բեկյալը, որի AB կողը 4 սմ 3մմ է, CD կողը՝ 3 սմ 2 մմ, իսկ բեկյալի երկարությունը՝ 10 սմ:

331 Գծիր AB հատվածը և նշիր նրան պատկանող C, M, N, E կետերն այնպես, որ C կետը գտնվի A և B կետերի միջև, M կետը՝ A և C կետերի միջև, N կետը՝ C և B կետերի միջև, իսկ E կետը՝ C և N կետերի միջև: Գրառի՛ր այդ ծայրակետերով 10 հատված:

Երբ ուզում եմ բազմապատկումը արուգել, հիշում և կիրառում եմ այս կանոնը:

Եթե բաժանարարը բազմապատկենք բանորդով, կարանանք բաժանելին:

$$350 : 7 = 50$$

$$50 \cdot 7 = 350$$

Օրինակ՝ կատարենք բաժանում և այն ստուգենք բազմապատկումով:

$$2982 : 6 = 497$$

$\begin{array}{r} 2982 \\ -24 \\ \hline 58 \\ -54 \\ \hline 42 \\ -42 \\ \hline 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \text{ Կատարում} \\ 497 \\ \hline 2982 \end{array}$
---	---

332 Կատարիր բաժանումը և արդյունքը ստուգիր բազմապատկումով:

ա) $8536 : 8$	բ) $1530 : 45$	գ) $7206 : 6$	դ) $15732 : 23$
ե) $5607 : 7$	զ) $1476 : 12$	է) $1260 : 9$	թ) $21264 : 16$

333 Բազմապատկումով ստուգիր՝ ճիշտ է արդյոք կատարվել բաժանումը:

ա) $4995 : 9 = 555$	բ) $9240 : 70 = 132$
գ) $42560 : 70 = 608$	դ) $71600 : 40 = 1790$

334 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $4000 : (255 + 65 \cdot 87 : 39)$	բ) $27600 : 12 - 142 \cdot 25 : (324 + 176)$
գ) $45000 : (70 \cdot 25 - 38400 : 24)$	դ) $25600 : (100 - 84) \cdot 55 - 55$

335 Կատարիր գործողությունները:

ա) $36 \text{ օր } 10 \text{ ժ} - 6 \text{ օր } 18 \text{ ժ}$	բ) $36 \text{ օր } 10 \text{ ժ} - 6 \text{ օր } 18 \text{ ժ}$
$22 \text{ ժ } 30 \text{ ր} - 4 \text{ ժ } 33 \text{ ր}$	$22 \text{ ժ } 30 \text{ ր} - 4 \text{ ժ } 33 \text{ ր}$
$17 \text{ ր } 5 \text{ վ} - 6 \text{ ր } 45 \text{ վ}$	$17 \text{ ր } 5 \text{ վ} - 6 \text{ ր } 45 \text{ վ}$
$8 \text{ օր } 12 \text{ ժ} - 7 \text{ օր } 22 \text{ ժ}$	$8 \text{ օր } 12 \text{ ժ} - 7 \text{ օր } 22 \text{ ժ}$

Օրինակ՝

$$6 \text{ ժ } 10 \text{ ր} - 4 \text{ ժ } 40 \text{ ր} =$$

$$= 5 \text{ ժ } 70 \text{ ր} - 4 \text{ ժ } 40 \text{ ր} =$$

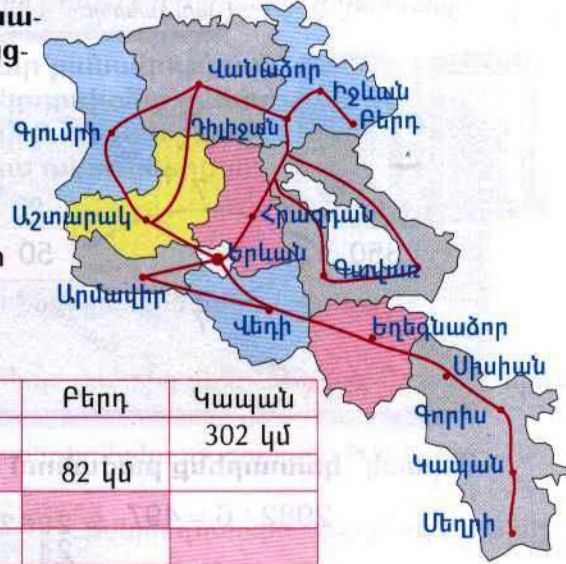
$$= 1 \text{ ժ } 30 \text{ ր}$$

336 Պատասխանիր հարցերին:

- Որքանով կմեծանա թիվը, եթե նրա 4-րդ կարգում գրված թվանշանը մեծացնենք 3-ով:
- Ո՞րն է թվի գրության 5-րդ կարգի կարգային միավորը:
- Ի՞նչ է ցույց տալիս թվի գրության յուրաքանչյուր թվանշան:

337 Օգտվելով քարտեզից և աղյուսակում բերված տվյալներից՝ լրացրո՛ւ՝ աղյուսակի դատարկ վանդակները:

- Ո՞ր քաղաքն է Երևանից ավելի հեռու՝ Բերդը, թե՛ Կապանը:
- Ո՞ր քաղաքն է Դիլիջանից ավելի հեռու՝ Երևանը, թե՛ Բերդը:

Քնակավայրը	Երևան	Դիլիջան	Բերդ	Կապան
Երևան		97 կմ		302 կմ
Դիլիջան	97 կմ		82 կմ	
Բերդ		82 կմ		
Կապան	302 կմ			

338 ա) Հայկը գնեց 25 տետր ու 2 օրագիր և վաճառողին տվեց 5000 դրամանոց մեկ թղթադրամ: Քանի՞ դրամ պետք է վերադարձնի վաճառողը, եթե տետրն արժե 80 դրամ, իսկ օրագիրը տետրից թանկ է 4 անգամ:

բ) 3 բեռնատար մեքենաներ տեղափոխում էին 12 տ 800 կգ ձմերուկ: Առաջին մեքենայում կար 3 տ 240 կգ, երկրորդում՝ 1 տ 120 կգ ավելի, քան առաջինում: Որքան ձմերուկ կար երրորդ մեքենայում:

339 ա) 8 մ ժապավենից կարելի է պատրաստել 16 վարդ: Որքան ժապավեն է հարկավոր 50 վարդ պատրաստելու համար:

Կարող ես ժապավենի երկարությունը արտահայտել սանտիմետրերով:

բ) 2 պաղպաղակն արժե այնքան, որքան 4 բլիթը: Արամը որքան պետք է վճարի 5 պաղպաղակի համար, եթե 5 բլիթի համար վճարել է 200 դրամ:

340 Երկու մեքենայում կար ընդամենը 8 տ 800 կգ հացահատիկ: Դրանցում հացահատիկի գանգվածները հավասարեցնելու նպատակով առաջին մեքենայից 350 կգ հացահատիկ տեղափոխեցին երկրորդի մեջ: Որքան հացահատիկ կար յուրաքանչյուր մեքենայում նախքան տեղափոխելը:

341 Չորս ավտոբուսում կար ընդամենը 96 ուղևոր: Ուղևորների քանակը ավտոբուսներում հավասարեցնելու նպատակով առաջինից երկրորդ տեղափոխվեց 3 ուղևոր, իսկ չորրորդից երրորդ՝ 2 ուղևոր: Քանի՞ ուղևոր կար յուրաքանչյուր ավտոբուսում նախքան տեղափոխությունները:

342 Կարդա՛ խնդրի լուծման Անիի եղանակը և մեկնաբանիր այն:

Հայկը, Արան ու Կարենը խանութում էին: Արան գնեց 9 տետր, իսկ Հայկը՝ 6: Նրանք այդ տետրերը հավասարապես բաժանեցին երեքի միջև, և երբ տուն վերադարձան, Կարենն իր բաժին տետրերի համար Հայկին ու Արային տվեց 1500 դրամ: Այդ գումարը ինչպե՞ս պետք է բաժանեն Հայկն ու Արան:

Ես մտածում եմ այսպես, իսկ դու՝ ինչպես ես մտածում:

Նրանք գնել են 15 տետր և բաժանել 3 հավասար մասի: Յուրաքանչյուրին բաժին է ընկել 5 տետր: Նշանակում է՝ Կարենը 1500 դրամը տալիս է իր բաժին 5 տետրի համար: Ուրեմն 1 տետրն արժե.

$$1500 : 5 = 300 \text{ (դրամ)}$$

Հայկն իր գնած 6 տետրերից մեկն է տվել Կարենին, ուրեմն Հայկը 1 տետրի համար պետք է վերցնի 300 դրամ:

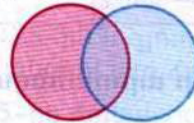
Արամն իր գնած 9 տետրերից 4-ն է տվել Կարենին, ուրեմն՝ Արամը 4 տետրի համար պետք է վերցնի.

$$4 \cdot 300 = 1200 \text{ (դրամ)}$$

Պար.՝ Արամին՝ 1200 դրամ, Հայկին՝ 300 դրամ:

343 Երեք հարևանուհիներ որոշեցին միասին ծիրանի հյութ պատրաստել: Նրանցից մեկը բերեց 5 կգ, մյուսը՝ 7 կգ շաքարավազ: Այդ շաքարավազը բավարար էր հյութը պատրաստելու համար: Երրորդ հարևանուհին քանի որ շաքարավազ չէր բերել, տվեց 1200 դրամ: Այդ դրամը մյուս երկու հարևանուհիները ինչպե՞ս պետք է բաժանեն միմյանց միջև:

344 Պատկերի մեջ նշիր 5 կետ այնպես, որ յուրաքանչյուր շրջանին պատկանի 4 կետ:

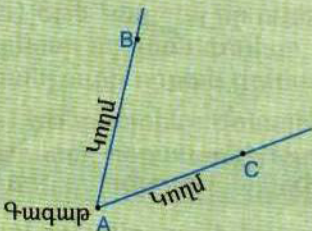

345 Փորձիր չորս հատ 3-ով և թվաբանական որոշ գործողություններով ստանալ 1-ից մինչև 6 թվերը: Կարող ես օգտագործել նաև փակագծեր:

Օրինակ՝

$$4 = (3 \cdot 3 + 3) : 3$$

346 Կարդա՛ Այգի մեկնաբանությունները և կատարիր առաջադրանքը:

Գծենք A սկզբնակետով երկու ճառագայթ: Դրանք անվանենք AB և AC:

Միևնույն սկզբնակետ ունեցող երկու ճառագայթներով կազմված պատկերը անվանում ենք **անկյուն**:

Անկյունը կարդում ենք այսպես՝ անկյուն CAB կամ անկյուն BAC:

Ընդհանուր սկզբնակետը կոչվում է անկյան **գագաթ**, իսկ ճառագայթները՝ անկյան **կողմեր**:

- Տեսրիդ մեջ գծիր 3 անկյուն և գրառիր դրանք տառերի եռյակներով:

347 Հետևելով Անիի օրինակին՝ գտիր անհայտ արտադրիչը:

ա) $\square \cdot 5 = 7385$ գ) $3715 = 5 \cdot \square$
 $70 \cdot \square = 7560$ $2460 = 3 \cdot \square$
 $32 \cdot \square = 7712$ $5082 = \square \cdot 42$

Օրինակ՝ $50 \cdot \square = 4250$

$$\begin{array}{r} 4250 \overline{) 50} \\ \underline{40} \\ 25 \\ \underline{25} \\ 0 \end{array}$$

Ստ.՝ 85
 Պատ.՝ 85:

Անհայտ արտադրիչը գտնելու համար կարելի է արտադրյալը բաժանել հայտնի արտադրիչի վրա: Իհարկե, եթե հայտնի արտադրիչը 0 է:

348 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)

Արտադրիչ	324		17
Արտադրիչ	42	32	
Արտադրյալ		6848	3910

բ)

Արտադրիչ	44		33
Արտադրիչ	999	77	
Արտադրյալ		18480	28050

349 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $32 \cdot (324 - 216) + 5166 : (5423 - 5381)$
 բ) $44 \cdot (852 + 448) - (22313 : 53 - 421) \cdot 612$

350 Համեմատիր:

ա) $299 \text{ մ } 8 \text{ դմ} + 9 \text{ դմ}$ ● $300 \text{ մ} + 7 \text{ դմ}$
 $399 \text{ մ } 4 \text{ դմ} + 8 \text{ դմ}$ ● $400 \text{ մ} + 3 \text{ դմ}$
 բ) $35 \text{ կմ } 900 \text{ մ} - 750 \text{ մ}$ ● $35 \text{ } 200 \text{ մ} - 200 \text{ մ}$
 $82 \text{ կմ } 600 \text{ մ} - 550 \text{ մ}$ ● $82 \text{ } 400 \text{ մ} - 300 \text{ մ}$

351 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

a	b	a · b	a : b	a + b	a - b
600	300				
	50	50000			

352 Հաշվիր արտահայտության արժեքը, եթե.

$a = 3225, b = 225, c = 25:$

- ա) $a - b + c$
- բ) $a - (b - c)$
- գ) $a - (b + c)$

a-ի, b-ի և c-ի փոխարեն փոխադրենք իր արժեքը:

Օրինակ՝ հաշվենք $a - (b - c)$ արտահայտությունը, եթե $a = 32, b = 225, c = 25:$

$$32 - (225 - 25) = 32 - 200 = -168$$

353 Հետևելով օրինակին՝ կարդա՛ անհավասարությունը:

- ա) $224 + 400 > 400$
- բ) $400 - 200 < 400 + 200$
- գ) $40 \cdot 20 < 40 \cdot 10$

$$400 + 200 > 524$$

- 400 և 200 թվերի գումարը մեծ է 524-ից:
- 524-ը փոքր է 400 և 200 թվերի գումարից:

354 Գրիր այն հնգանիշ թիվը, որի՝

- ա) միավորը 3 է, հազարավորը՝ 0, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 5,
- բ) տասնավորը 1 է, հազարավորը՝ 2, իսկ մյուս բոլոր թվանշանները՝ 4,

355 1 լիտր բենզինի զանգվածը 650 գ է: Որքան է մեքենայի 60 լ տարողությամբ լիքը լցված բաքի բենզինի զանգվածը:

356 ա) Զրոսաշրջիկը քաղաքից դուրս եկավ ժամը 8:25-ին և գյուղ հասավ նույն օրվա ժամը 14:40-ին: Որքան ժամանակում նա անցավ այդ ճանապարհը:

բ) Զրոսաշրջիկների խումբը գյուղից ժամը 10:45-ին ճանապարհվեց քաղաք: Նրանք տեղ հասան հաջորդ օրը՝ ժամը 2:10-ին: Որքան ժամանակում զրոսաշրջիկներն անցան այդ ճանապարհը:

357 ա) Ծորակից 6 բոպետում հոսում է 12 լ ջուր: Որքան ջուր է հոսում այդ ծորակից 40 բոպետում:

բ) Ծորակից 6 բոպետում հոսում է 12 լ ջուր: Որքան ջուր է հոսում այդ ծորակից 3 ժամում:

358 ա) Եթե Կարենն իր ունեցած գումարից ծախսեր 80 դրամ, ապա նրա մոտ կմնար այնքան գումար, որքան ունի Հայկը: Հաշվիր, թե նրանցից յուրաքանչյուրը որքան գումար ունի, եթե նրանք միասին ունեն 1400 դրամ:

բ) Եթե մայրիկը Սոնային տա ևս 300 դրամ, ապա Սոնան կունենա այնքան գումար, որքան ունի եղբայրը: Հաշվիր, թե նրանցից յուրաքանչյուրը որքան գումար ունի, եթե նրանք միասին ունեն 2500 դրամ:

359 Երկօրյա մրցույթի առաջին օրն Աննայի ու Սոնայի վաստակած միավորների գումարը 48 էր: Երկրորդ օրը Աննան վաստակեց 28 միավոր, իսկ Սոնան՝ 24: Մրցույթի ավարտին պարզվեց, որ նրանք վաստակել են հավասար միավորներ: Քանի միավոր է վաստակել նրանցից յուրաքանչյուրը առաջին օրը:

360 Ընկերոջդ հետ կարդա Աննայի առաջարկած խնդիրը: Փորձե՛ր հասկանալ լուծման ընթացքը և լուծել նաև մյուս խնդիրները:

Կան 11, 8 և 3լ տարողությամբ դույլեր: 11լ տարողությամբ դույլը ամբողջությամբ լցված է կաթով, իսկ մյուս երկուսը դատարակ են: Ինչպես առանձնացնել 5լ կաթ:

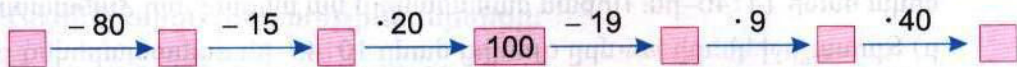
11 և	11	կմնա → 8	8 կմնա → 5
4 և	0	3լ	3 և 3
3 և	0	3 կմնա → 0	3

ա) Կան 11լ, 4լ և 3լ տարողությամբ դույլեր: 11լ տարողությամբ դույլը ամբողջությամբ լցված է ջրով, իսկ մյուս երկուսը դատարակ են: Ինչպես առանձնացնել 6լ ջուր մեկ դույլի մեջ:

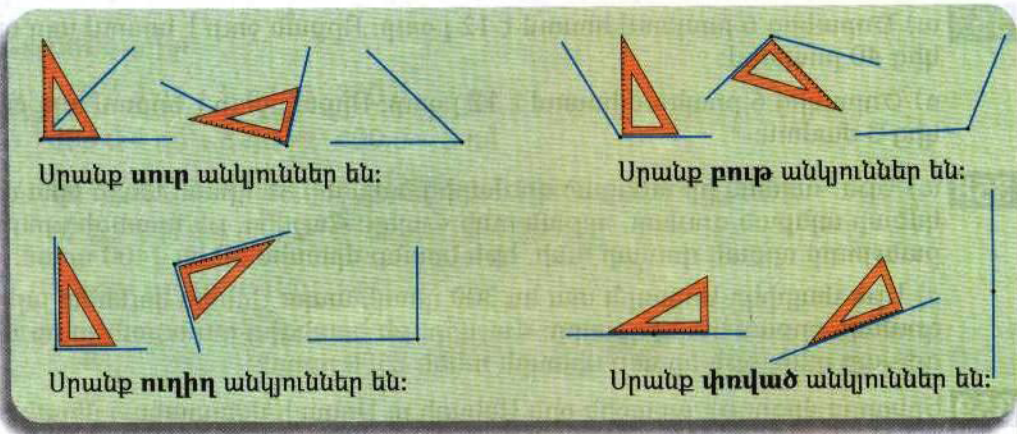
բ) Կան 11լ, 4լ և 3լ տարողությամբ դույլեր: 11լ տարողությամբ դույլը ամբողջությամբ լցված է ջրով, իսկ մյուս երկուսը դատարակ են: Ինչպես առանձնացնել 10լ ջուր մեկ դույլի մեջ:

361 Կազմիր արտահայտություն՝ օգտագործելով փակագծեր և թվաբանական բոլոր գործողությունները, որի արժեքը լինի 500:

362 Մարզիր հիշողությունդ:

363 Տես, թե անկյան ինչ տեսակներ կան, և կատարիր առաջադրանքները:

Սրանք **սուր** անկյուններ են:

Սրանք **բութ** անկյուններ են:

Սրանք **ուղիղ** անկյուններ են:

Սրանք **փոփած** անկյուններ են:

Գծիր երկուական սուր, ուղիղ, բութ և փոփած անկյուններ և դրանք զրառի՛ր տառերով: Անկյունների տեսակները ստուգի՛ր եռանկյուն քանոնի միջոցով:

364 Հետևելով Անիի օրինակին՝ գտիր անհայտ բաժանելին:

ա) $\square : 7 = 1384$ բ) $3700 = \square : 4$ գ) $\square : 5 = 8500$
 $\square : 23 = 782$ $3000 = \square : 12$ $2560 = \square : 32$

Օրինակ՝ $\square : 9 = 316$

$$\begin{array}{r} 316 \\ 9 \overline{) 2844} \\ \underline{27} \\ 14 \\ \underline{9} \\ 54 \\ \underline{54} \\ 0 \end{array}$$

Անհայտ բաժանելին գտնելու համար կարելի է բաժանարարը բազմապատկել բանորդով:

Պատ.՝ 2844:

365 ա) Երկու թվերի քանորդը 24 է: Բաժանարարը 215-ն է: Գտիր բաժանելին և կազմիր հավասարություն:

բ) Երկու թվերի արտադրյալը 7040 է: Արտադրիչներից մեկը 22-ն է: Գտիր մյուս արտադրիչը և կազմիր հավասարություն:

գ) Երկու թվերի գումարը 453 է: Գումարելիներից մեկը 39-ն է: Գտիր մյուս գումարելին և կազմիր հավասարություն:

դ) Երկու թվերի տարբերությունը 318 է: Նվազելին 1000-ն է: Գտիր հանելին և կազմիր հավասարություն:

366 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

ա) $7560 : (1512 : 12 : 14) - 840000 : 1000$

բ) $10000 - (2012 + 6420) - (3580 - 2012)$

367 Համեմատիր:

$300 \text{ կգ } 580 \text{ գ} + 800 \text{ կգ} \quad \bullet \quad 1 \text{ տ } 200 \text{ կգ} + 100 \text{ կգ}$

$400 \text{ կգ } 350 \text{ գ} + 700 \text{ կգ} \quad \bullet \quad 1 \text{ տ } 150 \text{ կգ} + 100 \text{ կգ}$

368 Տրված թվերից ընտրիր այն թիվը, որը տեղադրելով b -ի փոխարեն՝ կստանաս հավասարություն:

2, 0, 1, 80, 56, 30

ա) $6 \cdot 8 = b \cdot 24$

բ) $280 : 40 = b : 8$

գ) $b \cdot 20 = 20 \cdot 80$

$1200 : 20 = b \cdot 2$

$60 \cdot 30 = b \cdot 1800$

$b \cdot 50 = 0 : 5$

369 Հաշվիր բանավոր:

- 7 շիշ հյուսիսի համար վճարել են 560 դրամ: Ի՞նչ արժե 1 շիշ հյուսթը:
- Տրակտորը 2000 մ² մակերես ունեցող դաշտը վարում է 1 ժամում: Քանի՞ ժամում տրակտորը կվարի 10000 մ² մակերեսով դաշտը:
- 1 լ բենզինն արժե 320 դրամ: Որքան կարժենա 10 լ բենզինը:
- 20 լ բենզինն արժե 6400 դրամ: Աշտող որքան պետք է վճարի 10 լ բենզին գնելու համար:
- Սեխը քանի՞ անգամ է թանկ ձմերուկից, եթե 1 կգ սեխն արժե 600 դրամ, իսկ 1 կգ ձմերուկը՝ 200 դրամ:

370 Պատասխանիր բանավոր:

- Գիրքը թանկ է գրիչից: Գնդակը թանկ է գրքից: Դրանցից ո՞րն է ամենաթանկը:
- Աշտող փոքր է Արմենից: Կարենը մեծ է Արմենից: Նրանցից ո՞վ է ամենափոքրը:
- a թիվը մեծ է b-ից, իսկ b-ն մեծ է c-ից: Ո՞րն է այդ թվերից ամենամեծը:

371 Կատարիր գործողությունները:

- ա) 44 կմ – 35 մ   բ) 82 կգ – 650 գ   գ) 24 օր – 6 ժ
 62 դմ 2 սմ – 8 սմ   62 տ 210 կգ – 280 կգ   12 ժ 20 ր – 40 ր

372 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

a	b	a · b	a : b	a + b	a – b
2520	140				
	55		20		

373 Երեք իրար հաջորդող թվերի գումարը 183 է: Որո՞նք են այդ թվերը:**374** Չորս իրար հաջորդող թվերի գումարը 166 է: Որո՞նք են այդ թվերը:**375** ա) Տպարանում գրքի շապիկը թաղանթապատող հաստոցը 10 րոպեում թաղանթապատում է 240 շապիկ: Քանի՞ շապիկ կթաղանթապատի այդ հաստոցը 2 ժամում:

բ) Արտադրամասում կաթը շշերի մեջ լցնող հաստոցը 5 րոպեում լցնում է 45 շիշ: Քանի՞ րոպեում այն կլցնի 450 շիշը:

376 ա) Բնակարանի վերանորոգման համար վճարելով 117000 դրամ՝ գնեցին 2 տ գաջ և 3 տ ցեմենտ: Ի՞նչ արժե 1 տ գաջը, եթե 1 տ ցեմենտն արժե 25000 դրամ:

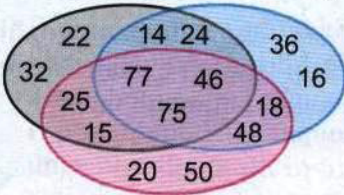
բ) 3 կգ գամ գնելու համար վարպետը վճարել է 2400 դրամ: Որքան արժե 15 գամը, եթե 40 հատ գամի գանգվածը 1 կգ է:

377 Պարզիր, թե մրցույթում ով որ տեղն է գրավել՝ գիտենալով, որ.

ա) Աշոտը զիջել է Գագիկին, սակայն գերազանցել է Կարենին: Սուրենը գերազանցել է Աշոտին, սակայն զիջել է Հայկին: Գագիկը զիջել է Ա Հայկին, և Սուրենին: Կարենը զիջել է Ա Հայկին և Սուրենին:

բ) Աննան զիջել է Գոհարին, սակայն գերազանցել է Մանեին: Լուսինեն զիջել է Ա Մանեին, և Գոհարին: Սոնան զիջել է Աննային, սակայն գերազանցել է Մանեին:

378 Պատասխանիր հարցերին: Ինքդ նու՛յնպես կազմիր այդպիսի հարցեր և առաջարկիր դասարանին:

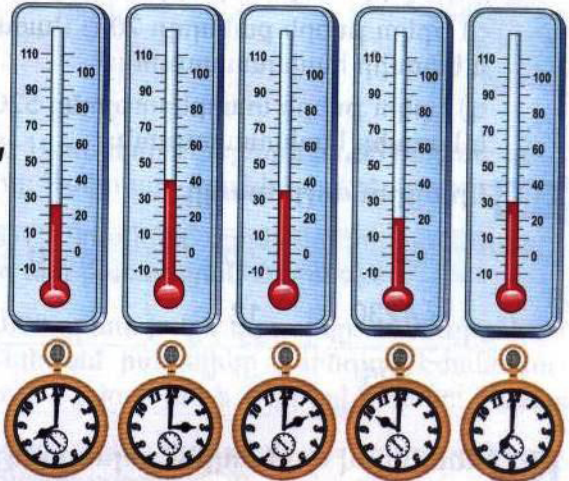
Ո՞ր թվերն են պատկանում.

- միայն կարմիր շրջանակին,
- միայն կապույտ և սև շրջանակներին,
- բոլոր շրջանակներին,
- երեք շրջանակներից որևէ մեկին:

379 8 աթոռը ինչպե՞ս դասավորել ուղղանկյունանիստի տեսքով սենյակի պատերի մոտ, որպեսզի յուրաքանչյուր պատի մոտ լինի 3 աթոռ:

380 Մարզիր ուշադրությունդ:

Ուշադիր դիտիր, բարձրաձայն կարդա, ծածկիր և ասա, թե օրվա որ ժամին որքան է օդի ջերմաստիճանը:

381 20, 36, 77, 18, 30, 50, 12, 5, 8, 14, 70 թվերից ընտրիր այնպիսի երեք թիվ, որոնց գումարը 100 է: Ընտրիր թվերի այդպիսի մի քանի եռյակ:

382 Աստղանիշերը փոխարինիր այնպիսի թվանշաններով, որ ստանաս հավասարություն:

ա) * * * * * - * = * * * * *

բ) * * * * * + * = * * * * *

383 Գծիր որևէ ուղիղ և նշիր նրան պատկանող A, B, C կետերն այնպես, որ A կետը գտնվի B և C կետերի միջև:

Չափիր նշված յուրաքանչյուր երկու կետերի հեռավորությունը միմյանցից և գրիր չափման արդյունքները:

Պարզիր՝ տեղի ունի արդյոք $BC = BA + AC$ հավասարությունը:

384 Հետևելով Անիի օրինակին՝ գտիր անհայտ բաժանարարը:

ա) $45 : \square = 5$
 $540 : \square = 90$
 $780 : \square = 65$

բ) $48 : \square = 6$
 $320 : \square = 80$
 $4140 : \square = 18$

Օրինակ $3520 : \square = 11$

$$\begin{array}{r} 3520 \overline{) 11} \\ \underline{-33} \\ 22 \\ \underline{-22} \\ 0 \end{array}$$

Ստ. $3520 \overline{) 32} \begin{array}{l} 11 \\ 11 \end{array}$

$$\begin{array}{r} 3520 \overline{) 32} \\ \underline{-32} \\ 0 \\ \underline{-0} \\ 0 \end{array}$$

Անհայտ բաժանարարը գտնելու համար կարելի է բաժանելին բաժանել քանորդի վրա:

Պատ.՝ 320:

- 385** ա) Երկու թվերի քանորդը 25 է: Բաժանելին 5500-ն է: Գտիր բաժանարարը և կազմիր հավասարություն:
 բ) Երկու թվերի քանորդը 70 է: Բաժանարարը 210-ն է: Գտիր բաժանելին և կազմիր հավասարություն:
 գ) Երկու թվերի տարբերությունը 520 է: Հանելին 318-ն է: Գտիր նվազելին և կազմիր հավասարություն:

386 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

a	b	a · b	a : b	a + b	a - b
4230	18				
825			33		

387 Հետևելով օրինակին՝ յուրաքանչյուր հավասարության համար ասա՛ չորս ճշմարիտ դատողություն:

$3500 : 50 = 70$

- 3500-ը 50-ից մեծ է 70 անգամ:
- 50-ը 3500-ից փոքր է 70 անգամ:
- 3500-ը 70-ից մեծ է 50 անգամ:
- 70-ը 3500-ից փոքր է 50 անգամ:

$600 : 200 = 3, \quad 630 : 9 = 70, \quad 4800 : 60 = 80$

388 Պարզիր:

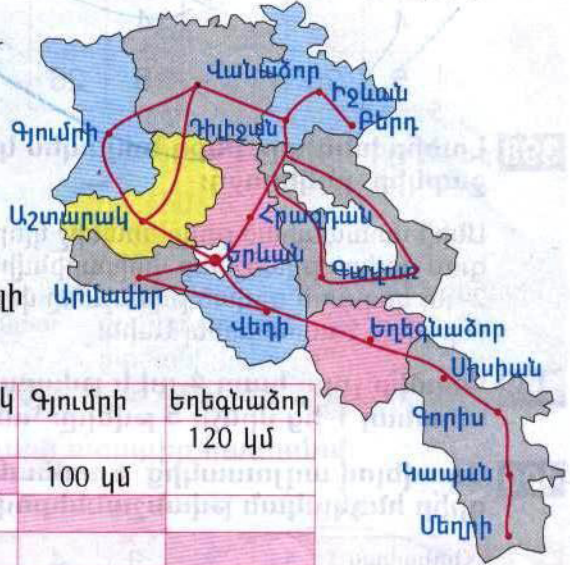
- Քանի՞ անգամ պետք է 3000-ը փոքրացնել՝ 25 ստանալու համար:
- Քանի՞ անգամ պետք է 45-ը մեծացնել՝ 9900 ստանալու համար:
- Ո՞ր թիվը պետք է 18 անգամ փոքրացնել՝ 32 ստանալու համար:

389 Երբ տատիկը իր ունեցած կոնֆետները հավասար քանակով բաժանեց 7 թոռնիկների միջև, յուրաքանչյուր թոռնիկի հասավ 15 կոնֆետ, և ավելացավ ևս 5 կոնֆետ: Քանի կոնֆետ ուներ տատիկը:

390 Տպարանում տպագրված գրքերը 30-ական փաթեթավորելուց հետո ստացվեց 16 փաթեթ և ևս 20 գիրք: Այդ գրքից քանի օրինակ էր տպագրվել:

391 Օգտվելով քարտեզից և աղյուսակում բերված տվյալներից լրացրո՞ւ աղյուսակի դատարկ վանդակները:

Քաակավայրը	Երևան	Աշտարակ	Գյումրի	Եղեգնաձոր
Երևան		22 կմ		120 կմ
Աշտարակ	22 կմ		100 կմ	
Գյումրի		100 կմ		
Եղեգնաձոր	120 կմ			

392 Եռանկյան կողմերից մեկը 82 մմ է: Մյուս երկու կողմերն իրար հավասար են և 25 մմ-ով մեծ են առաջին կողմից: Գտի՞ր այդ եռանկյան պարագիծը:

393 Քառանկյան կողմերից մեկը 45 մմ է: Մյուս երեք կողմերից յուրաքանչյուրը 3 անգամ մեծ է այդ կողմից: Գտի՞ր այդ քառանկյան պարագիծը:

394 Մայիսին 1 կգ վարունգն արժեք 2000 դրամ, իսկ 1 կգ լոլիկը՝ 1500 դրամ: Հուլիսին վարունգը էժանացավ 8 անգամ, իսկ լոլիկը՝ 5 անգամ: Էժանացումից հետո որքան պետք էր վճարել 3 կգ վարունգ և 4 կգ լոլիկ գնելու համար:

395 74, 36, 77, 18, 88, 33, 12, 26, 64 թվերից ընտրի՞ր այնպիսի երկու թիվ, որոնց գումարը 100 է: Ընտրի՞ր թվերի այդպիսի մի քանի զույգ:

396 Հայկն ունի 4000 դրամ: Նշված առարկաներից որո՞նք կարող է նա գնել այդ գումարով:

397 Ո՞ր թիվը պետք է լիներ դատարկ վանդակում:

ա)

2	4
3	9
4	
5	25

բ)

2	5
3	10
4	
5	26

գ)

2	14
3	21
4	
5	35

դ)

2	21
3	31
4	
5	51

398 Լուծիր խնդիրը, ինքդ նույնպես կազմիր նմանատիպ խնդիր և առաջարկիր ընկերոջդ:

Անիի մտապահած թիվը եռանիշ կլոր տասնյակ է: Եթե այդ թվի 3-րդ կարգում գրված թվանշանը փոխարինվի 7-ով, այն կմեծանա 200-ով, իսկ եթե 2-րդ կարգում գրված թվանշանը փոխարինվի 5-ով, այն կփոքրանա 20-ով: Ո՞ր թիվն է մտապահել Անին:

399 Փորձիր չորս հատ 4-ով և թվաբանական որոշ գործողություններով ստանալ 1-ից մինչև 5 թվերը: Կարող ես օգտագործել նաև փակագծեր:

400 Օգտվելով աղյուսակից՝ հռոմեական թվանշաններով գրված թվերը գրիր հնդկական թվանշաններով:

Հնդկական	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Հռոմեական	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	
Հնդկական	20	30	40	50	60	70	80	90	100	500	1000
Հռոմեական	XX	XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX	XC	C	D	M

Օրինակ՝

XI = 11   CXXVIII = 128   CMXL = 940
 XIX = 19   CCC = 300   CDLXV = 465
 LVI = 56   CD = 400   DCCC = 800
 XCII = 92   CM = 900   MM = 2000

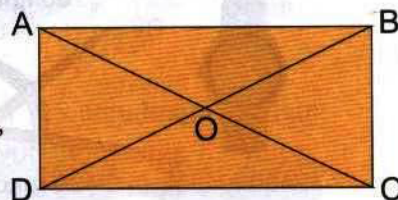
Հռոմեական թվանշաններով գրված թվերը կարդալու համար պետք է իմանալ, որ եթե փոքր թիվը նախորդում է մեծին, ապա մեծ թվից հանվում է փոքրը, իսկ եթե փոքր թիվը հաջորդում է մեծին, ապա թվերը գումարվում են:

ա) VII, XXXV, LXXXIV, CL, CLX, DC, CD, CXVII, MD

բ) VIII, XXIV, LXXXIV, CXL, CLXI, DXC, MCD, CXIX, MMD

401 Ուղղանկյունը անկյունագծերով բաժանվում է 4 այնպիսի եռանկյունների, որոնց մակերեսները հավասար են:

Հաշվիր այդ եռանկյուններից մեկի մակերեսը, եթե ուղղանկյան մակերեսը 1440 մմ² է:

402 Կարդա՛ կանոնները, փորձիր հիշել դրանք և կիրառել առաջադրանքներ կատարելու ժամանակ:

$$300 + 200 = 500$$

$$500 - 200 = 300$$

Գումարից հանելով գումարելիներից մեկը՝ ստանում ենք մյուս գումարելին:

$$30 \cdot 20 = 600$$

$$600 : 20 = 30$$

Արտադրյալը բաժանելով արտադրիչներից որևէ մեկին (որը 0 չէ)՝ ստանում ենք մյուս արտադրիչը:

$$800 - 200 = 600$$

$$600 + 200 = 800$$

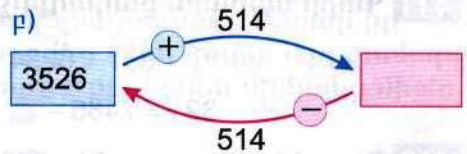
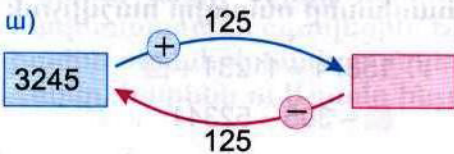
Տարբերությանը գումարելով հանելին՝ ստանում ենք նվազելին:

$$450 : 50 = 90$$

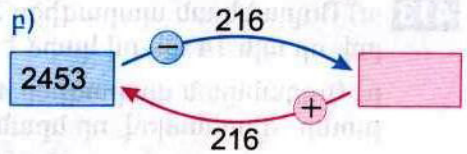
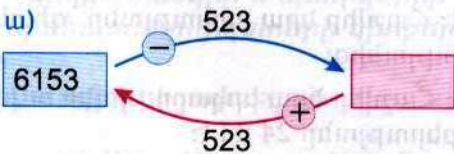
$$90 \cdot 50 = 450$$

Բաժանարարը բազմապատկելով քանորդով՝ ստանում ենք բաժանելին:

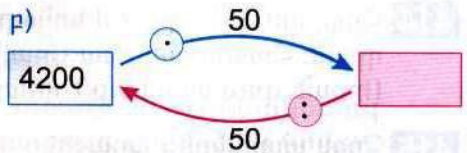
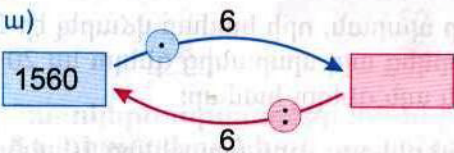
403 Կատարիր գումարում և արդյունքը ստուգիր հանումով:

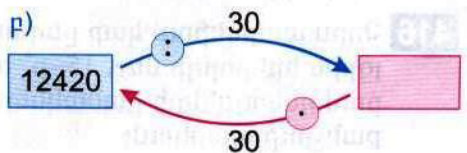
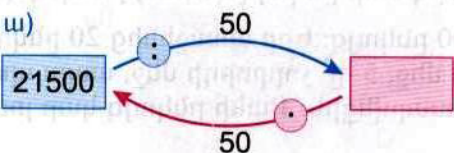
404 Կատարիր հանում և արդյունքը ստուգիր գումարումով:

405 Կատարիր բազմապատկում և արդյունքը ստուգիր բաժանումով:

406 Կատարիր բաժանում և արդյունքը ստուգիր բազմապատկումով:

417 Պատասխանիր հարցերին:

- Որքանով կփոքրանա թիվը, եթե նրա գրության հինգերորդ կարգում գրված 9 թվանշանը փոխարինվի 2-ով: Ասի օրինակներ:
- Որքանով կմեծանա թիվը, եթե նրա գրության հազարյակների կարգում գրված 0 թվանշանը փոխարինենք 6-ով: Ասի օրինակներ:

418 Օգտվելով աղյուսակից՝ նշված թվերը գրիր հռոմեական թվանշաններով:

Հնդկական	1	5	10	50	100	500	1000
Հռոմեական	I	V	X	L	C	D	M

- ա) 6, 37, 92, 320, 800, 2500
բ) 15, 36, 53, 420, 900, 3100

Օրինակ՝	12 = XII	142 = CXLII
	18 = XVIII	600 = DC
	59 = LIX	920 = CMXX
	97 = XCVII	1500 = MD

419 Չորս ընկերներով գնացին զբոսայգի: Արամը գնեց կարուսելի 8 տոմս, Հայկը՝ 9, Իսկ Կարենը՝ 11: Այդ տոմսերից չորս ընկերները հավասարապես օգտվեցին: Երբ տուն վերադարձան, Աշոտը իր բաժին տոմսերի համար ընկերներին տվեց 1400 դրամ: Այդ գումարը Հայկը, Կարենն ու Արամը ինչպես պետք է բաժանեն միմյանց միջև:

420 Մարզիր ուշադրությունը:

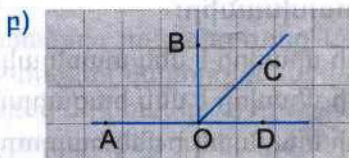
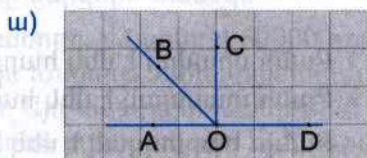
Դիտիր, ծածկիր և պատկերիր՝ պահպանելով կետերի դիրքերը:

421 Մարզիր հիշողությունը:

ա) $136 - 16$	բ) $480 : 6$	գ) $3 \cdot 32$	դ) $80 - 16$
$: 2$	$\cdot 7$	$- 21$	$: 8$
$+ 21$	$- 60$	$: 5$	$+ 32$
$: 9$	$: 50$	$+ 41$	$\cdot 70$
$\cdot 8$	$\cdot 28$	$: 8$	$: 10$

422 Պատկերն արտագծիր տետրիդ մեջ: Գրառիր **O** սկզբնակետով 6 անկյուն: Եռանկյուն քանոնի միջոցով պարզիր տվյալ անկյան սուր, բութ, ուղիղ կամ փոքած լինելը:

423 Կատարիր բաժանումը և արդյունքը ստուգիր բազմապատկումով:

ա) $3384 : 8$

բ) $1205 : 5$

$5440 : 17$

$4826 : 19$

424 Բազմապատկումով ստուգիր՝ ճիշտ է արդյոք կատարվել բաժանումը:

ա) $10212 : 23 = 444$

բ) $91800 : 90 = 1020$

$28490 : 70 = 407$

$72240 : 42 = 1720$

425 Գտիր անհայտ բաղադրիչը:

ա) $\square : 7 = 1384$

բ) $4494 : \square = 14$

գ) $\square \cdot 77 = 1694$

$3700 = \square : 4$

$32 = 3264 : \square$

$2640 = \square \cdot 40$

426 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)

Գումարելի	50005		1234
Գումարելի	6006	7007	
Գումար		12345	10000

բ)

Նվազելի	20000		3003
Հանելի	987	4875	
Տարբերություն		328	879

427 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)

Արտադրիչ	55		88
Արտադրիչ	66	77	
Արտադրյալ		1694	2904

բ)

Բաժանելի	3267		605
Բաժանարար	99	22	
Քանորդ		33	11

428 Հաշվիր բանավոր և գրիր պատասխանը:

ա) $7 + 7 + 7 + 7 + 7 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6$

$999 + 999 + 999 + 999 + 999$

$20000 + 4000 + 500 + 10 + 3$

$5 \cdot 348 + 2 \cdot 348 + 3 \cdot 348$

$14 \cdot 516 - 4 \cdot 516$

բ) $17 + 17 + 17 + 17 + 3 + 3 + 3 + 3$

$9 \cdot 9 \cdot 9 \cdot 9 \cdot 0 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1 \cdot 1$

$28 \cdot 436 - 18 \cdot 436$

$498 + 730 + 998 + 270 + 2 + 2$

$20000 + 300 + 30$

429 Պատասխանիր:

• Քանի՞ միավոր է մեկ տասնյակը:

• Քանի՞ միավոր է մեկ հազարյակը:

• Քանի՞ տասնյակ է մեկ հարյուրյակը:

• Քանի՞ միավոր է մեկ հարյուրյակը:

• Քանի՞ տասնյակ է մեկ հազարյակը:

• Քանի՞ հարյուրյակ է մեկ հազարյակը:

430 Պատասխանիր բանավոր:

- Երեք թվերի գումարը 100 է: Դրանցից երկուսի գումարը նույնպես 100 է: Ո՞րն է երրորդ թիվը:
- Երեք թվերի արտադրյալը 100 է: Դրանցից երկուսի արտադրյալը նույնպես 100 է: Ո՞րն է երրորդ թիվը:
- Սոնան գնել է 5 տետրով ավելի, քան Աննան, և վճարել է Աննայից 400 դրամով ավելի: Որքան արժե մեկ տետրը:

431 Պատասխանիր բանավոր:

- Ասա՛ 23-ի և 36-ի միջև եղած թվերի քանակը:
- Ասա՛ 123-ից մինչև 136-ը ներառյալ թվերի քանակը:
- Ո՞րն է 3450-ի նախորդ թիվը:
- Ո՞րն է 9999-ի հաջորդ թիվը:
- Քանի՞ երկնիչ թիվ կա:
- Քանի՞ քառանիչ թիվ կա:

432 Տրված թվերը դասավորիր.

ա) աճման կարգով

22024, 7845, 324, 22105, 7842, 350, 16, 333333, 5

բ) նվազման կարգով

324, 1875, 35687, 24, 371, 1880, 35609, 777777, 7

433 Տրված թվերից ընտրիր այն, որը տեղադրելով b-ի փոխարեն՝ կստանաս հավասարություն:

30, 5000, 3500, 1000, 3200

ա) $2300 + 300 = b + 1600$

բ) $60 \cdot 40 = b \cdot 80$

$4500 - 200 = b - 700$

$4800 : 60 = b : 40$

434 Ավտոմեքենան ժամը 8:00-ին դուրս եկավ A քաղաքից և առանց կանգառի՝ 14:00-ին հասավ B քաղաքը: Նա քանի՞ ժամում անցավ այդ ճանապարհը:**435 Երեք վարպետներ մեկ օրում պատրաստեցին 300 մանրակ: Առաջինը պատրաստեց 8 մանրակով ավելի, քան երկրորդը: Երրորդի պատրաստածը երկրորդից ավելի էր 4 մանրակով: Այդ աշխատանքի համար վարպետները ստացան 18000 դրամ: Նրանք այդ գումարը ինչպե՞ս բաժանեցին միմյանց միջև:****436 ա) Եթե ուղղանկյան երկարությունը մեծացնենք 15 սմ-ով, ապա նրա պարագիծը կդառնա 70 սմ: Որքան է ուղղանկյան պարագիծը:**

բ) Եթե ուղղանկյան լայնությունը փոքրացնենք 8 սմ-ով, ապա նրա պարագիծը կդառնա 64 սմ: Որքան է ուղղանկյան պարագիծը:

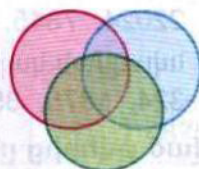
437 1 կգ ներկով կարելի է ներկել 3 մ^2 մակերեսով տարածք: Որքան ներկ է հարկավոր սենյակի 6 մ լայնությամբ և 4 մ բարձրությամբ ուղղանկյունաձև պատը ներկելու համար:**438 Վաճառողը, վճարելով 60000 դրամ, մեծածախ շուկայից գնեց 12 փաթեթ տետր: Խանութ տեղափոխելու համար տաքսու վարորդին նա վճարեց 1200 դրամ: Այդ տետրերը խանութում վաճառեց մեկ հատը 70 դրամով: Որքան եկամուտ ստացավ նա, եթե յուրաքանչյուր փաթեթում կար 100 տետր:**

- 439** Գրիր և աճման կարգով դասավորիր միևնույն թվանշանով գրվող բոլոր եռանիշ թվերը:
- 440** Տեղափոխիր 324567 թվի I և IV կարգերում գրված թվանշանների տեղերը և հաշվիր տրված ու ստացված թվերի տարբերությունը:
- 441** Առանց արտահայտությունների արժեքները հաշվելու՝ դրանք դասավորիր աճման կարգով:

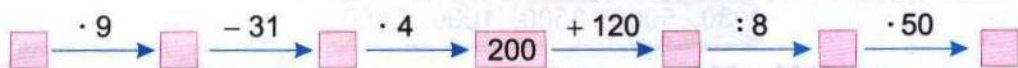
$$22 + 16 \quad 34 + 32 \quad 50 + 41 \quad 32 + 50 \quad 22 + 34 \quad 41 + 65$$

- 442** Կան 8 I և 5 II տարողությամբ երկու դույլեր: Ինչպես ծորակից վերցնել 7 II ջուր:
- 443** 74, 36, 100, 18, 44, 50, 88, 62, 120, 6 թվերից ընտրիր այնպիսի երեք թիվ, որոնց գումարը 200 է: Ընտրիր թվերի այդպիսի մի քանի եռյակ:

- 444** Պատկերի մեջ նշիր 4 կետ այնպես, որ յուրաքանչյուր շրջանին պատկանի 3 կետ:

- 445** Մարզիր հիշողությունդ:

- 446** Գծիր և լրացրո՛ւ մոզական քառակուսին:

ա)

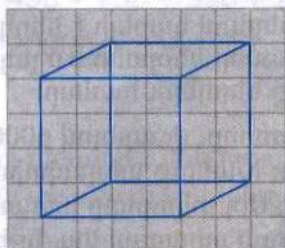
		212
	200	
188		255

բ)

145	212
	200
	255

- 447** Գծիր հնգանկյուն և նշիր նրա կողմերին պատկանող 5 կետ այնպես, որ յուրաքանչյուր կողմին պատկանի այդ կետերից երկուսը:

- 448** Տեսրո՞ւմ գծիր պատկերվածին նման մի խորանարդ և գունավորիր այն նիստերը, որոնք ամբողջությամբ երևում են դիմացից նայելիս:

449 Փորձիր հասկանալ բազմանիշ թվի բաժանումը եռանիշ թվի՝ անկունածն եղանակով, և աստղանիշերը փոխարինել համապատասխան թվանշաններով:

Օրինակ՝ $7854 : 231 = 34$

7	8	5	4	2	3	1
6	9	3		3	4	
	9	2	4			
	9	2	4			
			0			

$6944 : 124 = 56$

6	9	4	4	1	2	4
6	2	0		5	6	
	7	4	4			
	7	4	4			
			0			

Բազմանիշ թիվը եռանիշ թվի բաժանելու համար օգտվում ենք բազմանիշ թիվը միանիշ և երկնիշ թվերի բաժանելու բայաշարից, որը դու արդեն գիտես օգտագործել:

ա)
$$\begin{array}{r|l} 7625 & 305 \\ *10 & 2* \\ \hline -15** & \\ **25 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r|l} 7956 & 234 \\ *0* & 3* \\ \hline -93* & \\ *36 & \\ \hline 0 & \end{array}$$

գ)
$$\begin{array}{r|l} 43036 & 212 \\ 424 & *0* \\ \hline -6** & \\ -*** & \\ \hline 0 & \end{array}$$

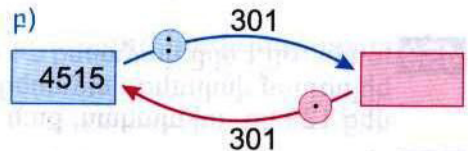
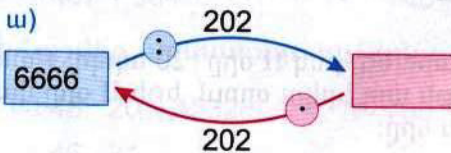
450 Կատարիր բաժանում և արդյունքը ստուգիր հաշվիչով:

ա) $2604 : 124$
 $9728 : 304$

բ) $45120 : 141$
 $13893 : 421$

գ) $57500 : 250$
 $24720 : 240$

451 Կատարիր բաժանում և արդյունքը ստուգիր բազմապատկումով:

452 Գտիր անհայտ բաղադրիչը: Արդյունքը ստուգիր հաշվիչով:

ա) $\square : 82 = 322$

բ) $3328 : \square = 104$

գ) $202 \cdot \square = 4646$

$108 = 2268 : \square$

$2222 = \square : 51$

$25344 = \square \cdot 72$

453 Գտիր անհայտ բաղադրիչը: Արդյունքը ստուգիր հաշվիչով:

ա) $\square + 5037 = 6234$

բ) $15004 = 11231 + \square$

գ) $10002 = \square + 5030$

$3021 = 7486 - \square$

$\square - 305 = 52001$

$70486 - \square = 5200$

454 Կազմիր այնպիսի արտահայտություն, որի արժեքը գտնելու համար օգտվես գումարման հատկություններից:

455 Կազմիր արտահայտություն և հաշվիր արժեքը:

- ա) 32-ը պետք է մեծացնել 3 անգամ և արդյունքը փոքրացնել 45-ով:
- բ) 75-ը պետք է փոքրացնել 5 անգամ և արդյունքը մեծացնել 75-ով:
- գ) 84-ը պետք է փոքրացնել 14-ով և արդյունքը մեծացնել 7 անգամ:
- դ) 35-ը պետք է մեծացնել 25-ով և արդյունքը փոքրացնել 6 անգամ:

456 Հայկը 12 կգ ձմերուկի համար վճարեց 320 դրամով ավելի, քան Արան՝ 8 կգ-ի համար: Յուրաքանչյուրը որքան է վճարել իր գնած ձմերուկի համար:

Ես մտածում եմ այսպես: Իսկ դու ինչպես ես մտածում:

Պարզենք, թե Հայկը որքանով է ավելի գնել Արայից.
 $12 - 8 = 4$ (կգ)

Ուրեմն Հայկը այդ 4 կիլոգրամի համար վճարել է 320 դրամ: 320-ը բաժանելով 4-ի՝ կիմանանք, թե ինչ արժե 1 կգ ձմերուկը.
 $320 : 4 = 80$ (դրամ)

Իսկ թե ինչքան պետք է վճարել 12 կգ և 8 կգ ձմերուկի համար, դու գիտես, որ կարող ենք հաշվել այսպես.
 $12 \cdot 80 = 960$ (դրամ)
 $8 \cdot 80 = 640$ (դրամ)

Պարզ.՝ Հայկը վճարեց 960 դրամ, Արան՝ 640 դրամ:

457 Սոնան 7 տուփ կարագի համար վճարեց 680 դրամով ավելի, քան Աննան՝ 5 տուփի համար: Աղջիկներից յուրաքանչյուրը որքան վճարեց իր գնած կարագի համար:

458 Հայկը 15 կգ ծիրանի համար վճարեց 360 դրամով ավելի, քան Արան՝ 12 կգ-ի համար: Նրանցից յուրաքանչյուրը որքան է վճարել իր գնած ծիրանի համար:

459 Խանութը I օրը վաճառեց 24 արկղ վարունգ, իսկ II օրը՝ 20 արկղ: Քանի՞ կիլոգրամ վարունգ վաճառեց խանութն այդ երկու օրում, եթե II օրը վաճառվեց 120 կգ-ով պակաս, քան առաջին օրը:

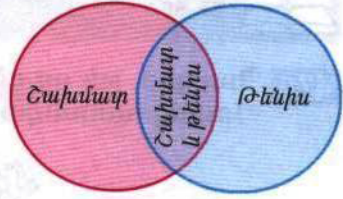
460 Աննան 10 մ երկարությամբ պարանի համար վճարեց 240 դրամով ավելի, քան Սոնան 7 մ երկարությամբ այդպիսի պարանի համար: Լալան որքան պետք է վճարի այդ նույն պարանից 8 մ գնելու համար:

461 ա) Խանութը երկու օրում վաճառեց 44 արկղ դեղձ: Առաջին օրը վաճառվեց 4 արկղով ավելի, քան երկրորդ օրը: Քանի՞ կիլոգրամ դեղձ վաճառվեց յուրաքանչյուր օրում, եթե առաջին օրվա վաճառվածը 80 կգ-ով ավելի էր երկրորդ օրվա վաճառվածից:

բ) 84 արկղ խնձորը բարձեցին երկու ավտոմեքենա: Առաջին ավտոմեքենան բարձեցին 10 արկղով ավելի, քան երկրորդը: Քանի՞ կիլոգրամ խնձոր բարձեցին մեքենաներից յուրաքանչյուրը, եթե երկրորդում բարձած խնձորի զանգվածը 240 կգ պակաս է առաջինում բարձած խնձորի զանգվածից:

462 Խնդիրը լուծելու համար կարող ես օգտվել գծապատկերից:

4-րդ դասարանում սովորում է 25 աշակերտ: Այդ դասարանի 12 աշակերտ մասնակցում է շախմատի խմբակին, 8-ը՝ թենիսի: Երկու խմբակներին մասնակցում է 4 աշակերտ: Քանի՞ աշակերտ չեն մասնակցում այդ երկու խմբակներից ոչ մեկին:

463 Աստղանիշը փոխարինիր այնպիսի թվանշանով, որ ստանաս անհավասարություն:

- ա) $534 < 5 * 5$ $4299 < 42 * 8$ բ) $6245 > 62 * 4$ $12354 < 12 * 00$
 $9247 > 9 * 43$ $345224 > 345 * 90$ $3024 > 30 * 5$ $101701 < 101 * 01$

464 Պատասխանիր հարցերին:

- Քանի՞ հարյուրյակ կա 465407 թվի հարյուրյակների կարգում:
- Քանի՞ տասնյակ է պարունակում 34560 թիվը:
- Ո՞րն է 3365 թվի նախորդ կլոր տասնյակը:
- Որքան է 3262 թվի և դրա նախորդ կլոր հազարյակի տարբերությունը:
- Որքան է 2132 թվի և դրա նախորդ կլոր տասնյակի տարբերությունը:

465 Մարզիր հիշողությունը:

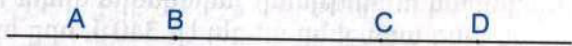
466 Հաշվիր արտահայտության արժեքը՝ օգտվելով հավասարությունից:

- ա) $465 + 586 = 1051$ բ) $743 - 218 = 525$
 $466 + 587$ $744 - 218$
 $467 + 584$ $743 - 219$

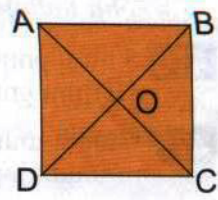
467 Հաշվիր արտահայտության արժեքը՝ օգտվելով հավասարությունից:

- ա) $46 \cdot 20 = 42320$ բ) $700 : 20 = 35$
 $46 \cdot 21$ $720 : 20$
 $46 \cdot 22$ $740 : 20$

468 AB և CD հատվածները հավասար են: AC = 40 մմ: Գտիր BD հատվածի երկարությունը:

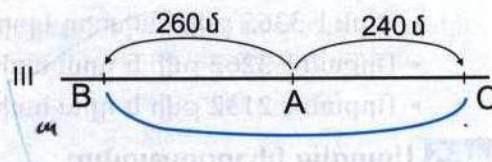
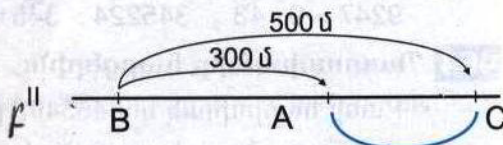
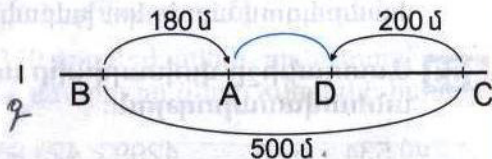
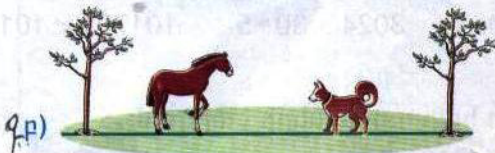

469 Քառակուսին անկյունագծերով բաժանվում է 4 հավասար եռանկյունների: Այդ եռանկյուններից մեկի մակերեսը 100 մմ^2 է: Հաշվիր այն ուղղանկյան պարագիծը, որի մի կողմը 25 մմ է, իսկ մակերեսը հավասար է տրված քառակուսու մակերեսին:

470 Պարզիր, թե որ գծապատկերը որ նկարին է համապատասխանում: Դրանց համապատասխան՝ կազմիր խնդիրներ և լուծիր:

471 Երկու տարբեր կետերից իրար ընդառայ վազեցին երկու ընկեր: Երբ նրանք հանդիպեցին, պարզվեց, որ նրանցից մեկն անցել է 240 մ ճանապարհ, իսկ մյուսը՝ 320 մ: Որքան էր այդ կետերի հեռավորությունը:

472 Միևնույն կետից նույն ուղղությամբ միաժամանակ շարժվեցին երկու հեծանվորդ: Շարժվելուց որոշ ժամանակ անց առաջինը անցել էր 24 կմ, իսկ երկրորդը՝ 28 կմ: Որքան էր այդ պահին նրանց հեռավորությունը: Ո՞ր հեծանվորդն էր ավելի արագ ընթանում:

473 Միևնույն կետից նույն ուղղությամբ շարժվեցին երկու հեծանվորդ: Շարժվելուց որոշ ժամանակ անց առաջին հեծանվորդն անցել էր 42 կմ, իսկ նրանց միջև հեռավորությունը 6 կմ էր: Հաշվիր երկրորդ հեծանվորդի անցած ճանապարհը՝ գիտենալով, որ նա ավելի արագ էր ընթանում:

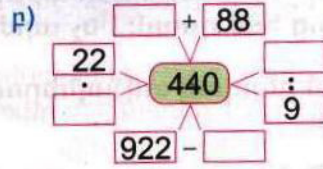
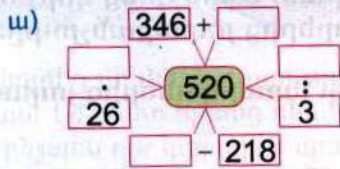
474 70 կմ 500 մ հեռավորությունից իրար ընդառայ շարժվեցին երկու ձիավոր: Շարժվելուց որոշ ժամանակ անց նրանք կանգնեցին հանգստանալու: Այդ ժամանակ առաջին ձիավորը անցել էր 24 կմ 200 մ, իսկ երկրորդը՝ 26 կմ: Հաշվիր, թե այդ պահին որքան էր նրանց միջև հեռավորությունը:

475 Միևնույն կետից հակառակ ուղղությամբ շարժվեցին երկու հետիոտն: Շարժվելուց որոշ ժամանակ անց առաջինը անցել էր 340 մ, որը երկրորդի անցածից ավելի էր 30 մ-ով: Որքան էր այդ պահին նրանց միջև հեռավորությունը:

476 8 դույլ ջուրը 24 լ-ով ավելի է 5 դույլ ջրից: Հաշվիր, թե քանի լիտր է այդպիսի 10 դույլ ջուրը:

477 Մեղրն ամանից ծանր է 600 գրամով: Որքան մեղր կա ամանում, եթե մեղրի ու ամանի ընդհանուր զանգվածը 2 կգ 800 գ է:

✓ **478** Պարզիր, թե որ թվերը պետք է գրել ազատ վանդակներում:

479 Համեմատիր:

- ա) 8 կմ 450 մ **և** 8450 մ   բ) 6 կգ 850 գ **և** 6085 գ   գ) 5 օր 15 ժ **և** 515 ժ
 17 մ 4 սմ **և** 1740 սմ   9 տ 40 կգ **և** 9040 կգ   6 ժ 40 ր **և** 640 ր
 15 մ 5 սմ **և** 1505 սմ   6 տ 7 գ **և** 6070 կգ   5 ր 24 վ **և** 500 վ

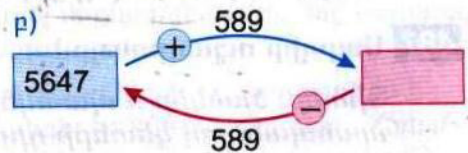
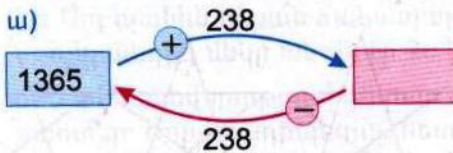
480 Արտագրիր՝ աստղանիշերը փոխարինելով համապատասխան թվանշաններով:

ա)
$$\begin{array}{r} \underline{7385} \mid 211 \\ * 33 \mid 3 * \\ \hline 10 ** \\ - ** 55 \\ \hline 0 \end{array}$$

բ)
$$\begin{array}{r} \underline{7136} \mid 223 \\ * 6 * \mid 3 * \\ \hline 44 * \\ - * 46 \\ \hline 0 \end{array}$$

գ)
$$\begin{array}{r} \underline{68060} \mid 332 \\ \underline{664} \mid * 0 * \\ \hline 16 ** \\ \hline *** \\ \hline 0 \end{array}$$

481 Կատարիր գումարում և արդյունքը ստուգիր հանումով:

482 Կլորացրո՞ւ թվերը.

- ա) մինչև տասնյակներ   բ) մինչև հարյուրյակներ   գ) մինչև հազարյակներ
 3644, 25368, 24665   6584, 68544, 24650   32500, 253608, 28365

Մինչև տասնյակների կարգը կլորացման դեպքում որպես թվի մոտավոր արժեք վերցնում ենք այդ թվին ամենամոտ կլոր տասնյակը:

Օրինակ՝ 416 ≈ 420, 1382 ≈ 1380

645 ≈ 650 (այս դեպքում վերցնում ենք թվին հաջորդող կլոր տասնյակը):

Մինչև հարյուրյակների կարգը կլորացման դեպքում որպես թվի մոտավոր արժեք վերցնում ենք այդ թվին ամենամոտ կլոր հարյուրյակը:

Օրինակ՝ 4284 ≈ 4300, 54528 ≈ 54500

34550 ≈ 34600 (այս դեպքում վերցնում ենք թվին հաջորդող կլոր հարյուրյակը):

Մինչև հազարյակների կարգը կլորացման դեպքում որպես թվի մոտավոր արժեք վերցնում ենք այդ թվին ամենամոտ կլոր հազարյակը:

Օրինակ՝ 56354 ≈ 56000, 298740 ≈ 299000

35500 ≈ 36000 (այս դեպքում վերցնում ենք թվին հաջորդող կլոր հազարյակը):

483 Սոնան գնեց գրիչ, մատիտ ու քանոն և վճարեց 750 դրամ: Աննան գնեց գրիչ ու քանոն և վճարեց 550 դրամ: Անին գնեց գրիչ ու մատիտ և վճարեց 500 դրամ: Ինչ արժե այդ իրերից յուրաքանչյուրը:

484 Եկարում բերված տվյալներով որոշիր առարկաներից յուրաքանչյուրի գինը:

485 Հաշվիր բանավոր և կազմիր դրանց նման այլ արտահայտություններ:

- $624587 \cdot 1 - 0 \cdot (81810 : 60 - 297) - 624587 : 1$
- $9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 55$
- $14 + 14 + 14 + 14 + 14 + 14 + 14 + 14 + 14 + 14 + 60$
- $15 \cdot 15 \cdot 15 \cdot 15 \cdot 0 \cdot 15 \cdot 15 \cdot 15 \cdot 15 \cdot 15$

486 Գրիր 5 այնպիսի թվեր, որոնցից առաջինը 85 է, իսկ յուրաքանչյուր հաջորդ իր նախորդից փոքր է 10-ով:

487 Մարզիր ուշադրությունը:

Դիտիր, ծածկիր և պատկերիր՝ պահպանելով կետերի դիրքերը:

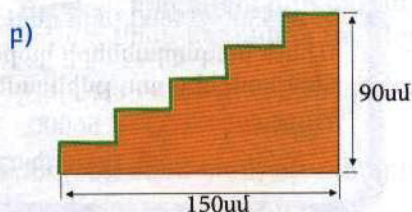
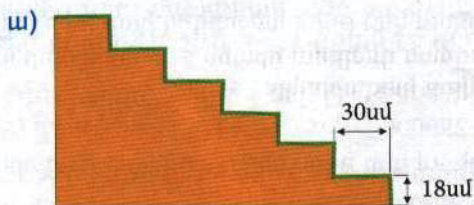

488 Գրիր այն թիվը, որը պարունակում է.

- ա) 1-ին կարգում՝ 6, 4-րդ կարգում՝ 5 կարգային միավորներ,
- բ) 3-րդ կարգում՝ 9, 5-րդ կարգում՝ 2 կարգային միավորներ,

489 Գծիր քառանկյուն և նշիր նրա կողմերին պատկանող 4 կետ այնպես, որ յուրաքանչյուր կողմին պատկանի այդ կետերից երկուսը:

490 Գծագրում նշված տվյալներին համապատասխան հաշվիր, թե ինչ երկարությամբ գորգ է հարկավոր աստիճանավանդակը ծածկելու համար:

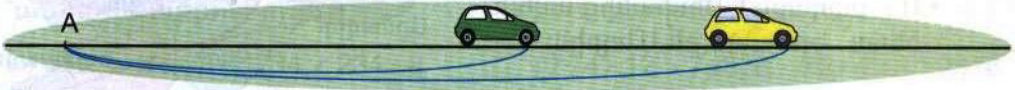

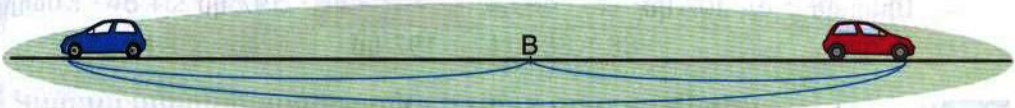
ՀԱՍ
57-58

ԽՆԴԻՐՆԵՐ ՀԵՌԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀԱՇՎԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

491 A վայրից մինևույն ուղղությամբ միաժամանակ դուրս եկան երկու ավտոմեքենա: 1 ժ հետո նրանց հեռավորությունը միմյանցից 15 կմ էր: Մեկնաբանիր, թե ինչպես դա կարող էր պատահել: Հաշվիր այդ պահին կանաչ մեքենայի անցած ճանապարհը՝ գիտենալով, որ դեղինը անցել էր 95 կմ:

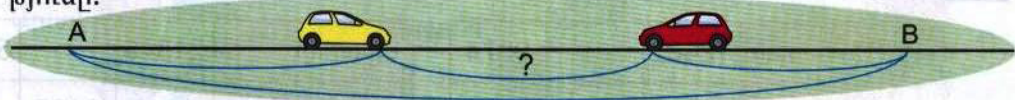

492 B վայրից հակադիր ուղղությամբ միաժամանակ դուրս եկան երկու ավտոմեքենա: 1 ժ հետո առաջինն անցել էր 75 կմ ճանապարհ, իսկ երկրորդը՝ 15 կմ-ով ավելի: Հաշվիր այդ պահին նրանց հեռավորությունը միմյանցից: Ո՞ր մեքենան էր ավելի արագ շարժվում:

493 ա) A վայրից հակադիր ուղղությամբ միաժամանակ դուրս եկան երկու ավտոմեքենա: Շարժվելուց 1 ժ հետո նրանց հեռավորությունն իրարից 200 կմ էր: Այդ պահին որքան ճանապարհ էր անցել մեքենաներից յուրաքանչյուրը, եթե նրանցից մեկը անցել էր 20 կմ-ով ավելի, քան մյուսը:
բ) 2 կմ հեռավորությունից իրար ընդառաջ դուրս եկան հեծանվորդն ու հետիոտնը: Երբ հանդիպեցին, հետիոտնն անցել էր 800 մ-ով պակաս ճանապարհ, քան հեծանվորդը: Հանդիպման պահին որքան ճանապարհ էր անցել հեծանվորդը:

494 170 կմ հեռավորության վրա գտնվող A և B վայրերից միմյանց ընդառաջ դուրս եկան երկու ավտոմեքենա: Որոշ ժամանակ անց նրանցից մեկն անցել էր 55 կմ, իսկ մյուսը՝ 65 կմ: Որքան էր այդ պահին նրանց միջև հեռավորությունը:

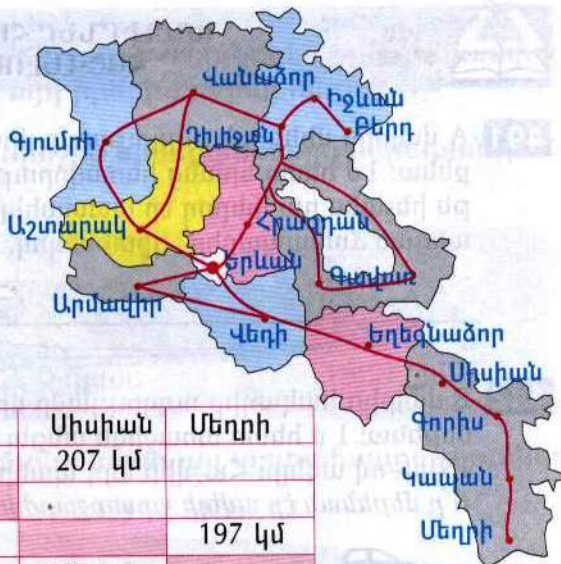

495 ա) Ուղղանկյան երկու կից կողմերի գումարը 46 սմ է: Հաշվիր այդ ուղղանկյան պարագիծը:
բ) Ուղղանկյան պարագիծը 76 սմ է: Հաշվիր երկու կից կողմերի գումարը:

496 ա) Ուղղանկյան պարագիծը 52 սմ է: Հաշվիր նրա կողմերի երկարությունները՝ գիտենալով, որ կից կողմերից մեկը 6 սմ-ով մեծ է մյուսից:
բ) Ուղղանկյան կողմերից մեկը 8 սմ-ով մեծ է մյուսից, իսկ այդ կողմերի գումարը 46 սմ է: Հաշվիր այդ ուղղանկյան մակերեսը:
գ) Ուղղանկյան կողմերից մեկը 4 սմ-ով մեծ է մյուսից: Հաշվիր նրա մակերեսը՝ գիտենալով, որ պարագիծը 64 սմ է:

497 Օգտվելով քարտեզից և աղյուսակում բերված տվյալներից լրացրո՛ւ աղյուսակի դատարկ վանդակները:

- Ո՞ր քաղաքն է Երևանից ավելի հեռու՝ Իջևանը, թե՛ Սիսիանը:
- Ո՞ր քաղաքն է Սիսիանից ավելի հեռու՝ Երևանը, թե՛ Մեղրին:

Բնակավայրը	Երևան	Իջևան	Սիսիան	Մեղրի
Երևան		134 կմ	207 կմ	
Իջևան	134 կմ			
Սիսիան	207 կմ			197 կմ
Մեղրի			197 կմ	

498 Արտահայտիր նշված միավորներով:

- ա) $8\text{ Ժ} =$ վրկ $\quad$ բ) $5\text{ կմ} =$ սմ $\quad$ գ) $8\text{ կգ} =$ գ
 $4\text{ օր} =$ ր $\quad$ $7\text{ կմ} =$ դմ $\quad$ $7\text{ g} =$ գ
 $2\text{ Ժ } 28\text{ ր} =$ վրկ $\quad$ $3\text{ կմ } 3\text{ դմ} =$ սմ $\quad$ $4\text{ տ } 4\text{ g} =$ կգ
 $3\text{ օր } 12\text{ Ժ } 20\text{ ր} =$ ր $\quad$ $5\text{ կմ } 400\text{ մ} =$ դմ $\quad$ $5\text{ տ } 7\text{ g } 8\text{ կգ} =$ կգ

499 Հաշվիր արտահայտության արժեքը:

- ա) $241 \cdot (14300 - 13850) - (47324 - 23405 - 23193)$
 բ) $128000 : (33454 + 30546) - (47324 - 47258) : 33$

500 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)

Գումարելի	12462		9874
Գումարելի	1243	5462	
Գումար		65241	33333

բ)

Նվազելի	21345		52147
Հանելի	3246	2105	
Տարբերություն		1203	3254

501 Լրացրո՛ւ աղյուսակը:

ա)

Արտադրիչ	242		101
Արտադրիչ	321	132	
Արտադրյալ		8712	3434

բ)

Բաժանելի	6655		9090
Բաժանարար	55	44	
Քանորդ		33	202

502 Արան կարգային գումարելիների գումարը ներկայացրել է թվի տեսքով և հետո որոշ թվեր ու թվանշաններ փոխարինել քառակուսիներով ու աստղանիշերով: Վերականգնիր դրանք:

ա) $8 \text{ հազ.} + \square \text{ հ.} + \square \text{ մ.} = * 2 * 8$ բ) $50000 + \square + \square + 3 = ** 24 *$
 $\square \text{ հազ.} + 6 \text{ հ.} + \square \text{ տ.} + \square \text{ մ.} = 4 * 24$ $\square \cdot 100000 + 2 \cdot 1 = 7 * * * * *$

503 Աստղանիշը փոխարինիր այնպիսի թվանշանով, որ ստանաս անհավասարություն:

ա) $4162 > 4 * 62$ $234 < 234 * 8$ բ) $74 * 12 > 74820$ $52 * 85 < 52318$
 $7230 > 72 * 4$ $723878 < 723 * 00$ $65 * 07 > 65420$ $40 * 54 < 408543$

504 Հաշվիր արագ:

ա) $5 \cdot 26$ բ) $345 \cdot (26 - 5 \cdot 5)$
 $3 \cdot 48 + 2 \cdot 48 + 5 \cdot 48$ $3 \cdot 48 \cdot (2 \cdot 48 + 5) \cdot (4 - 4)$
 $12 \cdot 64 - 2 \cdot 64$ $11 \cdot 33 - 33$

505 Կարդա՛ արտահայտությունը և ասա՛ դրա արժեքը:

ա) $499 + 501$ բ) $4 + 312 + 96$ գ) $7 \cdot (24 + 16)$ դ) $256 \cdot 37 - 255 \cdot 37$
 $999 + 999$ $5 + 448 + 195$ $(45 + 15) \cdot 40$ $7 \cdot 42 + 3 \cdot 42$

506 Մարզիր ուշադրությունդ:

Դիտիր, ծածկիր և պատկերիր՝ պահպանելով կետերի դիրքերը:

507 Որոշիր տղաներից յուրաքանչյուրի զանգվածը:

508 Արան ավտորուսով գնում էր Երևանից Գավառ: Նրա այն հարցին, թե քանի կիլոմետր է մնում մինչև Գավառ, վարորդը պատասխանեց, որ Երևանից Գավառ հեռավորությունը 98 կմ է: Եվս 12 կմ անցնելուց հետո կմնա այնքան, որքան արդեն անցել են: Դրանից հետո Արային պարզ էր իր հարցի պատասխանը: Արան ինչպես հաշվեց մնացած ճանապարհի երկարությունը: